

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

21 Αυγούστου 2024

ΤΕΥΧΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

Αρ. Φύλλου 4817

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

Αριθμ. 199769

Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου των Προγραμμάτων των Ταμείων Μετανάστευσης και Εσωτερικών Υποθέσεων (TAMEY) (Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης TAME, Ταμείο Εσωτερικής Ασφαλείας TEA και Μέσο για τη Χρηματοδοτική Στήριξη της Διαχείρισης των Συνόρων και την Πολιτική Θεωρήσεων ΜΔΣΘ) για την προγραμματική περίοδο 2021-2027.

**ΟΙ ΥΠΟΥΡΓΟΙ
ΕΘΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ -
ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΣΥΛΟΥ**

Έχοντας υπόψη:

- Τον ν. 4690/2022 «Εθνικό Σύστημα Επιτροπείας και Πλαίσιο Φιλοξενίας Ασυνόδευτων Ανηλίκων και άλλες διατάξεις αρμοδιότητας του Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου» (Α' 145).
- Τον Κώδικα Εισπράξεως Δημοσίων Εσόδων (ν. 4978/2022, Α' 190).
- Τον Κώδικα Νομοθεσίας για την υποδοχή, τη διεθνή προστασία πολιτών τρίτων χωρών και ανιθαγενών και την προσωρινή προστασία σε περίπτωση μαζικής εισροής εκτοπισθέντων αλλοδαπών (ν. 4939/2022, Α' 111).
- Τον ν. 4914/2022 «Διαχείριση, έλεγχος και εφαρμογή αναπτυξιακών παρεμβάσεων για την Προγραμματική Περίοδο 2021-2027, σύσταση Ανώνυμης Εταιρείας "Εθνικό Μητρώο Νεοφυών Επιχειρήσεων Α.Ε." και άλλες διατάξεις» (Α' 61).
- Τον ν. 4825/2021 «Αναμόρφωση διαδικασιών απελάσεων και επιστροφών πολιτών τρίτων χωρών, προσέλκυση επενδυτών και ψηφιακών νομάδων, ζητήματα αδειών διαμονής και διαδικασιών χορήγησης διεθνούς προστασίας, διατάξεις αρμοδιότητας Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου και Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη και άλλες επείγουσες διατάξεις» (Α' 157) και ειδικότερα την παρ. 6 του άρθρου 44 αυτού.
- Τον ν. 4727/2020 «Ψηφιακή Διακυβέρνηση (Ενσωμάτωση στην Ελληνική Νομοθεσία της Οδηγίας (ΕΕ) 2016/2102 και της Οδηγίας (ΕΕ) 2019/1024) - Ηλεκτρονικές Επικοινωνίες (Ενσωμάτωση στο Ελληνικό Δίκαιο της Οδηγίας (ΕΕ) 2018/1972) και άλλες διατάξεις» (Α' 184).

7. Τον ν. 4622/2019 «Επιτελικό Κράτος: οργάνωση, λειτουργία και διαφάνεια της Κυβέρνησης, των κυβερνητικών οργάνων και της κεντρικής δημόσιας διοίκησης» (Α' 133).

8. Τον ν. 4465/2017 «Ενσωμάτωση στην εθνική νομοθεσία της Οδηγίας 2014/92/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 23ης Ιουλίου 2014 για τη συγκρισιμότητα των τελών που συνδέονται με λογαριασμούς πληρωμών, την αλλαγή λογαριασμού πληρωμών και την πρόσβαση σε λογαριασμούς πληρωμών με βασικά χαρακτηριστικά και άλλες διατάξεις» (Α' 47) και ιδίως το άρθρο 57 αυτού.

9. Τον ν. 4375/2016 «Οργάνωση και λειτουργία Υπηρεσίας Ασύλου, Αρχής Προσφυγών, Υπηρεσίας Υποδοχής και Ταυτοποίησης σύσταση Γενικής Γραμματείας Υποδοχής, προσαρμογή της Ελληνικής Νομοθεσίας προς τις διατάξεις της Οδηγίας 2013/32/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου "σχετικά με τις κοινές διαδικασίες για τη χορήγηση και ανάκληση του καθεστώτος διεθνούς προστασίας (αναδιτύπωση)" (L 180/29.6.2013), διατάξεις για την εργασία δικαιούχων διεθνούς προστασίας και άλλες διατάξεις» (Α' 51) και ειδικότερα τα άρθρα 76 έως 79 και 81 αυτού.

10. Τον ν. 4412/2016 «Δημόσιες Συμβάσεις Έργων, Προμηθειών και Υπηρεσιών (προσαρμογή στις Οδηγίες 2014/24/ΕΕ και 2014/25/ΕΕ)» (Α' 147).

11. Τον ν. 4270/2014 «Αρχές δημοσιονομικής διαχείρισης και εποπτείας (ενσωμάτωση της Οδηγίας 2011/85/ΕΕ) - δημόσιο λογιστικό και άλλες διατάξεις» (Α' 143).

12. Το άρθρο 90 του Κώδικα νομοθεσίας για την Κυβέρνηση και τα κυβερνητικά όργανα (π.δ. 63/2005, Α' 98), το οποίο διατηρήθηκε σε ισχύ με την περ. 22 του άρθρου 119 του ν. 4622/2019 (Α' 133).

13. Τον Κανονισμό (ΕΕ) 2021/1060 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 24ης Ιουνίου 2021 για τον καθορισμό κοινών διατάξεων για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+, το Ταμείο Συνοχής, το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας, Αλιείας και Υδατοκαλλιέργειας, και δημοσιονομικών κανόνων για τα εν λόγω Ταμεία και για το Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης, το Ταμείο Εσωτερικής Ασφάλειας και το Μέσο για τη Χρηματοδοτική Στήριξη της Διαχείρισης των Συνόρων και την Πολιτική των Θεωρήσεων.

14. Τον Κανονισμό (ΕΕ) 2021/1147 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 7ης Ιουλίου 2021 για τη θέσπιση του Ταμείου Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης.

15. Τον Κανονισμό (ΕΕ) 2021/1148 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 7ης Ιουλίου 2021 για τη θέσπιση, ως μέρους του Ταμείου για την Ολοκληρωμένη Διαχείριση των Συνόρων, του Μέσου Χρηματοδοτικής Στήριξης για τη Διαχείριση των Συνόρων και την Πολιτική Θεωρήσεων.

16. Τον Κανονισμό (ΕΕ) 2021/1149 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 7ης Ιουλίου 2021 για τη θέσπιση του Ταμείου Εσωτερικής Ασφάλειας.

17. Τον Κανονισμό (ΕΕ, Ευρατόμ) 2018/1046 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 18ης Ιουλίου 2018 σχετικά με τους δημοσιονομικούς κανόνες που εφαρμόζονται στον γενικό προϋπολογισμό της Ένωσης, την τροποποίηση των Κανονισμών (ΕΕ) αριθ. 1296/2013, (ΕΕ) αριθ. 1301/2013, (ΕΕ) αριθ. 1303/2013, (ΕΕ) αριθ. 1304/2013, (ΕΕ) αριθ. 1309/2013, (ΕΕ) αριθ. 1316/2013, (ΕΕ) αριθ. 223/2014, (ΕΕ) αριθ. 283/2014 και της απόφασης αριθ. 541/2014/ΕΕ και για την κατάργηση του Κανονισμού (ΕΕ, Ευρατόμ) αριθ. 966/2012.

18. Τον Κανονισμό (ΕΕ) 2018/1725 ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 23ης Οκτωβρίου 2018 για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από τα θεσμικά και λοιπά όργανα και τους οργανισμούς της Ένωσης και την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών, και για την κατάργηση του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 45/2001 και της απόφασης αριθ. 1247/2002/ΕΚ.

19. Τον Κανονισμό (ΕΕ) 2016/679 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27ης Απριλίου 2016 για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών και την κατάργηση της Οδηγίας 95/46/ΕΚ (Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Δεδομένων).

20. Τον Κανονισμό (ΕΕ) 651/2014 της Επιτροπής, της 17ης Ιουνίου 2014, για την κήρυξη ορισμένων κατηγοριών ενισχύσεων ως συμβατών με την εσωτερική αγορά κατ' εφαρμογή των άρθρων 107 και 108 της Συνθήκης Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ.

21. Τον Κανονισμό (ΕΕ, Ευρατόμ) αριθ. 883/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Σεπτεμβρίου 2013, σχετικά με τις έρευνες που πραγματοποιούνται από την Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Καταπολέμησης της Απάτης (OLAF) και την κατάργηση του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1073/1999 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και του κανονισμού (Ευρατόμ) αριθ. 1074/1999 του Συμβουλίου.

22. Το π.δ. 4/2020 «Σύσταση Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου, καθορισμός των αρμοδιοτήτων του και ανακατανομή αρμοδιοτήτων μεταξύ Υπουργείων» (Α' 4).

23. Το π.δ. 18/2020 «Μετονομασία και σύσταση Γενικών και Ειδικών Γραμματειών στο Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου» (Α' 34). Το π.δ. 77/2023 «Σύσταση Υπουργείου και μετονομασία Υπουργείων - Σύσταση, κατάργηση και μετονομασία Γενικών και Ειδικών Γραμματειών - Με-

ταφορά αρμοδιοτήτων, υπηρεσιακών μονάδων, θέσεων προσωπικού και εποπτευόμενων φορέων» (Α' 130).

24. Το π.δ. 32/2024 «Διορισμός Υπουργών και Υφυπουργών» (Α' 91).

25. Το π.δ. 142/2017 «Οργανισμός Υπουργείου Οικονομικών» (Α' 181).

26. Την υπό στοιχεία Υ12/07.07.2023 απόφαση του Πρωθυπουργού «Ανάθεση αρμοδιοτήτων στον Αναπληρωτή Υπουργό Οικονομικών, Νικόλαο Παπαθανάση» (Β' 4403).

27. Το π.δ. 106/2020 «Οργανισμός Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου» (Α' 255).

28. Το π.δ. 77/2022 «Ίδρυση Κλειστών Ελεγχόμενων Δομών (Κ.Ε.Δ.) και κατάργηση Κέντρων Υποδοχής και Ταυτοποίησης (Κ.Υ.Τ.) - Τροποποίηση του π.δ. 106/2020 "Οργανισμός Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου" (Α' 255)» (Α' 212).

29. Το π.δ. 20/2023 «Κατάργηση της Γενικής Διεύθυνσης Συντονισμού και Διαχείρισης Προγραμμάτων Μετανάστευσης και Εσωτερικών Υποθέσεων (Γ.Δ.ΣΥ.Δ.Μ.Ε.Υ.) - Τροποποίηση του π.δ. 106/2020 "Οργανισμός Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου" (Α' 255)» (Α' 43).

30. Το π.δ. 32/2024 «Διορισμός Υπουργών και Υφυπουργών» (Α' 91).

31. Την υπ' αρ. 125888/01.03.2023 κοινή απόφαση των Υπουργών Ανάπτυξης και Επενδύσεων - Μετανάστευσης και Ασύλου «Διάρθρωση της Ειδικής Υπηρεσίας Συντονισμού και Διαχείρισης Προγραμμάτων Μετανάστευσης και Εσωτερικών Υποθέσεων και καθορισμός των τυπικών και ουσιαστικών προσόντων του προσωπικού που μετακινείται ή αποσπάται σε αυτήν, σύμφωνα με το άρθρο 76 του ν. 4375/2016» (Β' 2203).

32. Την υπ' αρ. 134453/23.12.2015 κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομίας, Ανάπτυξης και Τουρισμού και Οικονομικών «Ρυθμίσεις για της πληρωμές του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων ΠΔΕ (τροποποίηση και αντικατάσταση της κοινής υπουργικής απόφασης 46274/26-09-2014 (Β' 2573)» (Β' 2857).

33. Την υπ' αρ. 13428/27.10.2020 απόφαση του Υπουργού Μεταναστευτικής Πολιτικής «Μεταβίβαση αρμοδιοτήτων Υπουργού Μετανάστευσης και Ασύλου στον Γενικό Γραμματέα Μεταναστευτικής Πολιτικής, στο Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου. Ορισμός Αποφαινόμενου Οργάνου και Διατάκτη» (Β' 4812).

34. Την υπό στοιχεία C(2022) 8160/10.11.2022 εκτελεστική απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την έγκριση του Προγράμματος της Ελλάδας για στήριξη από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης (TAME/AMIF), όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει με την υπό στοιχεία C(2023) 9273/20.12.2023 εκτελεστική απόφαση.

35. Την υπό στοιχεία C(2022) 8306/15.11.2022 εκτελεστική απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την έγκριση του Προγράμματος της Ελλάδας για στήριξη από το Μέσο Χρηματοδοτικής Στήριξης για τη Διαχείριση των Συνόρων και την Πολιτική Θεωρήσεων, ως μέρος του Ταμείου για την Ολοκληρωμένη Διαχείριση των Συνόρων (ΜΔΣΘ/ΒΜVI), όπως τροποποιήθηκε και ισχύει με την υπό στοιχεία C(2023) 6439/19.09.2023 εκτελεστική απόφαση.

36. Την υπό στοιχεία C(2022) 8922/30.11.2022 εκτελεστική απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την έγκριση του Προγράμματος της Ελλάδας για στήριξη από το Ταμείο Εσωτερικής Ασφάλειας (TEA/ISF).

37. Τον υπό στοιχεία 2016/C 202/02 από 7.6.2016 Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

38. Την υπ' αρ. 162734/04.06.2024 εισήγηση του Προϊσταμένου της ΕΥΣΥΔ ΜΕΥ προς τον Υπουργό Μετανάστευσης και Ασύλου για την έκδοση κοινής υπουργικής απόφασης «Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου των Προγραμμάτων των Ταμείων Μετανάστευσης και Εσωτερικών Υποθέσεων (TAMEY) (Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης TAME, Ταμείο Εσωτερικής Ασφάλειας TEA και Μέσο για τη Χρηματοδοτική Στήριξη της Διαχείρισης των Συνόρων και την Πολιτική Θεωρήσεων ΜΔΣΘ) για την προγραμματική περίοδο 2021-2027» προς αντικατάσταση της υπ' αρ. 269397/2023 (Β' 3400) κοινής υπουργικής απόφασης.

39. Την υπ' αρ. 167453/10.06.2024 εισήγηση κατά την περ. ε της παρ. 5 του άρθρου 24 του ν. 4270/2014 (Α' 143) της ΓΔΔΟΥ, σύμφωνα με την οποία δεν προκαλείται δαπάνη σε βάρος του κρατικού προϋπολογισμού, αποφασίζουμε:

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΕΛΕΓΧΟΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α' ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΟΡΙΣΜΟΙ

Άρθρο 1 Αντικείμενο

1. Αντικείμενο της παρούσας υπουργικής απόφασης είναι η θέσπιση των κανόνων που διέπουν τη διαχείριση και την εφαρμογή των Προγραμμάτων των Ταμείων Μετανάστευσης και Εσωτερικών Υποθέσεων (εφεξής Προγράμματα TAMEY), ήτοι του Ταμείου Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης (TAME), του Ταμείου Εσωτερικής Ασφάλειας (TEA) και του Μέσου για τη Χρηματοδοτική Στήριξη της Διαχείρισης των Συνόρων και την Πολιτική Θεωρήσεων (ΜΔΣΘ) (εφεξής TAMEY) για την προγραμματική περίοδο 2021-2027, ο προσδιορισμός των κανόνων και των διαδικασιών δημοσιονομικών διορθώσεων και ανάκτησης αχρεωστήτως ή παρανόμως καταβληθέντων ποσών από πόρους του κρατικού προϋπολογισμού, καθώς και των κανόνων επιλεξιμότητας των δαπανών των πράξεων/έργων που συγχρηματοδοτούνται από το Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης (TAME), το Ταμείο Εσωτερικής Ασφάλειας (TEA) και το Μέσο Χρηματοδοτικής Στήριξης για τη Διαχείριση των Συνόρων και την Πολιτική Θεωρήσεων ως μέρος του Ταμείου για την Ολοκληρωμένη Διαχείριση των Συνόρων (ΜΔΣΘ), στο πλαίσιο των αντίστοιχων Προγραμμάτων.

2. Οι διατάξεις της παρούσας εφαρμόζονται υποχρεωτικά από τους φορείς που εμπλέκονται στη διαχείριση των Προγραμμάτων TAMEY, αλλά και στην υλοποίηση των συγχρηματοδοτούμενων πράξεων/έργων στο κατάλληλο επίπεδο. Η ΔΑ/ΕΦ διασφαλίζει ότι οι δικαιούχοι

είναι ενήμεροι σχετικά με τους κανόνες της παρούσας, ιδιαίτερα δε με τους κανόνες επιλεξιμότητας των δαπανών των πράξεων/έργων που θα υλοποιήσουν.

Άρθρο 2 Ορισμοί

Για τους σκοπούς και την εφαρμογή της παρούσας υπουργικής απόφασης ισχύουν οι ακόλουθοι ορισμοί:

1. «Γενικός Κανονισμός»: Ο Κανονισμός (ΕΕ) 2021/1060 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου.

2. «Ειδικοί Κανονισμοί»:

α. Ο Κανονισμός (ΕΕ) 2021/1147 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου.

β. Ο Κανονισμός (ΕΕ) 2021/1148 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου.

γ. Ο Κανονισμός (ΕΕ) 2021/1149 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου.

δ. Κάθε άλλος κανονισμός που προβλέπει την εφαρμογή του Κανονισμού (ΕΕ) 2021/1060.

3. «Αναγκαίος πρόσφορος όρος»: απαιτούμενη προϋπόθεση για την αποτελεσματική και αποδοτική υλοποίηση των ειδικών στόχων.

4. «Εφαρμοστέο δίκαιο»: το Ενωσιακό δίκαιο και το σχετικό με την εφαρμογή του εθνικό δίκαιο.

5. «Ειδικός Στόχος»: στο πλαίσιο του TAME, του TEA και του ΜΔΣΘ, προτεραιότητα σημαίνει ειδικός στόχος.

6. «Πράξη»:

α. Έργο, σύμβαση, δράση ή ομάδα έργων που επιλέγονται στο πλαίσιο των σχετικών προγραμμάτων,

β. στο πλαίσιο των χρηματοδοτικών μέσων, η συνεισφορά των προγραμμάτων σε ένα χρηματοδοτικό μέσο και η επακόλουθη χρηματοδοτική στήριξη που παρέχεται στους τελικούς αποδέκτες από το εν λόγω χρηματοδοτικό μέσο.

7. «Πράξη στρατηγικής σημασίας»: πράξη η οποία συμβάλλει ουσιαστικά στην επίτευξη των στόχων ενός προγράμματος και η οποία υπόκειται σε ειδικά μέτρα παρακολούθησης και επικοινωνίας.

8. «Δικαιούχος»:

α. Δημόσιος ή ιδιωτικός φορέας ή διεθνής οργανισμός, οντότητα με ή χωρίς νομική προσωπικότητα, ή φυσικό πρόσωπο που έχει την ευθύνη για την έναρξη ή για την έναρξη και την υλοποίηση πράξεων ή η Διεθνής Επιτροπή του Ερυθρού Σταυρού (ΔΕΕΣ), ή η Διεθνής Ομοσπονδία Ερυθρού Σταυρού και των Οργανώσεων της Ερυθράς Ημισελήνου). Σημειώνεται ότι προκειμένου οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις να λαμβάνουν χρηματοδότηση από τα TAMEY, πρέπει να είναι εγγεγραμμένες στο Μητρώο Ελληνικών και Ξένων Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων του Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου,

β. στο πλαίσιο συμπράξεων δημόσιου και ιδιωτικού τομέα (ΣΔΙΤ), ο δημόσιος φορέας που αρχίζει την πράξη ΣΔΙΤ ή ο ιδιωτικός φορέας-εταίρος που επιλέγεται για την υλοποίησή της,

γ. στο πλαίσιο των χρηματοδοτικών μέσων, ο φορέας που υλοποιεί το ταμείο χαρτοφυλακίου ή, όταν δεν υπάρχει ταμείο χαρτοφυλακίου, ο φορέας που υλοποιεί το ειδικό ταμείο ή, όταν η Διαχειριστική Αρχή διαχειρίζεται το χρηματοδοτικό μέσο, η Διαχειριστική Αρχή.

9. «Εγχειρίδιο/α Διαδικασιών ΣΔΕ»: Έγγραφα που εξειδικεύουν τα καθήκοντα και τους κανόνες για τη διαχείριση και υλοποίηση των Προγραμμάτων TAMEY, όπως προκύπτουν από το εφαρμοστέο δίκαιο. Τα έγγραφα αυτά περιλαμβάνουν τις γραπτές διαδικασίες με τις αρμοδιότητες και τις ενέργειες που πρέπει να ακολουθούνται, καθώς και τυποποιημένα έντυπα, οδηγούς, οδηγίες και εγκυκλίους για την ορθή και αποτελεσματική εφαρμογή του/ων Συστήματος/Συστημάτων Διαχείρισης και Ελέγχου (ΣΔΕ). Η εφαρμογή του/των Εγχειριδίου/ων Διαδικασιών ΣΔΕ είναι υποχρεωτική από τους φορείς που εμπλέκονται στη διαχείριση και την υλοποίηση των Προγραμμάτων TAMEY.

10. «Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου» (ΣΔΕ): Το ΣΔΕ είναι ένα σύνολο διοικητικών αρχών που βρίσκονται σε αλληλεξάρτηση, διαρθρωμένων με συγκεκριμένη οργανωτική δομή, οι οποίες αναπτύσσουν επί μέρους δραστηριότητες με αντικειμενικό σκοπό τη χρηστή δημοσιονομική διαχείριση των πόρων και την υλοποίηση των πράξεων.

11. «Διαχειριστική Αρχή»: για τα Προγράμματα TAMEY, σύμφωνα με το άρθρο 44 του ν. 4825/2021 (Α' 157), η Ειδική Υπηρεσία Συντονισμού και Διαχείρισης Προγραμμάτων Μετανάστευσης και Εσωτερικών Υποθέσεων (εφεξής οριζόμενη ΕΥΣΥΔ ΜΕΥ ή ΔΑ).

12. «Ενδιάμεσος φορέας»: Δημόσιος ή ιδιωτικός φορέας που ενεργεί υπό την ευθύνη Διαχειριστικής Αρχής ή εκτελεί λειτουργίες ή καθήκοντα εξ ονόματος μιας τέτοιας αρχής (εφεξής ΕΦ ή ΕΦΔ). Η Διαχειριστική Αρχή αναθέτει ορισμένα καθήκοντα στο φορέα αυτό υπό την ευθύνη της σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 8 και το άρθρο 13 του ν. 4914/2022.

13. «Αρχή Ελέγχου»: εθνική δημόσια αρχή ή φορέας που λειτουργεί ανεξάρτητα από τη Διαχειριστική Αρχή και ασκεί αρμοδιότητες σύμφωνα με το άρθρο 17 του ν. 4914/2022.

14. «Διαχειριστικές επαληθεύσεις»: Οι διοικητικές επαληθεύσεις δαπανών και οι επιτόπιες επαληθεύσεις που διενεργούν οι φορείς διαχείρισης σε πράξεις Προγραμμάτων TAMEY, των οποίων έχουν αναλάβει τη διαχείριση, οι οποίες καλύπτουν τις διοικητικές, οικονομικές, τεχνικές και φυσικές πτυχές των πράξεων αυτών, οι διοικητικές ή επιτόπιες επαληθεύσεις για την τήρηση των δεσμεύσεων που αφορούν στην περίοδο μετά την ολοκλήρωση της υλοποίησης των πράξεων (μακροχρόνιες υποχρεώσεις), καθώς και κάθε διοικητική εξέταση στοιχείων των πράξεων κατά τη διάρκεια υλοποίησής τους.

15. «Εκθεση»: Κάθε έγγραφο που αποτυπώνει τα αποτελέσματα/πορίσματα διαχειριστικής επαλήθευσης ή προληπτικού ελέγχου νομιμότητας διαδικασιών ανάθεσης και εκτέλεσης δημοσίων συμβάσεων που διενεργούν οι φορείς διαχείρισης.

16. «Κοινοποίηση»: Η γνωστοποίηση εγγράφου σε παραλήπτη που γίνεται εγγράφως ή ηλεκτρονικά ή με οποιοδήποτε άλλο μέσο, το οποίο καθιστά εφικτό τον ακριβή προσδιορισμό της ημέρας και ώρας της λήψης του από τον παραλήπτη (ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, ΟΠΣ ή άλλο κατάλληλο μέσο).

17. «Παρατυπία»: Κάθε παράβαση του εφαρμοστέου δικαίου, η οποία προκύπτει από πράξη ή παράλειψη οικονομικού φορέα και ζημιώνει ή ενδέχεται να ζημιώσει τον προϋπολογισμό της Ένωσης με καταλογισμό αδικαιολόγητων δαπανών στον εν λόγω προϋπολογισμό.

18. «Οικονομικός φορέας»: Οποιοδήποτε φυσικό ή νομικό πρόσωπο ή άλλη οντότητα που λαμβάνει μέρος στην υλοποίηση των Ταμείων, με εξαίρεση τα κράτη μέλη κατά την άσκηση δημόσιας εξουσίας.

19. «Διόρθωση»: Η περικοπή ποσού από πράξη, στο πλαίσιο της συγχρηματοδότησής της από τα Προγράμματα TAMEY, όταν διαπιστώνεται παρατυπία και οι δαπάνες που συνδέονται με αυτήν δεν έχουν δηλωθεί στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

20. «Δημοσιονομική Διόρθωση»: Η ακύρωση του συνόλου ή μέρους της ενωσιακής ή και εθνικής συμμετοχής σε πράξη, στο πλαίσιο της συγχρηματοδότησής της από τα Προγράμματα TAMEY, όταν διαπιστώνεται παρατυπία και οι δαπάνες που συνδέονται με αυτήν έχουν δηλωθεί στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 103 του Κανονισμού (ΕΕ) 2021/1060.

21. «Αχρεωστήτως καταβληθέν ποσό»: Κάθε δαπάνη στην οποία δεν αντιστοιχεί ίσης αξίας παραδοθέν προϊόν, έργο ή υπηρεσία, σύμφωνα με τους όρους της σχετικής σύμβασης ή απόφασης με την οποία αναλήφθηκε η υποχρέωση της δαπάνης.

22. «Ανάκτηση»: Η επιστροφή των αχρεωστήτως ή παρανόμως καταβληθέντων ποσών από τον λαβόντα για μη νόμιμη αιτία.

23. «Μείωση Ορίου Πληρωμών του Εθνικού Σκέλους του ΠΔΕ»: Η μείωση του ορίου πληρωμών του επόμενου οικονομικού έτους του εθνικού σκέλους του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ) του Υπουργείου, κατά τα οριζόμενα στην παρ. 3γ του άρθρου 66 του ν. 4914/2022.

24. «Τιμή Στόχος»: προσυμφωνημένη τιμή που πρέπει να επιτευχθεί έως το τέλος της περιόδου επιλεξιμότητας σε σχέση με δείκτη που περιλαμβάνεται σε ειδικό στόχο.

25. «Ορόσημο»: ενδιάμεση τιμή που πρέπει να επιτευχθεί σε ορισμένη χρονική στιγμή εντός της περιόδου επιλεξιμότητας σε σχέση με δείκτη εκρών που περιλαμβάνεται σε ειδικό στόχο.

26. «Δείκτης εκρών»: δείκτης για τη μέτρηση των ειδικών παραδοτέων της παρέμβασης.

27. «Δείκτης αποτελεσμάτων»: δείκτης για τη μέτρηση των επιδράσεων των στηριζόμενων παρεμβάσεων, με ιδιαίτερη αναφορά στους άμεσους παραλήπτες, τον στοχευόμενο πληθυσμό ή τους χρήστες της υποδομής.

28. «Πράξη ΣΔΙΤ»: πράξη που υλοποιείται με σύμπραξη μεταξύ δημόσιων φορέων και του ιδιωτικού τομέα βάσει συμφωνίας ΣΔΙΤ και που έχει ως στόχο την παροχή δημόσιων υπηρεσιών με επιμερισμό του κινδύνου αξιοποιώντας την εμπειρογνώμοσύνη ή πρόσθετες πηγές κεφαλαίου από τον ιδιωτικό τομέα ή και τα δύο.

29. «Χρηματοδοτικό μέσο»: μορφή στήριξης που παρέχεται μέσω δομής διαμέσου της οποίας τα χρηματοδοτικά προϊόντα παρέχονται σε τελικούς αποδέκτες.

30. «Τελικός αποδέκτης»: νομικό ή φυσικό πρόσωπο που λαμβάνει στήριξη από τα Ταμεία μέσω δικαιούχου ταμείου μικρών έργων ή από ένα χρηματοδοτικό μέσο.

31. «Συνεισφορά προγράμματος»: η στήριξη από τα Ταμεία και την εθνική δημόσια και ιδιωτική εάν υπάρχει, συγχρηματοδότηση σε ένα χρηματοδοτικό μέσο.

32. «Διαχειριστικές δαπάνες»: άμεσες ή έμμεσες δαπάνες που επιστρέφονται βάσει δικαιολογητικών των δαπανών που πραγματοποιήθηκαν κατά την υλοποίηση των χρηματοδοτικών μέσων.

33. «Λογιστική χρήση»: η περίοδος από 1ης Ιουλίου έως 30ής Ιουνίου του επόμενου έτους, εκτός από την πρώτη λογιστική χρήση της περιόδου προγραμματισμού, η οποία καλύπτει την περίοδο από την ημερομηνία έναρξης της επιλεξιμότητας των δαπανών έως την 30ή Ιουνίου 2022· η τελική λογιστική χρήση είναι η περίοδος από την 1η Ιουλίου 2029 έως την 30ή Ιουνίου 2030.

34. «Προγραμματισμός»: η διαδικασία οργάνωσης, λήψης αποφάσεων και χρηματοδότησης σε διάφορα στάδια, που αποσκοπεί στην εφαρμογή, σε πολυετή βάση, της κοινής δράσης της Ένωσης και των Κρατών Μελών για την επίτευξη των στόχων των Ειδικών Κανονισμών.

35. «Περατωθείσα πράξη»: πράξη που έχει ολοκληρωθεί φυσικά ή υλοποιηθεί πλήρως και για την οποία έχουν καταβληθεί όλες οι σχετικές πληρωμές από τους δικαιούχους και έχει καταβληθεί στους δικαιούχους η αντίστοιχη δημόσια συνεισφορά.

36. «Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα», εφεξής ΟΠΣ: Το πληροφοριακό σύστημα του άρθρου 54 του ν. 4914/2022.

37. «Λειτουργική ενίσχυση»: μέρος του κονδυλίου που λαμβάνει ένα κράτος μέλος το οποίο μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως υποστήριξη των δημόσιων αρχών που είναι αρμόδιες για την εκπλήρωση των καθηκόντων και υπηρεσιών που συνιστούν δημόσια υπηρεσία για την Ένωση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β' ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΑΙ ΕΛΕΓΧΟΣ

Άρθρο 3 Αρμόδιες Αρχές

1. Αρμόδιες Αρχές διαχείρισης και συντονισμού για τα Προγράμματα ΤΑΜΕΥ της παρ. 5 του άρθρου 3 του ν. 4914/2022 είναι:

α. Διαχειριστική Αρχή βάσει της παρ. 3 του άρθρου 7 του ν. 4914/2022, είναι η Ειδική Υπηρεσία Συντονισμού και Διαχείρισης Προγραμμάτων Μετανάστευσης και Εσωτερικών Υποθέσεων (ΕΥΣΥΔ-ΜΕΥ) στο Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου. Η ΕΥΣΥΔ-ΜΕΥ ασκεί τις αρμοδιότητες του άρθρου 8 του ν. 4914/2022, αναλαμβάνει αποκλειστικά την ευθύνη για τη χρηστή δημοσιονομική διαχείριση των Προγραμμάτων ΤΑΜΕΥ και χειρίζεται όλη την επικοινωνία με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

β. Λογιστική Αρχή για τα ΤΑΜΕΥ είναι η ΔΑ. Η Ειδική Υπηρεσία «Αρχή Πιστοποίησης και Εξακρίβωσης Συγχρηματοδοτούμενων Προγραμμάτων» ασκεί μέρος των αρμοδιοτήτων λογιστικής λειτουργίας δυνάμει των άρθρων 71 και 72 παρ. 2 του Γενικού Κανονισμού και του άρθρου 14 του ν. 4914/2022, ως Ενδιάμεσος Φορέας υπό την ευθύνη της ΔΑ.

Επιπλέον, συμμετέχει υπό την ευθύνη της ΔΑ στην κατάρτιση και υποβολή αιτήσεων πληρωμής στην Ευ-

ρωπαϊκή Επιτροπή σύμφωνα με τα άρθρα 91 και 92 του Γενικού Κανονισμού και στην κατάρτιση και υποβολή των λογαριασμών, επιβεβαιώνει την πληρότητα, την ακρίβεια και την αλήθεια των λογαριασμών, σύμφωνα με το άρθρο 98, και τηρεί ηλεκτρονικά αρχεία με όλα τα στοιχεία των λογαριασμών, συμπεριλαμβανομένων των αιτήσεων πληρωμής· για τα Προγράμματα των Ταμείων Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης, του Μέσου Χρηματοδοτικής Στήριξης για τη Διαχείριση των Συνόρων και την Πολιτική Θεωρήσεων ως μέρος του Ταμείου για την Ολοκληρωμένη Διαχείριση των Συνόρων (ΜΔΣΘ/ΒΜVI) και Εσωτερικής Ασφάλειας της περιόδου 2021-2027.

γ. Λοιποί Ενδιάμεσοι Φορείς, στους οποίους δύναται να ανατίθενται καθήκοντα της ΔΑ υπό την ευθύνη της. Ειδικότερα, η Υπηρεσία Διαχείρισης Ευρωπαϊκών και Αναπτυξιακών Προγραμμάτων (ΥΔΕΑΠ) του Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη δύναται να ορίζεται ΕΦ, στον οποίο ανατίθενται καθήκοντα για τη διαχείριση Πράξεων σύμφωνα με το άρθρο 13 του ν. 4914/2022, με απόφαση του Υπουργού Μετανάστευσης και Ασύλου και μετά από σχετική εισήγηση της ΔΑ. Με την εν λόγω απόφαση ορισμού Ενδιάμεσου Φορέα ρυθμίζεται κάθε ζήτημα σχετικό με την άσκηση των καθηκόντων που ο τελευταίος αναλαμβάνει, σύμφωνα με τα οριζόμενα στην παρ. 15 του άρθρου 13 του ν. 4914/2022.

δ. Αρχή Ελέγχου, της παρ. 1 του άρθρου 71 του Γενικού Κανονισμού, είναι η Επιτροπή Δημοσιονομικού Ελέγχου (ΕΔΕΛ) του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών του άρθρου 17 του ν. 4914/2022, η οποία συστάθηκε με το άρθρο 11 του ν. 4314/2014 (Α' 265). Η Αρχή Ελέγχου λειτουργεί ανεξάρτητα από τη ΔΑ.

ε. Συντονιστικός φορέας της παρ. 6 του άρθρου 71 του Γενικού Κανονισμού, είναι η Ειδική Υπηρεσία Συντονισμού και Διαχείρισης Προγραμμάτων Μετανάστευσης και Εσωτερικών Υποθέσεων (ΕΥΣΥΔ-ΜΕΥ).

Άρθρο 4 Εξειδίκευση Προγραμμάτων και Έκδοση Προσκλήσεων

1. Λαμβάνοντας υπόψη τους στόχους και τις προτεραιότητες των Προγραμμάτων ΤΑΜΕΥ, ο προϊστάμενος της ΔΑ εισηγείται στο άμεσα εποπτεύον τη ΔΑ όργανο την έγκριση της εξειδίκευσης του κάθε Προγράμματος ΤΑΜΕΥ και του προγραμματισμού των προσκλήσεων, πριν τη δημοσίευση αυτού κατά την παρ. 4 του άρθρου 35 του ν. 4914/2022 και μέχρι τα όρια που καθορίζονται στην παρ. 9 του άρθρου 36 του ίδιου ως άνω νόμου.

2. Το χρονοδιάγραμμα των προγραμματισμένων προσκλήσεων δημοσιεύεται στην οικεία ιστοσελίδα της ΔΑ. Το χρονοδιάγραμμα αυτό επικαιροποιείται τρεις (3) τουλάχιστον φορές το έτος, σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 49 του Γενικού Κανονισμού και οπωσδήποτε κάθε φορά που τροποποιούνται ή οριστικοποιούνται επιμέρους στοιχεία των προσκλήσεων και του χρονοδιαγράμματος σε άλλες χρονικές περιόδους.

3. Η εξειδίκευση του κάθε Προγράμματος ΤΑΜΕΥ και ο προγραμματισμός των προσκλήσεων τροποποιούνται σε περιπτώσεις αναπρογραμματισμού του χρόνου δημοσίευσης κάποιας πρόσκλησης και σημαντικών αλλαγών

στο περιεχόμενο του φυσικού αντικείμενου των πράξεων, στους δικαιούχους ή στη δημόσια δαπάνη της πρόσκλησης. Η Επιτροπή Παρακολούθησης των Προγραμμάτων ΤΑΜΕΥ ενημερώνεται από την ΔΑ για την εξέλιξη του προγραμματισμού των προσκλήσεων και τον βαθμό επίτευξης της εφαρμογής του σε κάθε συνεδρίασή της.

4. Οι υπερδεσμεύσεις δεν πρέπει να υπερβαίνουν το δέκα τοις εκατό (10%) της μέγιστης συνεισφοράς της δημόσιας δαπάνης που ορίζεται στην απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, με την οποία εγκρίνεται το Πρόγραμμα και το είκοσι τοις εκατό (20%) της μέγιστης συνεισφοράς της δημόσιας δαπάνης που προβλέπεται σε κάθε άξονα προτεραιότητας των Προγραμμάτων ΤΑΜΕΥ. Με κοινή απόφαση του Υπουργού Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών και Μετανάστευσης και Ασύλου και ύστερα από εισήγηση του προϊσταμένου της ΔΑ, μπορούν να αναθεωρούνται τα ποσοστά δεσμεύσεων με αύξηση των πρόσθετων δεσμεύσεων πάνω από αυτό το όριο.

5. Με απόφαση του Γενικού Γραμματέα Μεταναστευτικής Πολιτικής ή στην περίπτωση του ΕΦ του αρμοδίου οργάνου που τον εποπτεύει, εκδίδεται πρόσκληση για την υποβολή προτάσεων από τους δυνητικούς δικαιούχους. Οι προσκλήσεις υποβολής προτάσεων δημοσιοποιούνται με τρόπο που διασφαλίζει τον ανοικτό ανταγωνισμό και την κατάλληλη δημοσιότητα μεταξύ των δυνητικών δικαιούχων. Κάθε ουσιώδης μεταβολή στις προσκλήσεις δημοσιεύεται με όμοιο τρόπο. Οι προσκλήσεις καθορίζουν τουλάχιστον τα εξής:

α. τις προκηρυσσόμενες δράσεις και το ύψος της συγχρηματοδοτούμενης δημόσιας δαπάνης που διατίθεται στη συγκεκριμένη πρόσκληση,

β. τους φορείς στους οποίους απευθύνονται (κατηγορίες δυνητικών δικαιούχων),

γ. τους στόχους (περιγραφή, αναμενόμενες τιμές δεικτών) στους οποίους θα πρέπει να συνεισφέρουν οι προτάσεις που θα υποβληθούν,

δ. τις δυνατότητες και τους όρους χρηματοδότησης των πράξεων στο πλαίσιο της συγκεκριμένης πρόσκλησης (κανόνες επιλεξιμότητας δαπανών, αποζημίωση δαπανών βάσει απλοποιημένου κόστους, ελάχιστος/μέγιστος προϋπολογισμός προτεινόμενης πράξης, κ.λπ.),

ε. τη διαδικασία υποβολής των προτάσεων, τις σχετικές προθεσμίες και τα δικαιολογητικά/έγγραφα, τα οποία συνοδεύουν το Τεχνικό Δελτίο Πράξης,

στ. τη διαδικασία επιλογής και ένταξης πράξεων (μεθοδολογία αξιολόγησης των προτάσεων, κριτήρια επιλογής, υποβολή ένστασης κατά τη διαδικασία αξιολόγησης πράξεων, κ.λπ.),

ζ. τους αρμόδιους επικοινωνίας που μπορούν να δώσουν πληροφορίες σχετικά με την πρόσκληση και τα Προγράμματα ΤΑΜΕΥ,

η. τις υποχρεώσεις των δικαιούχων.

Οι δικαιούχοι, κατά την υποβολή αίτησης χρηματοδότησης, αποδέχονται την τήρηση των υποχρεώσεων και τυχόν ειδικών όρων, οι οποίοι εν συνεχεία αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα της Απόφασης Ένταξης.

6. Η ΔΑ/ΕΦ δύναται να απευθύνει πρόσκληση μόνο σε επιλεγμένους φορείς/δικαιούχους, λόγω της ιδιαίτερης φύσης των πράξεων ή των τεχνικών ή διοικητικών αρ-

μοδιοτήτων των φορέων που καλούνται να υποβάλλουν προτάσεις. Οι λόγοι που δικαιολογούν την προσφυγή σε κλειστή πρόσκληση υποβολής προτάσεων καθορίζονται στο έγγραφο της εξειδίκευσης.

7. Η ΔΑ/ΕΦ δύναται να χρηματοδοτεί πράξεις απευθείας, δηλαδή χωρίς δημοσίευση πρόσκλησης για την υποβολή προτάσεων, ήτοι ενδεικτικά και όχι περιοριστικά, όταν η ιδιαίτερη φύση της πράξης/του έργου ή οι τεχνικές ή διοικητικές αρμοδιότητες των σχετικών φορέων/δικαιούχων δεν επιτρέπουν άλλες επιλογές, όπως στην περίπτωση των *de jure* ή *de facto* μονοπωλίων ή σε δεόντως αιτιολογημένες περιπτώσεις, συμπεριλαμβανομένης της συνέχισης πολυετών πράξεων που επελέγησαν μετά από προηγούμενη πρόσκληση υποβολής προτάσεων. Οι λόγοι που δικαιολογούν τη χρήση της απευθείας χρηματοδότησης, χωρίς πρόσκληση υποβολής προτάσεων, καθορίζονται στο έγγραφο της εξειδίκευσης.

8. Η ΔΑ/ΕΦ δύναται να προβεί σε αιτιολογημένη ανάκληση ισχύος της πρόσκλησης, εφόσον υφίστανται λόγοι που αιτιολογημένα το επιβάλλουν όπως η μη υποβολή προτάσεων στο πλαίσιο της πρόσκλησης κ.ά. Η ΔΑ/ΕΦ διαμορφώνει έγγραφο ανάκλησης ισχύος της πρόσκλησης, το οποίο εκδίδεται από το αρμόδιο όργανο που εξέδωσε την πρόσκληση.

9. Μετά την έκδοση μιας πρόσκλησης δεν μπορεί να τροποποιηθούν τα εγκεκριμένα από την Επιτροπή Παρακολούθησης στοιχεία, όπως μεθοδολογία και κριτήρια επιλογής πράξεων.

10. Δικαίωμα υποβολής προτάσεων προς ένταξη σε Πρόγραμμα ΤΑΜΕΥ έχει κάθε δικαιούχος, όπως αυτός ορίζεται στο άρθρο 2, σύμφωνα με τους όρους και τις προϋποθέσεις που ορίζονται στις προσκλήσεις που εκδίδονται για την υποβολή προτάσεων χρηματοδότησης.

11. Η υποβολή πρότασης ένταξης πράξης από μέρους των ενδιαφερόμενων δικαιούχων γίνεται με τη χρήση τυποποιημένου Τεχνικού Δελτίου Πράξης.

12. Ο δικαιούχος παρέχει στη ΔΑ/ΕΦ όλα τα απαραίτητα στοιχεία για την αξιολόγηση και τη μετέπειτα παρακολούθηση της πράξης, όπως ορίζονται στην πρόσκληση και την απόφαση ένταξης της πράξης.

13. Η πρόσκληση δεν δύναται να τροποποιηθεί μετά τη λήξη της, εκτός από εξαιρετικές περιπτώσεις όπως η αναθεώρηση των Προγραμμάτων ΤΑΜΕΥ, προκειμένου να προσαρμοστούν τα αντίστοιχα στοιχεία αποκλειστικά εντός του ΟΠΣ. Ωστόσο, η πρόσκληση δύναται να τροποποιείται πριν τη λήξη της με την ίδια διαδικασία με την οποία καταρτίστηκε.

14. Οι υποψήφιοι δικαιούχοι υποβάλλουν αποκλειστικά ηλεκτρονικά τις προτάσεις μέσω του Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος. Για τον σκοπό αυτό, απαιτείται να διαθέτουν ατομικό λογαριασμό χρήστη (αναγνωριστικό και συνθηματικό) για την πρόσβαση στο ΟΠΣ, αφενός τα στελέχη του Δικαιούχου για συμπλήρωση δελτίων και αφετέρου ο νόμιμος εκπρόσωπος του Δικαιούχου για υποβολή προτάσεων, ή άλλος χρήστης του συστήματος που έχει εξουσιοδοτηθεί από τον νόμιμο εκπρόσωπο του Δικαιούχου για την υποβολή. Αποκλειστικά αρμόδιος για την επικαιροποίηση των στοιχείων στο ΟΠΣ είναι ο εκάστοτε υποψήφιος δικαιούχος.

15. Οι υποβληθείσες προτάσεις αξιολογούνται από τη ΔΑ ή τον ΕΦ, σύμφωνα με τη μεθοδολογία και τα κριτήρια επιλογής που εγκρίνονται από την Επιτροπή Παρακολούθησης και περιλαμβάνονται στην πρόκληση. Η αξιολόγηση των προτάσεων διενεργείται διαζευκτικά: α) από τα αρμόδια στελέχη της ΔΑ/ΕΦ ή από συμβούλους που συμμετέχουν σε ομάδα έργου οικονομικού φορέα ο οποίος έχει συνάψει δημόσια σύμβαση τεχνικής υποστήριξης με την ΔΑ/ΕΦ ή β) από επιτροπή αξιολόγησης που συγκροτείται από: αρμόδια στελέχη της ΔΑ ή του ΕΦ ή/και τακτικούς δημοσίους υπαλλήλους φορέων που σχετίζονται με την υπό αξιολόγηση δράση ή/και από εξωτερικούς εμπειρογνώμονες ή στελέχη ανεξάρτητων αρχών ή άλλων φορέων ή συμβούλους που συμμετέχουν σε ομάδα έργου οικονομικού φορέα ο οποίος έχει συνάψει δημόσια σύμβαση τεχνικής υποστήριξης με την ΔΑ/ΕΦ. Για το σκοπό αυτό δύναται να συγκροτείται ειδικό μητρώο αξιολογητών, με απόφαση του προϊστάμενου της ΔΑ και κατόπιν δημοσίευσης ανοικτής πρόσκλησης προς τους ενδιαφερόμενους, η οποία θα καθορίζει κατ'ελάχιστον (α) τα κριτήρια που θα πρέπει να πληρούν οι αξιολογητές, (β) τη διαδικασία εγγραφής στο μητρώο αξιολογητών. Οι επιτροπές αξιολόγησης προτάσεων συγκροτούνται με απόφαση του προϊστάμενου της ΔΑ/ΕΦ βάσει του άρθρου 34 παρ. 1.β.ββ.iii του ν. 4914/2022.

16. Σύμφωνα με το άρθρο 73 του Γενικού Κανονισμού, τα κριτήρια και οι διαδικασίες που εφαρμόζονται δεν εισάγουν διακρίσεις, είναι διαφανή, εξασφαλίζουν ότι οι πράξεις που πρόκειται να επιλεγούν ιεραρχούνται, με στόχο να μεγιστοποιηθεί η συμβολή της ενωσιακής χρηματοδότησης στην επίτευξη των στόχων του εκάστοτε Προγράμματος.

17. Τα κριτήρια και οι διαδικασίες που εφαρμόζονται εξασφαλίζουν την τήρηση των εθνικών και κοινοτικών κανόνων ως προς τις δημόσιες συμβάσεις έργων, μελετών, προμηθειών και υπηρεσιών και εθνικών κανόνων για την απασχόληση προσωπικού, την προσβασιμότητα στα άτομα με αναπηρία και στα εμποδιζόμενα άτομα και διασφαλίζουν την αποτελεσματική εφαρμογή και υλοποίηση του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Άρθρο 5

Απόφαση Ένταξης Πράξεων

1. Η ένταξη των πράξεων στα Προγράμματα πραγματοποιείται από τη ΔΑ/ΕΦ, κατόπιν αξιολόγησης και επιλογής των υποβληθεισών προτάσεων, σύμφωνα με τη μεθοδολογία και τα κριτήρια που εγκρίνονται από την Επιτροπή Παρακολούθησης. Με την ολοκλήρωση της αξιολόγησης το όργανο που εποπτεύει την ΔΑ/ΕΦ, εκδίδει ύστερα από εισήγηση του Προϊστάμενου της ΔΑ/ΕΦ την απόφαση ένταξης, με συνημμένο παράρτημα τους Όρους Χρηματοδότησης Πράξης/Υποχρεώσεις Δικαιούχου για τις πράξεις που επιλέχθηκαν για χρηματοδότηση από τα Προγράμματα ΤΑΜΕΥ με βάση τα αποτελέσματα της αξιολόγησης των προτάσεών τους.

2. Η Απόφαση Ένταξης Πράξης περιλαμβάνει τουλάχιστον τα εξής:

α. Το όνομα του δικαιούχου και των συνδικαιούχων,

β. το ανώτατο ποσό της συνεισφοράς της Ένωσης, γ. τη λεπτομερή περιγραφή και το χρονοδιάγραμμα του έργου,

δ. τον προβλεπόμενο προϋπολογισμό και το σχέδιο χρηματοδότησης του έργου, συμπεριλαμβανομένων των δαπανών και των εσόδων, σύμφωνα με τους κανόνες επιλεξιμότητας,

ε. το χρονοδιάγραμμα,

στ. τους ποσοτικούς στόχους και δείκτες της πράξης,

ζ. στοιχεία εγγραφής των πράξεων στο Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων,

η. τις υποχρεώσεις του δικαιούχου που θα πρέπει να τηρήσει καθ' όλη τη διάρκεια υλοποίησης της πράξης, προκειμένου η πράξη να διατηρήσει το δικαίωμα της επιχορήγησης, όπως την τήρηση:

i. Της ενωσιακής και εθνικής νομοθεσίας, υπό την επιφύλαξη ειδικότερου θεσμικού πλαισίου στην περίπτωση κατά την οποία Δικαιούχος είναι Διεθνής Οργανισμός,

ii. της χρηστής λογιστικής διαχείρισης των δαπανών, ήτοι να τηρεί χωριστά λογιστικά αρχεία ή να χρησιμοποιεί κατάλληλους λογιστικούς κωδικούς για όλες τις συναλλαγές που σχετίζονται με την πράξη εκτός αν ορίζεται διαφορετικά στην Απόφασης Ένταξης,

iii. των όρων που διασφαλίζουν τη διαδρομή ελέγχου,

iv. των κανόνων δημοσιότητας,

v. των διατάξεων που αφορούν στην προστασία των δεδομένων,

vi. της αποδοχής ελέγχων που διενεργούνται από τα αρμόδια εθνικά και ευρωπαϊκά όργανα ελέγχου στο δικαίωμα, εταίρο, υπεργολάβους που έλαβαν επιχορήγηση για την πράξη και τη διευκόλυνση του έργου,

vii. της τήρησης των απαραίτητων στοιχείων και δικαιολογητικών από το δικαίωμα, εταίρο ή και υπεργολάβους,

viii. της αποδοχής της συλλογής πληροφοριών για τους πραγματικούς δικαιούχους μεταξύ των αποδεκτών ενωσιακής χρηματοδότησης, σύμφωνα και με τους ισχύοντες κανόνες για την προστασία των δεδομένων,

ix. των προβλεπόμενων στο Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

3. Σε περίπτωση διαφοροποίησης κάποιου από τα παραπάνω δεδομένα υποβάλλεται αίτημα τροποποίησης της απόφασης ένταξης. Η τροποποιημένη απόφαση ένταξη πράξης εκδίδεται από το όργανο που εποπτεύει τη ΔΑ/ΕΦ ύστερα από εισήγηση του προϊστάμενου της ΔΑ/ΕΦ.

4. Η ΔΑ/ΕΦ, κατά την ένταξη των πράξεων, δύναται να ορίζει τη μέγιστη προθεσμία ενεργοποίησης του/των υποέργου/ων, τα οποία θεωρούνται κρίσιμα για την υλοποίηση της πράξης. Αν, κατά την υλοποίησή της, η πράξη αποκλίνει από τους όρους της απόφασης ένταξης ή του χρονικού προγραμματισμού της εκτέλεσής της, η ΔΑ/ΕΦ δύναται να καθορίζει διορθωτικά μέτρα και να τάσσει περίοδο συμμόρφωσης του δικαιούχου. Αν οι ανωτέρω αποκλίσεις κριθούν αδικαιολόγητες ή ο δικαιούχος δεν υλοποιήσει τα απαιτούμενα διορθωτικά μέτρα εντός της ταχθείσας περιόδου συμμόρφωσης, η απόφαση ένταξης ανακαλείται. Η απόφαση ανάκλησης της απόφασης ένταξης αποτελεί αυτοδίκαιη πρόταση απένταξης/ολο-

κλήρωσης της πράξης από τη συγχρηματοδοτούμενη Συλλογική Απόφαση (ΣΑ) του ΠΔΕ. Στην ίδια απόφαση δύναται να καθορίζεται και ο τρόπος χρηματοδότησης τυχόν υποχρεώσεων που έχουν αναληφθεί.

5. Σε περίπτωση που Δικαιούχος είναι Διεθνής Οργανισμός, που έχει αξιολογηθεί θετικά από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, στην απόφαση ένταξης δύναται να παρατίθεται το ειδικότερο θεσμικό πλαίσιο που υπαγορεύεται από και είναι σύμφωνο με τη νομική φύση, το ειδικό καθεστώς, τους εσωτερικούς κανονισμούς, οδηγίες, πολιτικές και διαδικασίες του Δικαιούχου Διεθνούς Οργανισμού.

6. Με την απόφαση ένταξης ο προϊστάμενος της ΔΑ/ΕΦ ενημερώνει τους αιτούντες, οι προτάσεις των οποίων επιλέχθηκαν για χρηματοδότηση από τα Προγράμματα ΤΑΜΕΥ. Στους απορριφθέντες υποψήφιους δικαιούχους ο Προϊστάμενος της ΔΑ/ΕΦ γνωστοποιεί τους λόγους της απόρριψής τους σε σχέση με τα κριτήρια επιλογής και χορήγησης.

7. Οι αποφάσεις ένταξης δημοσιεύονται στο Πρόγραμμα «ΔΙΑΥΓΕΙΑ» και στην οικεία ιστοσελίδα της ΔΑ/ΕΦ, αντίστοιχα. Αποφάσεις ένταξης που εκδίδονται από τους ΕΦ αναρτώνται και στη σελίδα της ΔΑ. Ο προϊστάμενος του ΕΦ ενημερώνει τη ΔΑ αμελλητί για την έκδοση απόφασης ένταξης αρμοδιότητας της υπηρεσίας του έτσι ώστε να ενημερώνεται η σελίδα της ΔΑ.

Άρθρο 6

Υποβολή ένστασης κατά τη διαδικασία αξιολόγησης των προτάσεων

1. Κατά τη διαδικασία αξιολόγησης προτάσεων για την ένταξη των πράξεων στα Προγράμματα, οι δυνητικοί δικαιούχοι μπορούν να υποβάλουν ενστάσεις επί των αποτελεσμάτων της αξιολόγησης κάθε σταδίου, στη ΔΑ/ΕΦ εντός αποκλειστικής προθεσμίας επτά (7) εργασιμών ημερών από την επομένη της κοινοποίησης των αποτελεσμάτων της αξιολόγησης.

2. Η ένσταση υποβάλλεται εγγράφως ή ηλεκτρονικά ή με οποιοδήποτε άλλο μέσο το οποίο καθιστά εφικτό τον ακριβή προσδιορισμό της ημέρας και ώρας κατάθεσής της (ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, ΟΠΣ ή άλλο κατάλληλο μέσο).

3. Η ένσταση αναφέρει απαραίτητως την πράξη (απόφαση απόρριψης πρότασης ή απόφαση ένταξης) κατά της οποίας στρέφεται και θα πρέπει να είναι αιτιολογημένη, δηλαδή να περιέχει τους ειδικότερους λόγους για τους οποίους η απόφαση απόρριψης πρότασης ή η απόφαση ένταξης οφείλει κατά τη γνώμη του ενιστάμενου να αναμορφωθεί, είτε λόγω έλλειψης νομιμότητάς της, είτε για λόγους ουσίας. Επίσης, η ένσταση περιλαμβάνει όλα τα δικαιολογητικά και λοιπά υποστηρικτικά έγγραφα που τεκμηριώνουν το αίτημα και είναι ενυπόγραφο από τον νόμιμο εκπρόσωπο του δικαιούχου ή τον νόμιμως εξουσιοδοτημένο από αυτό πρόσωπο ή τον νόμιμο εκπρόσωπο του κύριου δικαιούχου ή το νομίμως εξουσιοδοτημένο από αυτό πρόσωπο (στην περίπτωση πολλαπλών δικαιούχων).

4. Η ΔΑ/ΕΦ πρωτοκολλεί και εξετάζει όλες τις υποβαλλόμενες ενστάσεις. Αρμόδιο όργανο για την αποδοχή ή απόρριψη της ένστασης είναι το όργανο που έχει κάθε

φορά εκδώσει την προσβαλλόμενη απόφαση, μετά από εισήγηση της αρμόδιας ΔΑ/ΕΦ, ή της τυχόν επιτροπής που έχει συσταθεί από τον προϊστάμενο της ΔΑ/ΕΦ για το σκοπό αυτό ή που έχει σχετική αρμοδιότητα.

5. Οι ενστάσεις εξετάζονται τόσο ως προς τη νομιμότητα της πράξης κατά της οποίας στρέφονται όσο και ως προς την ουσία της υπόθεσης και είτε απορρίπτονται, είτε γίνονται δεκτές. Λόγο απόρριψης της ένστασης δύναται να αποτελεί και η εξάντληση της δημόσιας δαπάνης της πρόσκλησης ή του Προγράμματος.

6. Εάν απαιτούνται περισσότερες πληροφορίες ή διευκρινίσεις για την εξέταση της ένστασης αυτές ζητούνται εγγράφως από τον προϊστάμενο της ΔΑ/ΕΦ, και προσκομίζονται εντός της τασσόμενης κάθε φορά προθεσμίας. Μέχρι την προσκόμισή τους αναστέλλεται η προθεσμία της παρ. 8 του παρόντος άρθρου.

7. Στη διαδικασία εξέτασης των ενστάσεων δεν μπορούν να συμμετέχουν στελέχη της ΔΑ/ΕΦ που συμμετείχαν στη διαδικασία αξιολόγησης της συγκεκριμένης πρότασης την οποία αφορά η ένσταση. Επιπλέον, θα πρέπει να διασφαλίζεται ότι τα στελέχη που εξετάζουν την ένσταση διαθέτουν την απαιτούμενη ανεξαρτησία, μέσω της υποβολής δήλωσης μη σύγκρουσης συμφερόντων.

8. Οι αποφάσεις επί των ενστάσεων εκδίδονται από το αρμόδιο όργανο εντός προθεσμίας δεκαπέντε (15) εργασιμών ημερών από την καταληκτική ημερομηνία υποβολής της ένστασης και κοινοποιούνται από τον προϊστάμενο της ΔΑ/ΕΦ αμελλητί στους δυνητικούς δικαιούχους εγγράφως ή ηλεκτρονικά ή με οποιοδήποτε άλλο μέσο το οποίο καθιστά ακριβή τον προσδιορισμό της ημέρας και ώρας κοινοποίησής της (ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, ΟΠΣ, ή άλλο κατάλληλο μέσο).

Άρθρο 7

Δικαιώματα και υποχρεώσεις δικαιούχων

1. Οι υποχρεώσεις του δικαιούχου καθορίζονται αναλυτικά στις προσκλήσεις που εκδίδονται, καθώς και στις αποφάσεις ένταξης των πράξεων και αφορούν, μεταξύ άλλων, την υποχρέωση τήρησης του σχετικού ευρωπαϊκού και εθνικού θεσμικού πλαισίου κατά την υλοποίηση της πράξης, υποχρεώσεις που σχετίζονται με την υλοποίηση και χρηματοδότηση της πράξης, με τη διενέργεια επαληθεύσεων και ελέγχων από τα αρμόδια εθνικά και ευρωπαϊκά ελεγκτικά όργανα, την απαιτούμενη προβολή της πράξης, καθώς και την τήρηση των απαραίτητων στοιχείων και δικαιολογητικών. Ειδικοί όροι που αφορούν σε συγκεκριμένη πράξη αναφέρονται στην απόφαση ένταξης της πράξης ή στη σχετική πρόσκληση.

2. Ο δικαιούχος είναι υπεύθυνος για την ενημέρωση του Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος (ΟΠΣ) με τα δεδομένα και έγγραφα των πράξεων που υλοποιεί και ειδικότερα:

α. Για την υποχρεωτική καταχώριση με ηλεκτρονικό τρόπο στο ΟΠΣ των δεδομένων και εγγράφων προγραμματισμού και υλοποίησης που απαιτούνται για την αξιολόγηση πράξεων, τη χρηματοοικονομική διαχείριση, την παρακολούθηση του φυσικού και οικονομικού αντικείμενου, τις επαληθεύσεις/ελέγχους και γενικότερα τη διαδρομή ελέγχου των πράξεων,

β. για την ακρίβεια, την ποιότητα και πληρότητα των στοιχείων που υποβάλλει στο ΟΠΣ, σύμφωνα με το χρονικό πλαίσιο που προβλέπεται στις κείμενες διατάξεις.

3. Ο δικαιούχος υποχρεούται να εξασφαλίζει στα αρμόδια στελέχη του τις σχετικές υποδομές για την πρόσβαση στο ΟΠΣ.

4. Η ΔΑ/ΕΦ, διασφαλίζει την πρόσβαση των δικαιούχων στις απαραίτητες πληροφορίες για την υλοποίηση των πράξεων, συμπεριλαμβανομένων επικαιροποιημένων πληροφοριών, όταν κρίνεται απαραίτητο, και λαμβάνοντας υπόψη την πρόσβαση σε ηλεκτρονικές ή άλλες υπηρεσίες επικοινωνίας.

5. Ο δικαιούχος δικαιούται, βάσει των όρων χρηματοδότησης που αναφέρονται στην απόφαση ένταξης, να λαμβάνει χρηματοδότηση για την υλοποίηση της πράξης.

Άρθρο 8

Διαχειριστικές Επαληθεύσεις της Διαχειριστικής Αρχής/Ενδιάμεσου Φορέα Διαχείρισης σε Πράξεις

1. Διαχειριστικές επαληθεύσεις διενεργούνται σε μια πράξη, ώστε να επαληθευτεί ότι τα συγχρηματοδοτούμενα προϊόντα και υπηρεσίες έχουν παραδοθεί και ότι η πράξη είναι σύμφωνη με το εφαρμοστέο δίκαιο, το εκάστοτε Πρόγραμμα ΤΑΜΕΥ και τους όρους για τη στήριξη της πράξης. Επιπλέον, διενεργούνται προκειμένου να επαληθευτεί και:

α. Όταν πρέπει να γίνει απόδοση των επιλέξιμων δαπανών («reimbursement») στη βάση πραγματικών εξόδων, ότι το ποσό των δαπανών που δηλώνουν οι δικαιούχοι σε σχέση με τα έξοδα αυτά έχει καταβληθεί, και οι δικαιούχοι τηρούν χωριστά λογιστικά αρχεία ή χρησιμοποιούν κατάλληλους λογιστικούς κωδικούς για όλες τις συναλλαγές που σχετίζονται με την πράξη,

β. όταν πρέπει να γίνει απόδοση των επιλέξιμων δαπανών («reimbursement») στη βάση επιλογών απλοποιημένου κόστους, πληρούνται οι προϋποθέσεις για την απόδοση των δαπανών στον δικαιούχο,

γ. όταν η χρηματοδότηση δεν συνδέεται με δαπάνες, έχουν εκπληρωθεί οι όροι για επιστροφή από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή ή έχουν επιτευχθεί τα αποτελέσματα.

Για τις περ. β και γ δεν απαιτείται υποβολή στοιχείων σχετικά με τις δαπάνες τις οποίες όντως πραγματοποιήσε ο δικαιούχος, χωρίς αυτό να θίγει το δικαίωμα πρόσβασης των αρχών στα λογιστικά βιβλία του δικαιούχου για τους σκοπούς που συνδέονται με την τήρηση του εφαρμοστέου δικαίου καθώς και για την πρόληψη και τον εντοπισμό περιπτώσεων απάτης.

2. Οι διαχειριστικές επαληθεύσεις περιλαμβάνουν διοικητικές επαληθεύσεις των δηλώσεων δαπανών που υποβάλλουν οι δικαιούχοι, καθώς και επιτόπιες επαληθεύσεις των πράξεων, που καλύπτουν τις ενδεικνυόμενες διοικητικές, οικονομικές, τεχνικές και φυσικές πτυχές των πράξεων αυτών. Οι διαχειριστικές επαληθεύσεις διενεργούνται βάσει ανάλυσης κινδύνου και είναι ανάλογες με τους εκ των προτέρων εντοπισθέντες κινδύνους, ενώ τα αποτελέσματά τους αποτυπώνονται γραπτώς. Οι διαχειριστικές επαληθεύσεις διενεργούνται πριν από την

υποβολή των λογαριασμών σύμφωνα με το άρθρο 98 του Γενικού Κανονισμού.

3. Στο πλαίσιο των διαχειριστικών επαληθεύσεων η ΔΑ/ΕΦ διασφαλίζει α) την κατάλληλη ισορροπία μεταξύ, αφενός, της αποτελεσματικής και αποδοτικής υλοποίησης των ΤΑΜΕΥ και, αφετέρου, των σχετικών διοικητικών δαπανών και επιβαρύνσεων, β) τη συχνότητα, το πεδίο εφαρμογής και το εύρος των διαχειριστικών επαληθεύσεων, το οποίο θα πρέπει να βασίζεται σε εκτίμηση κινδύνου λαμβάνοντας υπόψη παράγοντες όπως το πλήθος, το είδος, το μέγεθος και το περιεχόμενο των πράξεων που υλοποιούνται, τους δικαιούχους, καθώς και το επίπεδο του κινδύνου που προσδιορίστηκε κατά τις προηγούμενες διαχειριστικές επαληθεύσεις και τους ελέγχους.

4. Οι διοικητικές και επιτόπιες επαληθεύσεις διενεργούνται από: α) τα αρμόδια στελέχη της ΔΑ/ΕΦ, β) από επιτροπές που συγκροτούνται από αρμόδια στελέχη της ΔΑ/ΕΦ και γ) από εξωτερικούς εμπειρογνώμονες ή στελέχη ανεξάρτητων αρχών ή άλλων φορέων ή συμβούλους που συμμετέχουν σε ομάδα έργου οικονομικού φορέα ο οποίος έχει συνάψει δημόσια σύμβαση τεχνικής υποστήριξης με την ΔΑ/ΕΦ ή από επιτροπές που συνδυάζουν όλα τα ανωτέρω. Στην περίπτωση που οι επιτόπιες επαληθεύσεις διενεργούνται από εξωτερικούς φορείς ή συμβούλους που συμμετέχουν σε ομάδα έργου οικονομικού φορέα ο οποίος έχει συνάψει δημόσια σύμβαση τεχνικής υποστήριξης αυτές διενεργούνται υπό την ευθύνη της ΔΑ/ΕΦ, υπό την προϋπόθεση ότι η ΔΑ/ΕΦ διαθέτει επαρκείς αποδείξεις για την επάρκεια των εν λόγω εξωτερικών/οικονομικών φορέων. Ειδικότερα, για το σκοπό αυτό δύναται να συγκροτείται ειδικό μητρώο εμπειρογνομόνων, με απόφαση του προϊσταμένου της ΔΑ κατόπιν δημοσίευσης ανοικτής πρόσκλησης, η οποία θα καθορίζει κατ'ελάχιστον (α) τα κριτήρια που θα πρέπει να πληρούν οι εμπειρογνώμονες, (β) τη διαδικασία εγγραφής στο μητρώο εμπειρογνομόνων. Οι επιτροπές για τις διοικητικές και επιτόπιες επαληθεύσεις συγκροτούνται με απόφαση του προϊσταμένου της ΔΑ/ΕΦ βάσει του άρθρου 34 παρ. 1.β.ββ.iii του ν. 4914/2022.

5. Αν η ΔΑ/ΕΦ είναι και δικαιούχος στο πλαίσιο του εκάστοτε Προγράμματος ΤΑΜΕΥ, οι ρυθμίσεις για τις διαχειριστικές επαληθεύσεις εξασφαλίζουν διαχωρισμό των καθηκόντων.

6. Αντικείμενο των εν λόγω επαληθεύσεων είναι η εξασφάλιση επαρκούς επιπέδου αξιοπιστίας επί των επιλέξιμων δαπανών που πραγματοποιούνται από δικαιούχους για τις διάφορες πράξεις που υλοποιούν και οι οποίες δηλώνονται στους ετήσιους λογαριασμούς που περιλαμβάνονται στο αίτημα πληρωμής της εκάστοτε λογιστικής χρήσης. Αναλυτικότερα, κατά τις επαληθεύσεις επιβεβαιώνεται ότι:

α. Η δηλωθείσα δαπάνη από τους δικαιούχους είναι πραγματική,

β. η πράξη/το έργο υλοποιείται σύμφωνα με τους όρους που καθορίζονται στην απόφαση ένταξης και επιτυγχάνονται οι τεθέντες σε αυτή στόχοι τους,

γ. οι δηλώσεις δαπανών από τους δικαιούχους είναι ορθές, αριθμητικά ακριβείς και σκόπιμες,

δ. η πράξη και οι δαπάνες της είναι σύμφωνες με τους ενωσιακούς και εθνικούς κανόνες,

ε. τηρήθηκαν οι κατάλληλες διαδικασίες για την αποφυγή διπλής χρηματοδότησης της δαπάνης από άλλα κοινοτικά ή εθνικά χρηματοδοτικά μέσα ή από άλλη προγραμματική περίοδο.

7. Οι επιτόπιες επαληθεύσεις επί μέρους πράξεων/έργων, στις οποίες συμπεριλαμβάνονται και οι έκτακτες επιτόπιες επαληθεύσεις, στις περιπτώσεις που το επίπεδο βεβαιότητας δύναται να υπονομευθεί από προηγούμενη ειδοποίηση, διενεργούνται κατά την υλοποίηση των πράξεων και σε διαφορετικά στάδια εξέλιξής τους, προκειμένου να είναι δυνατή η έγκαιρη λήψη διορθωτικών μέτρων, στο πλαίσιο των οποίων επιβεβαιώνεται, μεταξύ άλλων η νομιμότητα και κανονικότητα των δαπανών των πράξεων και των συμβάσεων στις οποίες βασίζονται οι πραγματοποιηθείσες δαπάνες. Στις επιτόπιες επαληθεύσεις δύναται να παρίσταται και ο Υπεύθυνος Προστασίας Θεμελιωδών Δικαιωμάτων του Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων του.

8. Για τις επιτόπιες επαληθεύσεις, οι οποίες διενεργούνται δειγματοληπτικά, η ΔΑ/ΕΦ τηρεί αρχεία που περιγράφουν και τεκμηριώνουν τη δειγματοληπτική μέθοδο και καθορίζουν τις δράσεις ή τις συναλλαγές που επιλέγονται προς επαλήθευση σύμφωνα με πρότυπα και διαδικασίες του Συστήματος Διαχείρισης και Ελέγχου.

9. Η ΔΑ/ΕΦ, στην περίπτωση διαπίστωσης παράβασης εθνικού ή κοινοτικού δικαίου, λαμβάνοντας υπόψη το είδος και τη φύση της παράβασης και τις δημοσιονομικές της επιπτώσεις, δύναται να προβεί σε ακύρωση μέρους ή του συνόλου της χρηματοδότησης της πράξης από το αντίστοιχο Πρόγραμμα ΤΑΜΕΥ, καταχωρώντας τις αντίστοιχες εγγραφές αφαίρεσης ποσών στο ΟΠΣ. Στις περιπτώσεις που απαιτείται ανάκτηση αχρεωστήτως ή παρανόμως καταβληθέντων ποσών ο προϊστάμενος της ΔΑ/ΕΦ εισηγείται στο αρμόδιο όργανο που την εποπτεύει τη λήψη σχετικής απόφασης. Όπου απαιτείται τα στοιχεία διαβιβάζονται από τον προϊστάμενο της ΔΑ/ΕΦ στις αρμόδιες εθνικές αρχές, ή στα αρμόδια πειθαρχικά όργανα ή στις εισαγγελικές αρχές, σύμφωνα με το Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου.

10. Η ΔΑ/ΕΦ, εφόσον έχει σοβαρές ενδείξεις για την ύπαρξη παραβάσεων εθνικού ή κοινοτικού δικαίου προβαίνει στη διενέργεια έκτακτης επιτόπιας επαλήθευσης και, όπου απαιτείται, εκδίδεται απόφαση αναστολής χρηματοδότησης της δράσης από τον προϊστάμενο της ΔΑ/ΕΦ. Στο πλαίσιο αυτό, ενημερώνεται από τον Προϊστάμενο της ΔΑ/ΕΦ η Αρχή Ελέγχου και η Ειδική Υπηρεσία Αρχή Πιστοποίησης και Εξακρίβωσης Συγχρηματοδοτούμενων Προγραμμάτων ή οποιοσδήποτε αρμόδιος φορέας σε περίπτωση υπονοιών απάτης κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 57 της παρούσας.

Άρθρο 9

Διαχειριστικές επαληθεύσεις πράξεων που εκτελούνται από διεθνείς οργανισμούς

1. Όταν ο Δικαιούχος (όπως ορίζεται στο άρθρο 2 σημείο 9 του Γενικού Κανονισμού) είναι διεθνής οργανισμός που έχει αξιολογηθεί θετικά από την Ευρωπαϊκή Επιτρο-

πή κατά πυλώνες (pillar assessment), η ΔΑ δεν υποχρεούται να πραγματοποιεί τις διαχειριστικές επαληθεύσεις που αναφέρονται στο άρθρο 8 της παρούσας (και στο άρθρο 74 παρ. 1 πρώτο εδάφιο στοιχείο α) του Γενικού Κανονισμού), υπό την προϋπόθεση ότι ο διεθνής οργανισμός υποβάλλει στη ΔΑ, με κάθε αίτημα πληρωμής, ως συνημμένα στα σχετικά δελτία Δήλωσης Δαπανών στο ΟΠΣ, έγγραφα αντίστοιχα με τα αναφερόμενα στο άρθρο 155 παρ. 1 πρώτο εδάφιο στοιχεία α), β) και γ) του δημοσιονομικού κανονισμού (ΕΕ, Ευράτομ) 2018/1046, ήτοι:

α. Έκθεση σχετικά με την υλοποίηση της ενωσιακής χρηματοδότησης, που να περιλαμβάνει την πλήρωση των όρων ή την επίτευξη αποτελεσμάτων στην περίπτωση που η χρηματοδότηση δεν συνδέεται με τις δαπάνες.

β. Διαχειριστική δήλωση (management declaration) σύμφωνα με το Πρότυπο του Εγχειριδίου διαδικασιών ΣΔΕ με την οποία θα επιβεβαιώνεται ότι:

i. Οι πληροφορίες που παρουσιάζονται στην Έκθεση είναι ορθές, πλήρεις και ακριβείς,

ii. η ενωσιακή χρηματοδότηση χρησιμοποιήθηκε για τον σκοπό για τον οποίο προορίζονταν, όπως ορίζεται στην απόφαση ένταξης, και ότι τα λογιστικά αρχεία για όλες τις συναλλαγές που σχετίζονται με την πράξη έχουν επαληθευθεί,

iii. τα συστήματα ελέγχου που έχουν εφαρμοστεί παρέχουν εγγυήσεις σχετικά με τη νομιμότητα και την κανονικότητα των υποκείμενων συναλλαγών,

iv. το έργο είναι σύμφωνο με το εφαρμοστέο δίκαιο και τους όρους για τη στήριξη του έργου.

Για την περίπτωση που η απόδοση επιλέξιμων δαπανών γίνεται βάσει πραγματικών εξόδων του διεθνούς οργανισμού, η διαχειριστική δήλωση επιβεβαιώνει ότι τα τιμολόγια και η απόδειξη πληρωμής τους, καθώς και οι λογιστικές εγγραφές ή οι λογιστικοί κωδικοί που τηρούνται για όλες τις συναλλαγές που συνδέονται με τις πραγματικές δαπάνες έχουν επαληθευτεί.

Όταν η απόδοση επιλέξιμων δαπανών βασίζεται σε μοναδιαίες δαπάνες, κατ' αποκοπή ποσά, χρηματοδότηση με ενιαίο συντελεστή, η διαχειριστική δήλωση πρέπει να επιβεβαιώσει ότι πληρούνται οι αντίστοιχες προϋποθέσεις.

2. Οι λογαριασμοί, που υποβάλλονται από τους διεθνείς οργανισμούς έως τις 15 Οκτωβρίου κάθε έτους και αφορούν το οικονομικό έτος (1η Ιουλίου του έτους N-1 - 30 Ιουνίου του έτους N), συνοδεύονται από γνώμη ανεξάρτητου ελεγκτικού φορέα, η οποία καταρτίζεται σύμφωνα με τα διεθνώς αποδεκτά ελεγκτικά πρότυπα, η οποία:

α. Διαπιστώνει κατά πόσο τα εφαρμοζόμενα συστήματα ελέγχου λειτουργούν σωστά και είναι αποδοτικά ως προς το κόστος και,

β. διαπιστώνει κατά πόσον παρέχει βεβαιότητα ότι οι δαπάνες που περιλαμβάνονται στις αιτήσεις πληρωμής είναι νόμιμες και κανονικές),

γ. δηλώνει κατά πόσο οι ελεγκτικές εργασίες θέτουν υπό αμφισβήτηση ισχυρισμούς που διατυπώνονται τις διαχειριστικές δηλώσεις που υποβάλλει ο διεθνής οργανισμός, συμπεριλαμβανομένων των πληροφοριών για υπόνοιες απάτης,

δ. παρέχει διαβεβαίωση ότι οι δαπάνες που περιλαμβάνονται στις αιτήσεις πληρωμής και έχουν υποβληθεί από το διεθνή οργανισμό στην ΔΑ, είναι νόμιμες και κανονικές.

Για τους σκοπούς της παρούσας ελεγκτικής γνώμης, προκειμένου να ληφθούν υπόψη οι ιδιαιτερότητες κάθε διεθνούς οργανισμού, η διαχειριστική αρχή και ο διεθνής οργανισμός μπορούν να συμφωνήσουν να εφαρμόσουν μία από τις δύο παρακάτω επιλογές.

α. Επιλογή 1

Ο διεθνής οργανισμός χρησιμοποιεί εξωτερικό ελεγκτή ή τον ελεγκτή του οργανισμού για να παράσχει ελεγκτική γνώμη βάσει ελέγχου των λογαριασμών για το εν λόγω έτος αναφορικά με τα συγχρηματοδοτούμενα από την ΕΕ έργα του Προγράμματος.

β. Επιλογή 2

Η συνολική ελεγκτική γνώμη, που παρέχεται από τον ελεγκτή του οργανισμού με βάση τις συνολικές ελεγκτικές εργασίες και επαληθεύσεις, που πραγματοποιήθηκαν για τον οργανισμό κατά τη διάρκεια του πλέον πρόσφατου οικονομικού έτους, παρέχεται μαζί με τους ετήσιους λογαριασμούς. Η επιλογή αυτή είναι δυνατή μόνο εφόσον:

i. Ο ελεγκτής μπορεί να θεωρηθεί ή αναγνωρίζεται ως λειτουργικά ανεξάρτητος στο θεσμικό πλαίσιο του οργανισμού και

ii. η γνώμη του ελεγκτή καταρτίζεται σύμφωνα με τα διεθνώς αποδεκτά ελεγκτικά πρότυπα.

Σε αυτή την περίπτωση, ο ελεγκτής πρέπει να συμπληρώσει τη γνώμη με:

1. Υπόμνημα στο οποίο περιγράφονται με επαρκείς λεπτομέρειες:

i. Το ελεγκτικό έργο που διεξήχθη από τον οργανισμό κατά τη διάρκεια του οικονομικού έτους, για τα έργα που περιλαμβάνονται στο σχετικό πρόγραμμα, το πεδίο εφαρμογής του και τη συνάφειά του με τους ειδικούς ετήσιους λογαριασμούς και το συγκεκριμένο κράτος μέλος.

ii. Ο αριθμός των συναλλαγών που καλύπτονται από τον έλεγχο.

iii. Επεξήγηση του τρόπου με τον οποίο τα διάφορα στοιχεία ελέγχου παρέχουν επαρκή διασφάλιση σχετικά με τη νομιμότητα και την κανονικότητα των υποκείμενων συναλλαγών των πράξεων που χρηματοδοτούνται από το Πρόγραμμα.

iv. Τυχόν στοιχεία που προκύπτουν από τους ελέγχους και τα οποία πρέπει να επισημανθούν με όρους ελέγχου ή χρήζουν περαιτέρω προσοχής από τον οργανισμό, χωρίς να διακυβεύεται η συνολική βεβαιότητα που παρέχεται από τη δήλωση.

v. Κάθε επιφύλαξη ως προς τη διασφάλιση που παρέχεται από τους ετήσιους λογαριασμούς που προσδιορίζονται από το ελεγκτή του οργανισμού.

Σε περίπτωση που η ελεγκτική γνώμη του ελεγκτή δεν παρέχει επαρκή αποδεικτικά στοιχεία ως προς τη νομιμότητα και κανονικότητα των δαπανών που περιλαμβάνονται στις αιτήσεις πληρωμής που υποβλήθηκαν από τον διεθνή οργανισμό στη διαχειριστική αρχή κατά τη διάρκεια του σχετικού οικονομικού έτους (1η Ιουλίου του

έτους N-1 - 30 Ιουνίου του έτους N), ο διεθνής οργανισμός θα διενεργήσει επαλήθευση σύμφωνα με τις αρχές του διεθνούς προτύπου για τις συναφείς υπηρεσίες (ISRS) 4400 «Αναθέσεις εκτέλεσης συμφωνημένων διαδικασιών όσον αφορά τις χρηματοοικονομικές πληροφορίες». Τα αποτελέσματα της επαλήθευσης θα επισυναφθούν στην ελεγκτική γνώμη μαζί με το υπόμνημα στο σημείο 1.

Οι διατάξεις που περιγράφονται στις προηγούμενες ενότητες θα ενσωματώνονται στους «Ειδικούς όρους» της απόφασης ένταξης της πράξης.

3. Στη συνέχεια, η ΔΑ με απόφαση του προϊσταμένου της συντάσσει τη δική της διαχειριστική δήλωση, βασιζόμενη στα έγγραφα που έχουν υποβληθεί από τον διεθνή οργανισμό (έκθεση υλοποίησης, διαχειριστική δήλωση και δήλωση συμβατότητας με τους ετήσιους λογαριασμούς). Με την επιφύλαξη των υφιστάμενων δυνατοτήτων για τη διενέργεια περαιτέρω ελέγχων όπως αναφέρονται στο άρθρο 127 του δημοσιονομικού κανονισμού (ΕΕ, Ευράτομ) 2018/1046, η ΔΑ συντάσσει τη διαχειριστική δήλωση που αναφέρεται στο άρθρο 74 παρ. 1 πρώτο εδάφιο στοιχείο στ) του Γενικού Κανονισμού.

4. Εάν ο ελεγκτής δώσει έμφαση σε κάποιο θέμα, διατυπώσει γνώμη με επιφύλαξη, αρνητική γνώμη ή αρνηθεί να διατυπώσει γνώμη, ή εάν οι συμπληρωματικές πληροφορίες που συνοδεύουν την ελεγκτική γνώμη δεν ικανοποιούν τις ανάγκες της διαχειριστικής αρχής όσον αφορά τη διασφάλιση, η Διαχειριστική Αρχή μπορεί να διενεργήσει διαχειριστική επαλήθευση.

5. Σε περίπτωση που η ΔΑ λάβει γνώση ή εντοπίσει συγκεκριμένο κίνδυνο παρατυπίας ή ένδειξη απάτης σε σχέση με έργο που δρομολογήθηκε ή υλοποιήθηκε από τον διεθνή οργανισμό, ή εάν ο διεθνής οργανισμός δεν υποβάλει στη Διαχειριστική Αρχή τα παραπάνω αναφερόμενα έγγραφα ή σε περίπτωση που τα έγγραφα υποβληθούν από τον διεθνή οργανισμό αλλά είναι ελλιπή, υποχρεούται στη διενέργεια διαχειριστικής επαλήθευσης. Η ΔΑ οφείλει να εξαιρέσει από τους ετήσιους λογαριασμούς όλες τις δαπάνες για τις οποίες εκκρεμεί αξιολόγηση της νομιμότητας και κανονικότητας τους, έως την ολοκλήρωση της αξιολόγησης και την έκδοση της οριστικής έκθεσης της διαχειριστικής επαλήθευσης. Οι δαπάνες αυτές ενδέχεται να περιληφθούν σε επόμενη λογιστική χρήση.

Άρθρο 10

Έλεγχοι Νομιμότητας Δημοσίων Συμβάσεων συγχρηματοδοτούμενων πράξεων

1. Η ΔΑ/ΕΦ διενεργεί έλεγχο κατά τις διατάξεις του άρθρου 38 του ν. 4914/2022, ο οποίος αφορά στη νομιμότητα των διαδικασιών ανάθεσης και εκτέλεσης των δημοσίων συμβάσεων που συγχρηματοδοτούνται από τα Προγράμματα ΤΑΜΕΥ, με σκοπό τη διασφάλιση της επιλεξιμότητας των δαπανών.

2. Ο έλεγχος αποσκοπεί στην επιβεβαίωση της διενέργειας των διαδικασιών ανάθεσης και εκτέλεσης των δημοσίων συμβάσεων, σύμφωνα με το ισχύον κατά περίπτωση εθνικό και ενωσιακό δίκαιο και στην τήρηση των θεμελιωδών δικαιωμάτων και των αρχών της ίσης μεταχείρισης, απαγόρευσης των διακρίσεων, προσβασι-

μότητας στα άτομα με αναπηρία, διαφάνειας, ελεύθερης κυκλοφορίας και του ανταγωνισμού, καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας.

3. Ο έλεγχος, κατά τις διατάξεις της παρούσας, δεν υποκαθιστά την ελεγκτική αρμοδιότητα άλλων δικαιοδοτικών οργάνων και αρχών. Συγκεκριμένα, στην περίπτωση που η εξεταζόμενη διαδικασία ανάθεσης ή/και σχέδιο δημόσιας σύμβασης ή τροποποίησης σύμβασης ελέγχεται από το Ελεγκτικό Συνέδριο ή την Ενιαία Αρχή Δημοσίων Συμβάσεων, η ΔΑ/ΕΦ λαμβάνει υπόψη τα αποτελέσματα των ελέγχων των οργάνων αυτών και δεν απαιτείται η επανάληψη του ελέγχου νομιμότητας που διενεργήθηκε, και μέχρι την έκταση του ελέγχου αυτού. Η ΔΑ/ΕΦ δύναται, ωστόσο, να υπεισέρχεται σε έλεγχο στοιχείων που δεν εξετάστηκαν κατά την έκδοση των ελεγκτικών αποφάσεων των οργάνων αυτών και ιδίως ως προς τις απαιτήσεις του ειδικού νομοθετικού, θεσμικού και διαχειριστικού πλαισίου που διέπει τις συγχρηματοδοτούμενες πράξεις των Προγραμμάτων ΤΑΜΕΥ. Ο έλεγχος επίσης δεν υποκαθιστά τις ουσιαστικές ή τεχνικές κρίσεις που εξέφεραν τα όργανα της Αναθέτουσας Αρχής στο πλαίσιο της διαδικασίας που ελέγχεται, ωστόσο γίνεται έλεγχος ότι αυτές φέρουν επαρκή αιτιολόγηση.

4. Για τις δημόσιες συμβάσεις συγχρηματοδοτούμενων πράξεων που υλοποιούνται κατά φάσεις στις περιόδους προγραμματισμού 2014-2020 και 2021-2027 η ΔΑ/ΕΦ δύναται να μην επαναλαμβάνει τον έλεγχο που διενεργήθηκε κατά την προηγούμενη προγραμματική περίοδο. Η εγκριτική γνώμη της αρμόδιας ΔΑ/ΕΦ της προηγούμενης προγραμματικής περιόδου, όπως αυτή είχε αποτυπωθεί, καταχωρίζεται στο ΟΠΣ. Σε περίπτωση που είχαν τεθεί και ειδικές προϋποθέσεις έγκρισης, εξετάζεται από τη ΔΑ/ΕΦ, κατά την ένταξη της πράξης στη νέα προγραμματική περίοδο, εάν αυτές έχουν πληρωθεί.

5. Όσον αφορά το αντικείμενο ελέγχου, αυτό αφορά στο τεύχος διακήρυξης διαγωνισμού (περ. α κατωτέρω), στο κείμενο της αρχικής σύμβασης (περ. β κατωτέρω), καθώς και στο κείμενο των τροποποιήσεων της σύμβασης (περ. γ κατωτέρω), υπό τις προϋποθέσεις των παρ. 10 έως 14 του παρόντος άρθρου:

α. Ο έλεγχος διενεργείται στο τεύχος διακήρυξης του διαγωνισμού και στα σημεία που αναφέρονται στο εγχειρίδιο διαδικασιών, συμπεριλαμβανομένης της διαβούλευσης αν απαιτείται, της τήρησης των υποχρεώσεων δημοσιότητας, της τήρησης των προθεσμιών, της πληρότητας του περιεχομένου, της καταλληλότητας των κριτηρίων, και αφορά σε συμβάσεις έργων, προμηθειών ή υπηρεσιών βάσει των οριζόμενων στο Βιβλίο Ι καθώς και αντίστοιχα στο Βιβλίο ΙΙ του ν. 4412/2016 στις περιπτώσεις:

i. Ανοιχτών ή κλειστών διαδικασιών των άρθρων 27 και 28 του ν. 4412/2016 αντίστοιχα.

ii. Ανταγωνιστικών διαδικασιών με διαπραγμάτευση ή ανταγωνιστικού διαλόγου των άρθρων 29 και 30 του ν. 4412/2016 αντίστοιχα.

iii. Συμφωνιών πλαίσιο και δημοσίων συμβάσεων του άρθρου 39 του ν. 4412/2016.

iv. Διαδικασίας διαπραγμάτευσης χωρίς προηγούμενη δημοσίευση του άρθρου 32 του ν. 4412/2016 στην πε-

ρίπτωση διενέργειας της διαδικασίας με χρήση τεύχους διακήρυξης διαγωνισμού. Διαφορετικά, ήτοι σε περίπτωση που η διαδικασία δεν διενεργηθεί βάσει τεύχους διακήρυξης, ο έλεγχος διενεργείται επί της αρχής και αφορά στη νομιμότητα επιλογής της συγκεκριμένης διαδικασίας ανάθεσης.

β. Ο έλεγχος διενεργείται στο κείμενο της σύμβασης και στο σύνολο της έως τη στιγμή εκείνη ακολουθούμενης διαδικασίας, συμπεριλαμβανομένων των σημείων που αναφέρονται στο εγχειρίδιο διαδικασιών, όπως διαγωνιστική διαδικασία, πληρότητα των διοικητικών εγγράφων και διαδικασιών, συμβατότητας με το τεύχος διακήρυξης και αφορά:

i. Στο σύνολο των διαδικασιών που περιγράφονται στις περ. (i) έως (iv) της παρ. 6(α), καθώς και

ii. στις δημόσιες συμβάσεις του άρθρου 12 του ν. 4412/2022 (συμβάσεις μεταξύ φορέων του δημοσίου τομέα),

iii. στις δημόσιες συμβάσεις του άρθρου 118 και 118Α του ν. 4412/2022.

γ. Ο έλεγχος διενεργείται στο σχέδιο της τροποποίησης της εκτελούμενης σύμβασης που έχει υπογραφεί. Ελέγχεται η αιτιολόγηση της αναγκαιότητας της τροποποίησης και η επάρκειά της, κατά τις διαδικασίες των περ. (i) έως (iv) της παρ. 6(α), και της παρ. 6(β) και στο σύνολο της διαδικασίας που έχει διενεργηθεί μέχρι και την απόφαση τροποποίησης της σύμβασης.

6. Επισημαίνεται ότι για τις συμβάσεις Τεχνικής Βοήθειας ο έλεγχος διενεργείται και ολοκληρώνεται με μόνη την καταχώριση στο ΟΠΣ των σχετικών εγγράφων ελέγχου χωρίς την τήρηση των προθεσμιών των παρ. 15 έως 18 του παρόντος άρθρου και την έκδοση της γνώμης. Οι συμβάσεις εργασίας ορισμένου χρόνου και οι μισθώσεις έργου με φυσικά πρόσωπα δεν υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής της παρούσας.

7. Σε περίπτωση που στέλεχος της ΔΑ/ΕΦ έχει επιφορτιστεί με καθήκοντα ελέγχου και συντρέχει στο πρόσωπό του λόγος σύγκρουσης συμφερόντων, γνωστοποιεί αμελλητί γραπτώς και αναλυτικά στον αμέσως ιεραρχικά ανώτερο του τους λόγους που δημιουργούν, κατά τη γνώμη του, κώλυμα στην άσκηση των καθηκόντων του και στην περίπτωση που οι λόγοι γίνουν αρμοδίως αποδεκτοί, οφείλει να απόσχει από τα συγκεκριμένα καθήκοντα.

8. Για συμβάσεις προμηθειών και υπηρεσιών με εκτιμώμενη αξία ανώτερη των εκατό χιλιάδων ευρώ (100.000 €), χωρίς ΦΠΑ και για συμβάσεις έργων με εκτιμώμενη αξία ανώτερη των πεντακοσίων χιλιάδων ευρώ (500.000 €), χωρίς ΦΠΑ, ο έλεγχος της διακήρυξης, της αρχικής σύμβασης και του κειμένου της τροποποίησης της σύμβασης λαμβάνει χώρα προληπτικά, πριν την έγκριση από τα αρμόδια όργανα του δικαιούχου του κειμένου της διακήρυξης, της σύμβασης ή της τροποποίησης αντίστοιχα. Σε περίπτωση διαδικασίας διαπραγμάτευσης χωρίς προηγούμενη δημοσίευση δύναμι του άρθρου 32 του ν. 4412/2016, η οποία διαδικασία δεν έχει διενεργηθεί βάσει τεύχους διακήρυξης, ο έλεγχος διενεργείται επί της αρχής και αφορά στη νομιμότητα επιλογής της συγκεκριμένης διαδικασίας ανάθεσης. Ο επι της αρχής έλεγχος

διενεργείται, προληπτικά πριν την έγκριση προσφυγής στη διαδικασία αυτή από τα αρμόδια όργανα του δικαιούχου, για συμβάσεις με εκτιμώμενη αξία ανώτερη των εκατό χιλιάδων ευρώ (100.000 €), χωρίς ΦΠΑ και για συμβάσεις έργων με εκτιμώμενη αξία ανώτερη των πεντακοσίων χιλιάδων ευρώ (500.000 €), χωρίς ΦΠΑ.

9. Για συμβάσεις προμηθειών και υπηρεσιών με εκτιμώμενη αξία ίση ή κατώτερη των εκατό χιλιάδων ευρώ (100.000€), χωρίς ΦΠΑ και για συμβάσεις έργων με εκτιμώμενη αξία ίση ή κατώτερη των πεντακοσίων χιλιάδων ευρώ (500.000€), χωρίς ΦΠΑ, ο έλεγχος της διακήρυξης, της αρχικής σύμβασης και του κειμένου της τροποποίησης της σύμβασης λαμβάνει χώρα, κατασταλτικά, κατά την υποβολή της πρώτης δήλωσης δαπάνης της σύμβασης.

10. Για διαδικασίες των περ. β, γ και δ της παρ. 1 του άρθρου 132 του ν. 4412/2016 και τις αντίστοιχες του Βιβλίου ΙΙ του ν. 4412/2016, ανεξαρτήτως προϋπολογισμού, ο έλεγχος διενεργείται πριν την έκδοση των αποφάσεων των αρμοδίων οργάνων των Αναθετουσών Αρχών/Δικαιούχων για τη σύναψη των συμβάσεων αυτών. Επίσης, για συμβάσεις που υπογράφονται δυνάμει ενεργοποίησης δικαιωμάτων προαίρεσης, ο έλεγχος διενεργείται πριν την έκδοση των αποφάσεων για τη σύναψη των συμβάσεων αυτών και σε κάθε περίπτωση πριν την υπογραφή των συμβατικών κειμένων.

11. Οι δημόσιες συμβάσεις του άρθρου 12 του ν. 4412/2016 (συμβάσεις μεταξύ φορέων του δημοσίου τομέα) και οι προγραμματικές συμβάσεις του ν. 4609/2022 ελέγχονται σε κάθε περίπτωση και ανεξαρτήτως προϋπολογισμού τους πριν την έγκριση σύναψής τους από τα αρμόδια όργανα των συμβαλλόμενων φορέων. Η ΔΑ/ΕΦ μπορεί να ελέγχει τις εν λόγω συμβάσεις και μετά από τη σύναψή τους όταν αυτές υποβάλλονται σε Τεχνικό Δελτίο Πράξης κατά τη διαδικασία αξιολόγησης για την ένταξη μιας πράξης.

12. Ο έλεγχος διενεργείται κατά την αξιολόγηση του αιτήματος χρηματοδότησης της πράξης, για διαδικασίες ανάθεσης και συναφείς δημόσιες συμβάσεις έργων προμηθειών και υπηρεσιών των οποίων έχει ήδη δημοσιευθεί η διακήρυξη ή και έχει υπογραφεί η σύμβαση.

13. Σε περίπτωση συστηματικής μη υποβολής αιτήματος από τον δικαιούχο κατά τα ανωτέρω, ή σε περίπτωση που συστηματικά το κείμενο που τελικώς εγκριθεί από τα αρμόδια όργανα του δικαιούχου διαφέρει από το εγκεκριμένο, η ΔΑ/ΕΦ, δύναται να εξετάσει την περίπτωση ανάκλησης της απόφασης ένταξης, πέραν τυχόν δημοσιονομικής διόρθωσης που τυχόν προκύψει από τον επί της ουσίας έλεγχο που οφείλει να λάβει χώρα σε κάθε περίπτωση.

14. Οι διαδικασίες ελέγχου του παρόντος διενεργούνται μέσω του Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος (ΟΠΣ), όπου αποτυπώνονται ηλεκτρονικά τα επιμέρους στάδια και οι σχετικές προθεσμίες. Ο Δικαιούχος υποβάλλει στη ΔΑ/ΕΦ, μέσω του ΟΠΣ, αίτημα για έλεγχο συνοδευόμενο με τα απαραίτητα έγγραφα.

15. Σε όλες τις περιπτώσεις προληπτικού ελέγχου η ΔΑ/ΕΦ διατυπώνει γνώμη, θετική ή αρνητική, επί της διαδικασίας ανάθεσης και του σχεδίου σύμβασης ή της σύμβασης ή της τροποποίησης εντός αποκλειστικής

προθεσμίας είκοσι (20) εργάσιμων ημερών από την υποβολή του αιτήματος. Σε περίπτωση άπρακτης παρέλευσης της εικοσαήμερης προθεσμίας, τεκμαίρεται ότι η ΔΑ/ΕΦ έχει παράσχει θετική γνώμη, ο δε ο έλεγχος διενεργείται και ολοκληρώνεται με μόνη την καταχώριση στο ΟΠΣ τεκμαιρόμενης γνώμης.

16. Σε περίπτωση που κατά τον έλεγχο διαπιστωθεί από τη ΔΑ/ΕΦ ότι το υποβληθέν αίτημα δεν συνοδεύεται από το σύνολο των απαραίτητων εγγράφων, η ΔΑ/ΕΦ ενημερώνει άμεσα τον δικαιούχο μέσω του ΟΠΣ για την υποχρέωση υποβολής των συμπληρωματικών στοιχείων εντός επτά (7) εργάσιμων ημερών. Το χρονικό διάστημα από την ενημέρωση του δικαιούχου μέχρι την αποστολή από αυτόν των συμπληρωματικών στοιχείων δεν προσμετράται/συνυπολογίζεται στην προθεσμία των είκοσι (20) εργάσιμων ημερών που έχει η ΔΑ/ΕΦ στη διάθεσή της για να εκφράσει γνώμη.

17. Άπρακτη παρέλευση της προθεσμίας υποβολής συμπληρωματικών στοιχείων, ή εκπρόθεσμη υποβολή τους ή ελλιπής συμπλήρωση αυτών επιφέρει υποχρεωτικά την έκδοση από τη ΔΑ/ΕΦ αρνητικής γνώμης. Στην περίπτωση αυτή, ο δικαιούχος έχει τη δυνατότητα υποβολής νέου αιτήματος, το οποίο συνεπάγεται την έναρξη νέας προθεσμίας είκοσι (20) εργάσιμων ημερών για τη ΔΑ/ΕΦ.

18. Κατά τη διενέργεια του ελέγχου, εάν η ΔΑ/ΕΦ διαπιστώσει ότι το σχέδιο της διακήρυξης, της αρχικής σύμβασης ή τροποποιητικής σύμβασης χρειάζεται βελτιωτικές ή υποχρεωτικές αλλαγές, ειδοποιεί άμεσα τον δικαιούχο μέσω του ΟΠΣ για τα ζητήματα που έχουν ανακύψει και επιστρέφει σε αυτόν το σχετικό φάκελο. Ο δικαιούχος οφείλει να υιοθετήσει τις υποχρεωτικές αλλαγές και να υποβάλει εκ νέου το φάκελο εντός επτά (7) εργάσιμων ημερών. Το χρονικό διάστημα από την ενημέρωση του δικαιούχου μέχρι την επανυποβολή από αυτόν του φακέλου δεν συνυπολογίζεται στην προθεσμία των είκοσι (20) εργάσιμων ημερών που έχει η ΔΑ/ΕΦ στη διάθεσή της, για να εκφράσει γνώμη. Ελλιπής υιοθέτηση των υποχρεωτικών αλλαγών, άπρακτη παρέλευση της προθεσμίας επανυποβολής του φακέλου ή εκπρόθεσμη υποβολή του, επιφέρει υποχρεωτικά την έκδοση από τη ΔΑ αρνητικής γνώμης. Στην περίπτωση αυτή ο δικαιούχος έχει τη δυνατότητα υποβολής νέου αιτήματος, το οποίο συνεπάγεται την έναρξη νέας προθεσμίας είκοσι (20) εργάσιμων ημερών για τη ΔΑ/ΕΦ.

19. Οι αποφάσεις επί των ελέγχων κοινοποιούνται αμελλητί στους δικαιούχους μέσω του ΟΠΣ. Στις περιπτώσεις κατασταλτικού ελέγχου της διακήρυξης, της αρχικής σύμβασης και του κειμένου της τροποποίησης της σύμβασης, για συμβάσεις προμηθειών και υπηρεσιών με εκτιμώμενη αξία ίση ή κατώτερη των εκατό χιλιάδων ευρώ (100.000 €), χωρίς ΦΠΑ και για συμβάσεις έργων με εκτιμώμενη αξία ίση ή κατώτερη των πεντακοσίων χιλιάδων ευρώ (500.000 €), χωρίς ΦΠΑ, ο έλεγχος διενεργείται χωρίς την έκδοση γνώμης της ΔΑ/ΕΦ και χωρίς την τήρηση των ανωτέρω προθεσμιών, κατά την υποβολή της πρώτης δήλωσης δαπάνης της σύμβασης.

20. Για τις συμβάσεις που ελέγχονται υποχρεωτικά, η θετική γνώμη της ΔΑ/ΕΦ αποτελεί όρο για τη χρηματοδότηση της πράξης και μνημονεύεται στις οικεί-

ες αποφάσεις διακήρυξης υπό ανάθεση συμβάσεων ή στις αποφάσεις ανάθεσης που εκδίδονται από τα αρμόδια όργανα των δικαιούχων. Σε περίπτωση αρνητικής γνώμης ο Δικαιούχος ενημερώνεται από τη ΔΑ/ΕΦ για τους λόγους απόρριψης, καθώς και για τις ενέργειες στις οποίες πρέπει να προβεί για την έκδοση θετικής γνώμης, εφόσον αυτό είναι εφικτό.

21. Στις περιπτώσεις που κατά τη διαδικασία του ελέγχου εντοπιστεί παρατυπία, στη διατύπωση γνώμης ή/και στα έγγραφα που προσδιορίζονται στις σχετικές διαδικασίες του Συστήματος Διαχείρισης και Ελέγχου, ορίζονται τα προτεινόμενα διορθωτικά μέτρα ή/και το ποσοστό της κατ' αποκοπή διόρθωσης ή αναλογικής διόρθωσης εφόσον είναι εφικτός ο προσδιορισμός της δημοσιονομικής επίπτωσης, που επιβάλλεται από τη ΔΑ/ΕΦ, σύμφωνα με τα άρθρα 16 και 23 της παρούσας.

22. Στις περιπτώσεις κατασταλτικού ελέγχου ενδεχόμενες διορθώσεις αντιμετωπίζονται στο πλαίσιο της διαδικασίας του Συστήματος Διαχείρισης και Ελέγχου για τη διοικητική επαλήθευση των δαπανών.

Άρθρο 11

Χρηματοδοτήσεις από το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων

1. Η εθνική και ενωσιακή συμμετοχή για όλες τις πράξεις που εντάσσονται στα Προγράμματα ΤΑΜΕΥ, εκτός των μέτρων που χρηματοδοτούνται από τον τακτικό προϋπολογισμό, είναι δημόσιες επενδύσεις κατά την οικεία νομοθεσία και μπορούν να χρηματοδοτηθούν από τον κρατικό προϋπολογισμό μέσω του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ).

2. Η απόφαση ένταξης που υπογράφεται από το όργανο που εποπτεύει άμεσα τη ΔΑ/ΕΦ, σύμφωνα με το ισχύον θεσμικό πλαίσιο, αποτελεί αυτοδίκαια πρόταση εγγραφής στο συγχρηματοδοτούμενο σκέλος του ΠΔΕ. Η εγγραφή πραγματοποιείται από το Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών σε Συλλογική Απόφαση (ΣΑ) διακριτή ανά φορέα χρηματοδότησης και βαρύνει το συγχρηματοδοτούμενο σκέλος του ΠΔΕ. Με την εγγραφή στον ΠΔΕ εγγράφεται πίστωση για το έτος της ένταξης, τουλάχιστον ύψους 10% του προϋπολογισμού του έργου. Για τα επόμενα έτη η χρηματοδότηση γίνεται με την ετήσια εγγραφή πιστώσεων στο ΠΔΕ, σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις.

3. Η χρηματοδότηση των ως άνω συλλογικών αποφάσεων γίνεται σύμφωνα με την υπ' αρ. 124698/21-12-2022 (Β' 6717) υπουργική απόφαση μέσω του Ε.Δ.- Λογαριασμού για τη συγχρηματοδότηση έργων του Ταμείου Εσωτερικής Ασφάλειας και του Ταμείου Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης» και αριθμό 23/201150, ο οποίος τηρείται στην ΤτΕ. Η χρηματοδότηση των έργων γίνεται αναλογικά με τις διαδικασίες του Κεντρικού Λογαριασμού 23/200850.

4. Οι πληρωμές των έργων πραγματοποιούνται από τον λογαριασμό 201150 σε βάρος των τριτοβάθμιων λογαριασμών δημοσίων επενδύσεων, οι οποίοι τηρούνται σε επίπεδο ΣΑ.

5. Στις περιπτώσεις όπου οι δικαιούχοι είναι νομικά πρόσωπα οποιασδήποτε μορφής και οι πληρωμές της

παρ. 4 δεν αφορούν τρίτους αλλά μεταβιβάσεις σε λογαριασμό του νομικού προσώπου, οι ενδεχόμενοι τόκοι που δημιουργούνται από τα ποσά αυτά στους λογαριασμούς των νομικών προσώπων είναι έσοδο για τη δράση, το οποίο μειώνει ισόποσα το ποσό της εθνικής χρηματοδότησης. Σε κάθε περίπτωση, η συνολική χρηματοδότηση σε βάρος του Προϋπολογισμού Δημοσίων Επενδύσεων δεν μπορεί να υπερβαίνει τα απαραίτητα ποσά για την ολοκλήρωση του έργου που έχει εγκριθεί αφαιρουμένων των λογιζόμενων τόκων. Μετά την ολοκλήρωση των πληρωμών για τις ενταγμένες πράξεις διενεργείται έλεγχος με ευθύνη της αρμόδιας ΔΑ/ΕΦ και τυχόν ακριβοπληρωθέντα υπόλοιπα επιστρέφονται στα έσοδα του Προϋπολογισμού Δημοσίων Επενδύσεων.

Άρθρο 12

Πληρωμές στους Δικαιούχους

1. Η διαδικασία πληρωμών των δαπανών του συγχρηματοδοτούμενου σκέλους του ΠΔΕ, καθώς και τα απαιτούμενα δικαιολογητικά για κάθε τύπο πληρωμής, καθορίζονται σύμφωνα με την υπ' αρ. 134453/2015 (Β' 2857) κοινή υπουργική απόφαση, όπως ισχύει.

2. Η ΔΑ/ΕΦ εξασφαλίζει ότι οι δικαιούχοι εισπράττουν το συνολικό ποσό της δημόσιας στήριξης το ταχύτερο δυνατό και πλήρως. Κανένα ποσό δεν αφαιρείται, ούτε παρακρατείται και δεν εισπράττεται καμία ειδική επιβάρυνση ή άλλο τέλος ισοδύναμου αποτελέσματος που θα επέφερε μείωση των ποσών αυτών για τους δικαιούχους.

3. Η δημόσια στήριξη που καταβάλλεται στους δικαιούχους αντιστοιχεί σε πραγματοποιηθείσες δαπάνες και δηλωθείσες από τους δικαιούχους στις αρχές διαχείρισης και δύναται να καταβάλλεται τμηματικά, ανάλογα με την εξέλιξη υλοποίησης της δράσης και την πραγματοποίηση των δαπανών της ή και στο σύνολό της, εφόσον η δαπάνη της δράσης πραγματοποιείται εφάπαξ, σύμφωνα με τους όρους χρηματοδότησης που προσδιορίζονται στη δημόσια σύμβαση πράξεων που αφορούν υποδομές, προμήθειες ή και υπηρεσίες ή/και τους όρους χρηματοδότησης που προσδιορίζονται στη απόφαση ένταξης, ή/και απόφασης εκτέλεσης της δράσης με ίδια μέσα.

4. Οι πληρωμές στους δικαιούχους από το ΠΔΕ δύναται να λαμβάνουν τη μορφή ποσοστού επί της συνολικής επιχορήγησης της πράξης ή μέρους αυτής, σύμφωνα με τους όρους της απόφασης ένταξης και τον προγραμματισμό υλοποίησης της πράξης, ανεξάρτητα από τη μορφή που λαμβάνει η επιχορήγηση στο πλαίσιο των Προγραμμάτων ΤΑΜΕΥ.

5. Η ΔΑ/ΕΦ, ανάλογα με τη φύση των πράξεων δύναται να προσδιορίσει στην πρόσκληση για την υποβολή προτάσεων ή/και να περιγράψει στην απόφαση ένταξης την τμηματική καταβολή της δημόσιας στήριξης στους δικαιούχους, ως εξής:

α. Προκαταβολή ποσού (προχρηματοδότηση), η οποία καταβάλλεται είτε με την υπογραφή της απόφασης ένταξης ή με την υπογραφή της δημόσιας σύμβασης, σε μία δόση ή ενδεχομένως υποδιαιρούμενο σε περισσότερες δόσεις, προκειμένου να χρησιμοποιηθεί από τους δικαιούχους για την έναρξη της επιχειρησιακής υλοποίησης της δράσης.

β. Ενδιάμεσες πληρωμές, μία ή περισσότερες, στη βάση της επιχειρησιακής υλοποίησης της δράσης και της πραγματοποίησης των δαπανών της.

γ. Τελική πληρωμή (αποπληρωμή του υπολοίπου ποσού), η οποία καταβάλλεται με την ολοκλήρωση της δράσης. Από την τελική πληρωμή αφαιρούνται οι τόκοι που τυχόν έχουν δημιουργηθεί κατά τη διάρκεια υλοποίησης της δράσης και διατίθενται στο σχετικό Πρόγραμμα.

6. Οι πληρωμές της παρ. 4 και 5 καταβάλλονται στους δικαιούχους, μετά την υποβολή των προβλεπόμενων αναφορών και στοιχείων στο εγχειρίδιο διαδικασιών και ελέγχου, στα οποία αποτυπώνεται η οικονομική πρόοδος της δράσης, καθώς και το αίτημα του δικαιούχου για τη χρηματοδότησή της. Βάσει των ανωτέρω στοιχείων, η ΔΑ/ΕΦ, αξιολογεί το εύλογο του αιτήματος χρηματοδότησης της δράσης.

7. Η ΔΑ/ΕΦ διασφαλίζει, υπό την προϋπόθεση ότι υπάρχει διαθέσιμη χρηματοδότηση, ότι ο δικαιούχος λαμβάνει το πλήρες οφειλόμενο ποσό το αργότερο 80 ημέρες μετά την ημερομηνία υποβολής της αίτησης πληρωμής από τον δικαιούχο. Η προθεσμία μπορεί να διακοπεί εάν οι πληροφορίες που υποβάλλει ο δικαιούχος δεν επιτρέπουν στη ΔΑ/ΕΦ να εξακριβώσει κατά πόσον οφείλεται το ποσό.

Άρθρο 13

Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα/
Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα
Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων
ΟΠΣ ΠΔΕ (e-pde)

1. Στο Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα (ΟΠΣ) καταχωρίζονται κυρίως δεδομένα που αφορούν στις διαδικασίες και τα στοιχεία προγραμματισμού, διαχείρισης, υλοποίησης και ελέγχου των Προγραμμάτων του Ταμείου Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης (ΤΑΜΕ), του Μέσου Χρηματοδοτικής Στήριξης για τη Διαχείριση των Συνόρων και την Πολιτική Θεωρήσεων ως μέρος του Ταμείου για την Ολοκληρωμένη Διαχείριση των Συνόρων (ΜΔΣΘ) και του Ταμείου Εσωτερικής Ασφάλειας (ΤΕΑ), από την Διαχειριστική Αρχή/Ενδιάμεσο Φορέα, ανάλογα με το βαθμό εμπλοκής τους και στο κατάλληλο επίπεδο, σύμφωνα με τις διαδικασίες και τα πρότυπα του Συστήματος Διαχείρισης και Ελέγχου. Η καταχώριση των δεδομένων αυτών έχει στόχο την παρακολούθηση της υλοποίησης των Προγραμμάτων ΤΑΜΕΥ, καθώς και την αυτοματοποίηση των διοικητικών διαδικασιών και τη χρονολογική παρακολούθησή τους.

2. Στο Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων (ΟΠΣ ΠΔΕ ή «e-pde») καταχωρίζονται τα δεδομένα που αφορούν στην πραγματοποίηση της χρηματοδότησης και των πληρωμών πράξεων των Προγραμμάτων, μέσω του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ), καθώς και στην εισροή σχετικών εσόδων του ΠΔΕ. Τα δεδομένα αφορούν στον προγραμματισμό και στην υλοποίηση του ΠΔΕ, τις πληρωμές των δικαιούχων πράξεων και των αναδόχων αυτών, καθώς και σε σχετικές ενέργειες των εμπλεκόμενων φορέων χρηματοδότησης και υλοποίησης. Η καταχώριση των δεδομένων αυτών έχει στόχο την

οικονομική παρακολούθηση της υλοποίησης του ΠΔΕ, καθώς και την αυτοματοποίηση των σχετικών διοικητικών διαδικασιών.

3. Τα ανωτέρω Συστήματα διασυνδέονται με το Εθνικό Σύστημα Ηλεκτρονικών Δημοσίων Συμβάσεων (ΕΣΗ-ΔΗΣ), με το Κεντρικό Ηλεκτρονικό Μητρώο Δημοσίων Συμβάσεων (ΚΗΜΔΗΣ), τη ΔΙΑΥΓΕΙΑ και με κάθε άλλο πληροφοριακό σύστημα για θέματα σχετικά με την υλοποίηση και παρακολούθηση των συγχρηματοδοτούμενων πράξεων των Προγραμμάτων.

4. Τα ανωτέρω Συστήματα διασφαλίζουν την έγκυρη αποστολή στοιχείων σε άλλα Πληροφοριακά Συστήματα, καθώς επίσης τη δημοσίευση στοιχείων προόδου υλοποίησης πράξεων/πράξεων είτε απευθείας σε διαδικτυακούς κόμβους, είτε με τη μορφή ανοιχτών/διασυνδεδεμένων δεδομένων για τις πράξεις που έχουν καταχωριστεί στο ΟΠΣ. Στο ΟΠΣ, στο ΟΠΣ ΠΔΕ (e-pde) και στα διασυνδεδεμένα με αυτά συστήματα έχει πλήρη ηλεκτρονική πρόσβαση η Φορολογική Διοίκηση.

5. Η ΔΑ με την υποστήριξη της «Ειδικής Υπηρεσίας Θεσμικής Υποστήριξης και Πληροφοριακών Συστημάτων», παρέχει κάθε στήριξη στο ΟΠΣ, σχετικά με την ανάπτυξη του επιχειρησιακού λογισμικού, την ανάλυση και το σχεδιασμό των αναγκαίων πεδίων και την αξιοποίηση των δεδομένων που απαιτούνται για τις ανάγκες παρακολούθησης των Προγραμμάτων. Με τη χρήση του ΟΠΣ πραγματοποιείται ηλεκτρονική ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ δικαιούχων και ΔΑ/ΕΦ, σύμφωνα με την παρ. 8 του άρθρου 69 του Γενικού Κανονισμού και διαβίβαση πληροφοριών στο σύστημα ηλεκτρονικής ανταλλαγής δεδομένων της Επιτροπής («SFC2021»), σύμφωνα με την παρ. 9 του άρθρου 69, το Παράρτημα XV και το άρθρο 42 του Γενικού Κανονισμού.

6. Η ΔΑ/ΕΦ, οι δικαιούχοι και οι Φορείς Χρηματοδότησης καθώς και κάθε άλλος εμπλεκόμενος Φορέας, ενημερώνουν έγκαιρα τα Πληροφοριακά Συστήματα (ΟΠΣ-ΕΣΠΑ και ΟΠΣ-ΠΔΕ/e-pde).

Άρθρο 14

Επιτροπές Παρακολούθησης

1. Με απόφαση του Υπουργού Μετανάστευσης και Ασύλου συγκροτείται η Επιτροπή Παρακολούθησης των Προγραμμάτων ΤΑΜΕΥ κατά τα οριζόμενα ως προς τη σύνθεση και τα καθήκοντα αυτής στα άρθρα 38 έως 40 του Κανονισμού (ΕΕ) 2021/1060 καθώς και το άρθρο 29 του ν. 4914/2022. Πρόεδρος της επιτροπής παρακολούθησης είναι ο Γενικός Γραμματέας Μεταναστευτικής Πολιτικής, ο οποίος όταν απουσιάζει ή κωλύεται αναπληρώνεται από τον Προϊστάμενο της ΕΥΣΥΔ ΜΕΥ.

2. Η Επιτροπή Παρακολούθησης θεσπίζει τον Εσωτερικό Κανονισμό Λειτουργίας κατόπιν εισήγησης της Διαχειριστικής Αρχής.

3. Στις συνεδριάσεις της Επιτροπής Παρακολούθησης δύναται να προσκληθούν εμπειρογνώμονες σε συναφή θέματα με τις παρεμβάσεις των Προγραμμάτων ΤΑΜΕΥ.

4. Η Διαχειριστική Αρχή είναι αρμόδια για κάθε ενέργεια που είναι αναγκαία για την προετοιμασία και υποστήριξη των συνεδριάσεων της Επιτροπής Παρακολούθησης.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ
ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΕΣ ΔΙΟΡΘΩΣΕΙΣ
ΚΑΙ ΑΝΑΚΤΗΣΕΙΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ'
ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΩΝ ΔΙΟΡΘΩΣΕΩΝ
ΚΑΙ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΑΝΑΚΤΗΣΗΣ ΑΧΡΕΩΣΤΗΤΩΣ
Ή ΠΑΡΑΝΟΜΩΣ ΚΑΤΑΒΛΗΘΕΝΤΩΝ ΠΟΣΩΝ ΑΠΟ
ΠΟΡΟΥΣ ΤΟΥ ΚΡΑΤΙΚΟΥ ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ
ΤΟΥ ΤΑΜΕΙΟΥ ΑΣΥΛΟΥ, ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ
ΚΑΙ ΕΝΤΑΞΗΣ, ΤΟΥ ΜΕΣΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΗΣ
ΣΤΗΡΙΞΗΣ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΣΥΝΟΡΩΝ
ΚΑΙ ΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΩΝ ΘΕΩΡΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΤΟΥ
ΤΑΜΕΙΟΥ ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ 2021-2027

Άρθρο 15
Πεδίο εφαρμογής

1. Οι διαδικασίες διόρθωσης/δημοσιονομικής διόρθωσης ή/και ανάκτησης των αχρεωστήτως ή παρανόμως καταβληθέντων ποσών από πόρους του κρατικού προϋπολογισμού ή τον προϋπολογισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την υλοποίηση πράξεων συγχρηματοδοτούμενων στο πλαίσιο των Προγραμμάτων του Ταμείου Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης, του Μέσου Χρηματοδοτικής Στήριξης για τη Διαχείριση των Συνόρων και την Πολιτική των Θεωρήσεων και του Ταμείου Εσωτερικής Ασφάλειας, εφαρμόζονται:

α. Από τη ΔΑ ή/και τον ΕΦ, στο πλαίσιο ελέγχου νομιμότητας διαδικασιών ανάθεσης και εκτέλεσης δημοσίων συμβάσεων κατά το άρθρο 10 της παρούσας,

β. από τη ΔΑ ή/και τον ΕΦ, κατόπιν διαπίστωσης παρατυπίας στο πλαίσιο διαχειριστικών επαληθεύσεων,

γ. από τη ΔΑ ή/και τον ΕΦ, συμπεριλαμβανομένης της Ειδικής Υπηρεσίας Αρχής Πιστοποίησης και Εξακρίβωσης Συγχρηματοδοτούμενων Προγραμμάτων, κατόπιν οριστικού πορίσματος ελέγχου που έχει διενεργηθεί από εθνική ή ενωσιακή ελεγκτική αρχή/όργανο.

2. Οι διαδικασίες δημοσιονομικών διορθώσεων ή/και ανάκτησης εφαρμόζονται επιπλέον κατόπιν ακύρωσης ή ανάκλησης της απόφασης ένταξης της πράξης/του έργου από τη ΔΑ ή τον ΕΦ.

3. Όταν ανακαλείται η απόφαση ένταξης της πράξης/του έργου και εφόσον έχει καταβληθεί ποσό δημόσιας συνεισφοράς για πραγματοποιηθείσες δαπάνες, στις περιπτώσεις που προβλέπονται από την παρ. 5 του άρθρου 33 του ν. 4314/2014 (Α' 265), το αρμόδιο όργανο εκδίδει απόφαση ανάκτησης αχρεωστήτως ή παρανόμως καταβληθέντων ποσών έως το ύψος των εν λόγω ποσών.

4. Για ειδικές περιπτώσεις (εξειδικευμένες δράσεις ή πολύπλοκες) μετά από εισήγηση της αρμόδιας αρχής μπορούν να χρησιμοποιηθούν εμπειρογνώμονες που υποβάλλουν γνωμοδότηση. Η γνωμοδότηση αυτή επισυνάπτεται στην έκθεση ελέγχου.

Άρθρο 16
Διορθώσεις στο πλαίσιο ελέγχων νομιμότητας
διαδικασιών ανάθεσης και εκτέλεσης
δημοσίων συμβάσεων

1. Στις περιπτώσεις προληπτικών ελέγχων νομιμότητας διαδικασιών σύναψης σύμβασης, τροποποίησης και εκτέλεσης αυτής:

α. Όταν στο πλαίσιο των ελέγχων αυτών εντοπιστεί παρατυπία και προτείνεται διόρθωση, στη διατύπωση γνώμης ή/και στα έγγραφα που προσδιορίζονται στις σχετικές διαδικασίες του ΣΔΕ, η ΔΑ/ΕΦ ορίζει το ποσοστό της κατ' αποκοπή διόρθωσης ή το ύψος της αναλογικής διόρθωσης εφόσον είναι εφικτός ο προσδιορισμός της δημοσιονομικής επίπτωσης, και γίνεται κοινοποίηση στον δικαιούχο.

β. Ο δικαιούχος μπορεί, εντός αποκλειστικής προθεσμίας δέκα πέντε (15) ημερολογιακών ημερών από την παραλαβή, να υποβάλει στον αρμόδιο φορέα διαχείρισης τις αντιρρήσεις του ως προς την προτεινόμενη διόρθωση, εγγράφως ή ηλεκτρονικά ή με οποιοδήποτε άλλο μέσο το οποίο καθιστά εφικτό τον ακριβή προσδιορισμό της ημέρας και ώρας υποβολής (ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, ΟΠΣ/ΟΠΣΚΕ ή άλλο κατάλληλο μέσο).

γ. Οι αντιρρήσεις εξετάζονται από την ΔΑ/ΕΦ, εντός δεκαπέντε (15) ημερολογιακών ημερών από την υποβολή τους.

δ. Σε περίπτωση υποβολής αντιρρήσεων και μετά την εξέταση αυτών ή σε περίπτωση παρέλευσης άπρακτης της προθεσμίας υποβολής των αντιρρήσεων, η ΔΑ/ΕΦ οριστικοποιεί την απόφασή της ως προς την επιβολή της διόρθωσης στο σχετικό έγγραφο του ΣΔΕ.

ε. Όταν οριστικοποιηθεί η διόρθωση, τα σχετικά με τη διόρθωση ποσά της σύμβασης καθίστανται μη επιλέξιμα για συγχρηματοδότηση και βαρύνουν τον δικαιούχο.

Άρθρο 17
Διορθώσεις και Δημοσιονομικές Διορθώσεις
στο πλαίσιο των διαχειριστικών επαληθεύσεων

1. Σε περίπτωση που η ΔΑ/ΕΦ διαπιστώνει παρατυπία, στο πλαίσιο των διαχειριστικών επαληθεύσεων που πραγματοποιεί βάσει του άρθρου 74 του Γενικού Κανονισμού, την καταγράφει σε προσωρινή έκθεση, προσδιορίζει το ύψος του ποσού που πρέπει να περικοπεί ή να ακυρωθεί, παραθέτοντας την κατάλληλη τεκμηρίωση, και προτείνει αντίστοιχα: (α) διόρθωση -περικοπή ποσού από πράξη, στο πλαίσιο της συγχρηματοδότησής της από τα Προγράμματα ΤΑΜΕΥ, όταν διαπιστώνεται παρατυπία και οι δαπάνες που συνδέονται με αυτήν δεν έχουν δηλωθεί στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή- ή (β) δημοσιονομική διόρθωση -ακύρωση του συνόλου ή μέρους της ενωσιακής ή και εθνικής συμμετοχής σε πράξη, στο πλαίσιο της συγχρηματοδότησής της από τα Προγράμματα ΤΑΜΕΥ, όταν διαπιστώνεται παρατυπία και οι δαπάνες που συνδέονται με αυτήν έχουν δηλωθεί στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 103 του Γενικού Κανονισμού.

2. Η ΔΑ/ΕΦ καταχωρίζει στο ΟΠΣ την έκθεση διαχειριστικής επαληθεύσης, στην οποία προσδιορίζονται τα μη επιλέξιμα ποσά και περικόπτονται με κατάλληλη τεκμηρίωση και αναφορά των διατάξεων που παραβιάστηκαν. Η εν λόγω έκθεση εγκρίνεται από τον Προϊστάμενο της ΔΑ/ΕΦ. Εφόσον η παρατυπία αφορά δαπάνες για τις οποίες έχει καταβληθεί η αντίστοιχη δημόσια συνεισφορά, η προσωρινή έκθεση περιλαμβάνει και πρόταση για ανάκτηση ή μείωση ορίου πληρωμών από τους δικαιούχους σύμφωνα με τα οριζόμενα στην παρ. 8 του άρθρου 42 του ν. 4914/2022.

3. Ο υπόχρεος, σε ανάκτηση, φορέας δύναται να διαθέσει από τον δικαιούχο, εφόσον ο λήπτης της επιχορήγησης/χρηματοδότησης δεν είναι ο δικαιούχος και η παρατυπία οφείλεται σε πράξη ή παράλειψη του λήπτη. Στην περίπτωση αυτή, σε ό,τι αφορά στην προσωρινή και οριστική Έκθεση, στη διαδικασία αντιρρήσεων και στις διαδικασίες για την ανάκτηση αχρεωστήτως ή παράνομα καταβληθέντων ποσών, ως δικαιούχος εφεξής νοείται και ο λήπτης της επιχορήγησης/χρηματοδότησης.

4. Για δαπάνες που έχουν δηλωθεί στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή και εμπίπτουν στις περιπτώσεις της παρ. 2 του άρθρου 33 του ν. 4314/2014 που προβλέπονται στην περ. γ της παρ. 3 του άρθρου 66 του ν. 4914/2022, η προσωρινή έκθεση περιλαμβάνει πρόταση για δημοσιονομική διόρθωση χωρίς ανάκτηση ή μείωση ορίου πληρωμών.

5. Η προσωρινή έκθεση που περιλαμβάνει δημοσιονομικές διορθώσεις υπογράφεται από τον Προϊστάμενο της ΔΑ/ΕΦ. Για το ύψος και την αιτιολογία της διόρθωσης/δημοσιονομικής διόρθωσης ή και της ανάκτησης/μείωσης ορίου πληρωμών, η ΔΑ/ΕΦ ενημερώνει τον δικαιούχο, κοινοποιώντας σε αυτόν την προσωρινή έκθεση, ώστε ο δικαιούχος να διατυπώσει τυχόν αντιρρήσεις του, σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου 18 της παρούσας. Η κοινοποίηση της έκθεσης στον δικαιούχο γίνεται εντός δέκα (10) ημερολογιακών ημερών από την έγκρισή της.

Άρθρο 18

Οριστικοποίηση αποτελεσμάτων διαχειριστικών επαληθεύσεων

1. Ο δικαιούχος μπορεί, εντός αποκλειστικής προθεσμίας δέκα πέντε (15) ημερολογιακών ημερών από την παραλαβή από αυτόν της προσωρινής έκθεσης, να υποβάλει στην ΔΑ/ΕΦ τις αντιρρήσεις του, εγγράφως ή ηλεκτρονικά ή με οποιοδήποτε άλλο μέσο το οποίο καθιστά εφικτό τον ακριβή προσδιορισμό της ημέρας και ώρας υποβολής (ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, ΟΠΣ/ΟΠΣΚΕ ή άλλο κατάλληλο μέσο).

2. Οι αντιρρήσεις εξετάζονται από την ΔΑ/ΕΦ εντός δεκαπέντε (15) ημερολογιακών ημερών από την υποβολή τους. Σε περίπτωση που απαιτείται περαιτέρω διερεύνηση, δύναται να διενεργείται συμπληρωματική επαλήθευση. Στην περίπτωση αυτή, η έκθεση ολοκληρώνεται εντός δέκα (10) ημερολογιακών ημερών από την ημερομηνία διενέργειας της συμπληρωματικής επαλήθευσης.

3. Σε περίπτωση υποβολής αντιρρήσεων και μετά την εξέταση αυτών ή σε περίπτωση παρέλευσης άπρακτης της προθεσμίας υποβολής αντιρρήσεων, η έκθεση οριστικοποιείται και καταχωρίζεται στο ΟΠΣ/ΟΠΣΚΕ.

4. Όταν η οριστική έκθεση δεν προτείνει διόρθωση/δημοσιονομική διόρθωση ή και ανάκτηση/μείωση ορίου πληρωμών, εγκρίνεται από τον Προϊστάμενο της ΔΑ/ΕΦ και κοινοποιείται στον δικαιούχο.

5. Όταν η οριστική έκθεση προτείνει διόρθωση/δημοσιονομική διόρθωση ή και ανάκτηση/μείωση ορίου πληρωμών, η σχετική έκθεση εγκρίνεται από το αρμόδιο όργανο που εποπτεύει τη ΔΑ/ΕΦ και κοινοποιείται στον δικαιούχο εντός δέκα (10) ημερολογιακών ημερών από την έκδοσή της, καθώς και στην αρμόδια ΔΑ, εφόσον ο φορέας διαχείρισης είναι ΕΦ.

6. Σε περίπτωση δημοσιονομικής διόρθωσης, η οποία επιβάλλεται όταν οι δαπάνες που συνδέονται με την παρατυπία έχουν δηλωθεί στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η ΔΑ/ΕΦ καταχωρίζει στο ΟΠΣ το ποσό της, εντός τριών (3) εργάσιμων ημερών από την έγκριση της οριστικής έκθεσης μειώνοντας έτσι τα συγχρηματοδοτούμενα ποσά που έχουν ήδη καταχωρισθεί.

7. Οι δαπάνες που τεκμηριωμένα κρίνονται ως μη επιλέξιμες και διορθώνονται δεν μπορούν να αντικατασταθούν από άλλες επιλέξιμες δαπάνες του δικαιούχου στο πλαίσιο της πράξης.

8. Σε περίπτωση δημοσιονομικής διόρθωσης του συνόλου των δαπανών μιας πράξης, η απόφαση ένταξης της πράξης ανακαλείται σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στην παρούσα και το Εγχειρίδιο Διαδικασιών ΣΔΕ.

9. Για τις παρατυπίες που οδηγούν επιφέρουν την κίνηση διοικητικής ή δικαστικής διαδικασίας σε εθνικό επίπεδο προκειμένου να διαπιστωθεί η διάπραξη απάτης ή άλλων ποινικών αδικημάτων της περ. β) της παρ. 1.1 του Παραρτήματος XII του Γενικού Κανονισμού, εκτός από την επιβολή δημοσιονομικών διορθώσεων και ανακτήσεων όπου απαιτείται, ο αρμόδιος φορέας διαχείρισης διαβιβάζει τα στοιχεία, μέσω της Εθνικής Αρχής Διαφάνειας (ΕΑΔ) στις αρμόδιες εθνικές αρχές ή όργανα για την περαιτέρω διερεύνηση των υποθέσεων ως προς τη διάπραξη ή μη απάτης, σύμφωνα με την παρ. 12 του άρθρου 42 του ν. 4914/2022 και το Εγχειρίδιο Διαδικασιών ΣΔΕ.

Σε περίπτωση που εντοπίζεται από τη ΔΑ/ΕΦ ένδειξη απάτης και κατόπιν της διερεύνησής της από την ΔΑ/ΕΦ κρίνεται βάσιμη οι προβλεπόμενες κοινοποιήσεις για να κινηθεί διοικητική ή δικαστική διαδικασία σε εθνικό επίπεδο, περιλαμβάνουν φορείς όπως, μεταξύ άλλων, το AFCOS (ΕΑΔ), και την ΕΔΕΛ.

10. Οι παρατυπίες που εμπίπτουν στις περιπτώσεις του Παραρτήματος XII του Γενικού Κανονισμού γνωστοποιούνται επίσης στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή μέσω της καταχώρισης των στοιχείων τους στο Σύστημα Διαχείρισης Παρατυπιών (Irregularity Management System-IMS) της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Η καταχώριση των στοιχείων γίνεται από τις αρμόδιες Αρχές των Προγραμμάτων σύμφωνα με τις προβλεπόμενες διαδικασίες του Συστήματος Διαχείρισης και Ελέγχου. Υπεύθυνη για την οριστική υποβολή των παρατυπιών στο IMS είναι η Επιτροπή Δημοσιονομικού Ελέγχου (ΕΔΕΛ).

Άρθρο 19

Διαδικασίες για τη μείωση ορίου πληρωμών

1. Στην περίπτωση που σε οριστική έκθεση στο πλαίσιο της οριστικοποίησης των αποτελεσμάτων των διαχειριστικών επαληθεύσεων προβλέπεται δημοσιονομική διόρθωση και ανάλογη μείωση ορίου πληρωμών, τα σχετικά ποσά αποτυπώνονται στο πλαίσιο της διαδικασίας του ΣΔΕ για τη διοικητική επαλήθευση των δαπανών και εκδίδεται, από το αρμόδιο όργανο (ΔΑ/ΕΦ), απόφαση δημοσιονομικής διόρθωσης και μείωσης ορίου πληρωμών.

2. Το ελάχιστο περιεχόμενο της ανωτέρω απόφασης ορίζεται στο άρθρο 22 της παρούσας.

3. Η απόφαση δημοσιονομικής διόρθωσης και μείωσης ορίου πληρωμών κοινοποιείται στον δικαιούχο, στη

Διεύθυνση Δημοσίων Επενδύσεων του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, στην Ειδική Υπηρεσία «Αρχή Πιστοποίησης και Εξακρίβωσης Συγχρηματοδοτούμενων Προγραμμάτων», καθώς και στην ΔΑ εφόσον η απόφαση εκδίδεται από το αρμόδιο όργανο του ΕΦ.

Άρθρο 20

Διαδικασίες για την ανάκτηση

1. Στην περίπτωση που σε οριστική έκθεση προβλέπεται ανάκτηση αχρεωστήτως ή παρανόμως καταβληθέντος ποσού, ο δικαιούχος/υπόχρεος στην ανάκτηση φορέας δύναται να επιστρέψει οικειοθελώς, εντός προθεσμίας δέκα πέντε (15) ημερολογιακών ημερών από την παραλαβή της οριστικής έκθεσης, το αχρεωστήτως ή παρανόμως καταβληθέν ποσό σε κατάλληλο λογαριασμό ιδίων εσόδων ΠΔΕ που τηρείται στην Τράπεζα της Ελλάδος με την αναγραφή του κατάλληλου Αναλυτικού Λογαριασμού Εσόδων (ΑΛΕ). Για τον σκοπό αυτό, η οριστική έκθεση περιλαμβάνει τουλάχιστον τον ενάριθμο της πράξης, τα στοιχεία ταυτοποίησης του υπόχρεου φορέα, το ποσό της επιστροφής, τον ΑΛΕ και την ως άνω προθεσμία. Σε περίπτωση μη οικειοθελούς επιστροφής, εφαρμόζονται οι παρ. 4 έως 12 του παρόντος άρθρου.

2. Για την οικειοθελή ανάκτηση της παρ. 1 στις περιπτώσεις πράξεων κρατικών ενισχύσεων, το προς ανάκτηση αχρεωστήτως ή παρανόμως καταβληθέν ποσό επιστρέφεται εντόκως από την ημερομηνία καταβολής του μέχρι την ημερομηνία έγκρισης της οριστικής έκθεσης. Το επιτόκιο που εφαρμόζεται καθορίζεται σύμφωνα με τα οριζόμενα στο Κεφάλαιο V του Κανονισμού (ΕΚ) 794/2004 της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

3. Ο υπόχρεος φορέας ενημερώνει τον φορέα διαχείρισης για την καταβολή του ποσού, εντός δεκαπέντε (15) ημερολογιακών ημερών, με την προσκόμιση σε αυτόν των στοιχείων τεκμηρίωσης του καταβληθέντος ποσού.

4. Εφόσον δεν επιστραφεί το αχρεωστήτως ή παρανόμως καταβληθέν ποσό εντός της προθεσμίας της παρ. 1, εκδίδεται από το αρμόδιο όργανο (Διαχειριστική Αρχή ή Ενδιάμεσος Φορέας εφόσον έχει την αρμοδιότητα):

α. Απόφαση ανάκτησης, στην περίπτωση διόρθωσης, ήτοι όταν οι σχετικές δαπάνες δεν έχουν δηλωθεί στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ή

β. απόφαση δημοσιονομικής διόρθωσης και ανάκτησης στην περίπτωση δημοσιονομικής διόρθωσης, ήτοι όταν οι σχετικές δαπάνες έχουν δηλωθεί στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Το προς ανάκτηση αχρεωστήτως ή παρανόμως καταβληθέν ποσό επιστρέφεται εντόκως από την ημερομηνία καταβολής του μέχρι την ημερομηνία έκδοσης της ανωτέρω απόφασης. Εφαρμόζεται το επιτόκιο της παρ. 2.

5. Η απόφαση δημοσιονομικής διόρθωσης και ανάκτησης ή η απόφαση ανάκτησης, που αποτελεί νόμιμο τίτλο βεβαίωσης του χρέους, κοινοποιείται στον δικαιούχο, στη Διεύθυνση Δημοσίων Επενδύσεων του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών καθώς και στη Διαχειριστική Αρχή, εφόσον η απόφαση εκδίδεται από το αρμόδιο όργανο του Ενδιάμεσου Φορέα.

6. Μετά από την κοινοποίηση στον δικαιούχο της απόφασης δημοσιονομικής διόρθωσης και ανάκτησης ή της

απόφασης ανάκτησης, ο υπόχρεος οφείλει να καταβάλει εντός δέκα πέντε (15) ημερολογιακών ημερών το ποσό το οποίο έχει καταλογισθεί, σε οποιαδήποτε Δημόσια Οικονομική Υπηρεσία (ΔΟΥ), προσκομίζοντας την απόφαση καθώς και το σημείωμα κατάθεσης που τη συνοδεύει. Η ΔΟΥ στην οποία καταβάλλεται το ποσό, γνωστοποιεί εντός δεκαπέντε (15) ημερολογιακών ημερών την είσπραξη του οφειλόμενου ποσού στην ΔΑ/ΕΦ που εξέδωσε την απόφαση. Την ΔΑ/ΕΦ ενημερώνει εντός δεκαπέντε (15) ημερολογιακών ημερών και ο υπόχρεος με την προσκόμιση σε αυτόν των στοιχείων τεκμηρίωσης του καταβληθέντος ποσού.

7. Σε περίπτωση μη επιστροφής του χρηματικού ποσού εντός της προθεσμίας της παρ. 6, η διαδικασία βεβαίωσης του χρέους ολοκληρώνεται εντός εξήντα (60) ημερών από την ημερομηνία κοινοποίησης της απόφασης στον υπόχρεο φορέα, με τη σύνταξη του χρηματικού καταλόγου από τη ΔΑ/ΕΦ και με την αποστολή του στην αρμόδια για τη φορολογία εισοδήματος ΔΟΥ του υπόχρεου.

8. Το προς ανάκτηση αχρεωστήτως ή παρανόμως καταβληθέν ποσό που βεβαιώνεται στη ΔΟΥ επιβαρύνεται με τόκους υπερημερίας και τυχόν λοιπές προσαυξήσεις σύμφωνα με τις ισχύουσες κάθε φορά διατάξεις του Κώδικα Είσπραξης Δημοσίων Εσόδων (ΚΕΔΕ).

9. Στις περιπτώσεις πράξεων κρατικών ενισχύσεων, το προς ανάκτηση αχρεωστήτως ή παρανόμως καταβληθέν ποσό επιστρέφεται εντόκως από την ημερομηνία καταβολής του μέχρι την ημερομηνία επιστροφής του ποσού στη ΔΟΥ. Εφαρμόζεται το επιτόκιο της παρ. 2.

10. Τα αχρεωστήτως ή παρανόμως καταβληθέντα ποσά, που περιλαμβάνονται στις αποφάσεις δημοσιονομικών διορθώσεων και ανάκτησης ή στις αποφάσεις ανάκτησης, βεβαιώνονται από τις αρμόδιες ΔΟΥ και εφόσον εισπραχθούν κατατίθενται σε κατάλληλο λογαριασμό ιδίων εσόδων ΠΔΕ που τηρείται στην Τράπεζα της Ελλάδος με την αναγραφή του κατάλληλου Αναλυτικού Λογαριασμού Εσόδων (ΑΛΕ).

11. Ειδικά σε περίπτωση κατ' αποκοπή διόρθωσης που επιβάλλεται στο πλαίσιο των διαχειριστικών επαληθεύσεων, ελέγχων νομιμότητας διαδικασιών ανάθεσης και εκτέλεσης δημοσίων συμβάσεων ή ελέγχων και εφαρμόζεται στις δαπάνες κατά τη διοικητική επαλήθευση, εφόσον απαιτείται ανάκτηση, ο αρμόδιος για την έκδοση της απόφασης της παρ. 4 φορέας διαχείρισης δύναται να εισηγείται την έκδοσή της σωρευτικά για τα αχρεωστήτως ή παρανόμως καταβληθέντα ποσά που προκύπτουν από την εφαρμογή της κατ' αποκοπή διόρθωσης. Με βάση την οριστική έκθεση, ο δικαιούχος δύναται να επιστρέψει οικειοθελώς τα αχρεωστήτως ή παρανόμως καταβληθέντα ποσά σε κατάλληλο λογαριασμό ιδίων εσόδων ΠΔΕ που τηρείται στην Τράπεζα της Ελλάδος με την αναγραφή του κατάλληλου Αναλυτικού Λογαριασμού Εσόδων (ΑΛΕ). Η απόφαση εκδίδεται για τα ποσά τα οποία δεν έχουν επιστραφεί από τον δικαιούχο έως την έκδοσή της.

12. Για τις ανακτήσεις στο πλαίσιο των χρηματοδοτικών μέσων, ισχύουν τα οριζόμενα στην παρ. 11 του άρθρου 42 του ν. 4914/2022.

Άρθρο 21

Όργανα έκδοσης απόφασης δημοσιονομικής διόρθωσης/ανάκτησης

Αρμόδια όργανα για την έκδοση της απόφασης δημοσιονομικής διόρθωσης και ανάκτησης/μείωσης ορίου πληρωμών ή της απόφασης ανάκτησης είναι:

α. Το εποπτεύον όργανο της ΔΑ όταν η παρατυπία διαπιστώνεται από την ΔΑ.

β. Το εποπτεύον όργανο του ΕΦ, στην περίπτωση που η παρατυπία διαπιστώνεται από τον ΕΦ, κατά τα προβλεπόμενα στην σχετική απόφαση ορισμού/ανάθεσης αρμοδιοτήτων διαχείρισης. Στην περίπτωση που στην απόφαση ορισμού/ανάθεσης δεν ορίζεται αρμόδιο όργανο για την έκδοση απόφασης δημοσιονομικής διόρθωσης και ανάκτησης/μείωσης ορίου πληρωμών ή απόφασης ανάκτησης, αρμόδιο όργανο για την έκδοση απόφασης δημοσιονομικής διόρθωσης και ανάκτησης/μείωσης ορίου πληρωμών ή απόφασης ανάκτησης είναι το άμεσα εποπτεύον όργανο του φορέα διαχείρισης, ο οποίος έχει αναθέσει τις αρμοδιότητες διαχείρισης.

γ. Το εποπτεύον όργανο της ΔΑ, όταν η παρατυπία διαπιστώνεται από ελεγκτικές αρχές/όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή εθνικές ελεγκτικές αρχές, με βάση τα οριστικά πορίσματα ελέγχων.

Άρθρο 22

Περιεχόμενο της απόφασης δημοσιονομικής διόρθωσης και ανάκτησης/μείωσης ορίου πληρωμών και της απόφασης ανάκτησης

1. Στην απόφαση δημοσιονομικής διόρθωσης και ανάκτησης/μείωσης ορίου πληρωμών ή στην απόφαση ανάκτησης αναφέρονται τα εξής στοιχεία:

α. Ο κωδικός ΟΠΣ της πράξης στην οποία επιβάλλεται δημοσιονομική διόρθωση και ανάκτηση/μείωση ορίου πληρωμών ή ανάκτηση, το Πρόγραμμα στο οποίο έχει ενταχθεί, το Ταμείο (ΤΑΜΕ, ΜΔΣΘ, ΤΕΑ) η Συλλογική Απόφαση μέσω της οποίας χρηματοδοτείται από το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων και ο ενάρθρος της πράξης,

β. το ύψος των μη επιλέξιμων δαπανών που αυτή αφορά και σε περίπτωση ανάκτησης ή μείωσης ορίου πληρωμών και σε αχρεωστήτως ή παρανόμως καταβληθέν ποσό,

γ. ο δικαιούχος της πράξης στην οποία επιβάλλεται η δημοσιονομική διόρθωση,

δ. ο φορέας ή οι φορείς (φυσικά ή νομικά πρόσωπα ή δημόσιες υπηρεσίες), από τους οποίους αναζητείται το αχρεωστήτως ή παρανόμως καταβληθέν ποσό,

ε. τα στοιχεία της διαχειριστικής επαλήθευσης ή ελέγχου νομιμότητας διαδικασίας ανάθεσης και εκτέλεσης δημόσιας σύμβασης ή ελέγχου ελεγκτικής αρχής κατά την οποία διαπιστώθηκε η παρατυπία, καθώς και αναφορά στην έκβαση της διαδικασίας των αντιρρήσεων,

στ. η παρατυπία που διαπιστώθηκε και η σχετική τεκμηρίωση για την επιβολή της δημοσιονομικής διόρθωσης και ανάκτησης/μείωσης ορίου πληρωμών ή της ανάκτησης,

ζ. η προθεσμία εντός της οποίας δύναται να επιστραφεί το ποσό, πριν εφαρμοστούν οι διατάξεις του ΚΕΔΕ.

2. Η απόφαση δημοσιονομικής διόρθωσης και ανάκτησης/μείωσης ορίου πληρωμών ή η απόφαση ανάκτησης

υπόκειται στα ένδικα βοηθήματα που προβλέπονται από τις εκάστοτε ισχύουσες διατάξεις.

Άρθρο 23

Καθορισμός του ύψους της διόρθωσης ή της δημοσιονομικής διόρθωσης

1. Αναλογική διόρθωση: Η διόρθωση/δημοσιονομική διόρθωση είναι ανάλογη της παράτυπης δαπάνης που διαπιστώνεται. Το ποσό της διόρθωσης/δημοσιονομικής διόρθωσης, το οποίο επιβάλλεται, υπολογίζεται με βάση τις μεμονωμένες παράτυπες δαπάνες που ο δικαιούχος δήλωσε στην ΔΑ/ΕΦ και ισούται προς το ποσό της προκληθείσας ζημίας ή με βάση την αρχή της αναλογικότητας στις περιπτώσεις μη τήρησης των μακροχρόνιων υποχρεώσεων από τους δικαιούχους. Τα ανωτέρω εφαρμόζονται με την επιφύλαξη των προβλεπόμενων στους κανόνες κρατικών ενισχύσεων.

2. Κατ' αποκοπή διόρθωση: Αν η δημοσιονομική επίπτωση μιας παρατυπίας δεν είναι άμεσα μετρήσιμη, και η ζημία του προϋπολογισμού είναι υπαρκτή, αλλά θα ήταν δυσανάλογη η εξ ολοκλήρου ακύρωση της παράτυπης δαπάνης, επιβάλλεται διόρθωση/δημοσιονομική διόρθωση, εφαρμόζοντας κατ' αποκοπή συντελεστές στο σύνολο των δαπανών του επηρεαζόμενου από την παρατυπία πληθυσμού. Η κατ' αποκοπή διόρθωση συνίσταται σε ποσοστό περικοπής, το οποίο προσδιορίζεται με βάση τη βαρύτητα της παράβασης που οδήγησε στη διαπιστωθείσα παρατυπία, λαμβάνοντας υπόψη και την υπό στοιχεία C(2019) 3452/14-05-2019 απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η οποία θεσπίζει κατευθυντήριες γραμμές για τον καθορισμό των διορθώσεων που πρέπει να γίνονται στις δαπάνες που χρηματοδοτούνται από την Ένωση λόγω μη συμμόρφωσης προς τους εφαρμοστέους κανόνες για τις δημόσιες συμβάσεις.

3. Στις περιπτώσεις πράξεων ενισχύσεων, οι δημοσιονομικές διορθώσεις και οι ανακτήσεις εφαρμόζονται στη δημόσια συνεισφορά που αντιστοιχεί στις δαπάνες που περιλαμβάνονται στη δήλωση δαπανών και η οποία έχει καταβληθεί στους δικαιούχους από τον φορέα που χορηγεί την ενίσχυση.

4. Εφόσον οι εντοπισθείσες παρατυπίες επηρεάζουν και πληρωμές οι οποίες δεν έχουν ακόμη δηλωθεί στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή ή/και πραγματοποιηθεί και εμπίπτουν στην παρ. 1, μπορεί να διακόπτεται η περαιτέρω συγχρηματοδότηση του επηρεαζόμενου μέρους, με σχετική αναφορά στην απόφαση του άρθρου 21 της παρούσας.

5. Στην περίπτωση που οι παρατυπίες εμπίπτουν στην παρ. 2, η κατ' αποκοπή διόρθωση εφαρμόζεται σε όλες τις πληρωμές, που επηρεάζονται από τη διόρθωση, κατά την καταχώρισή τους στο ΟΠΣ.

Άρθρο 24

Δημοσιονομικές διορθώσεις και ανακτήσεις, μετά από ελέγχους ελεγκτικών αρχών/οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, της Αρχής Ελέγχου και άλλων εθνικών ελεγκτικών αρχών

1. Στις περιπτώσεις που διαπιστώνεται παρατυπία με βάση τα οριστικά πορίσματα από ελέγχους ελεγκτικών αρχών/οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η ΔΑ/ΕΦ καταχωρίζει τη δημοσιονομική διόρθωση στο ΟΠΣ, μειώνοντας τα συγχρηματοδοτούμενα ποσά που είχαν

καταχωρισθεί. Εφόσον απαιτείται ανάκτηση ή μείωση ορίου πληρωμών, σύμφωνα με τα οριζόμενα στην παρ. 8 του άρθρου 42 του ν. 4914/2022, η ΔΑ/ΕΦ εισηγείται στο όργανο που την εποπτεύει την έκδοση απόφασης δημοσιονομικής διόρθωσης και μείωσης ορίου πληρωμών ή απόφασης δημοσιονομικής διόρθωσης και ανάκτησης, και εφαρμόζονται οι προβλεπόμενες κοινοποιήσεις, όταν πρόκειται για μείωση ορίου πληρωμών ή οι προβλεπόμενες διαδικασίες ανάκτησης.

2. Σε συνέχεια οριστικών πορισμάτων από ελέγχους εθνικών ελεγκτικών αρχών εκτός της Αρχής Ελέγχου η ΔΑ δύναται να επιβάλει δημοσιονομική διόρθωση. Σε αυτή την περίπτωση, προσδιορίζει σε έκθεση, το ύψος του ποσού που πρέπει να ακυρωθεί παραθέτοντας την κατάλληλη τεκμηρίωση, και εφαρμόζονται κατ' αναλογία οι διαδικασίες και τα οριζόμενα για τις διορθώσεις και τις δημοσιονομικές διορθώσεις και οι διαδικασίες για τη μείωση του ορίου πληρωμών και την ανάκτηση, με την καταχώριση της δημοσιονομικής διόρθωσης στο ΟΠΣ να γίνεται το συντομότερο δυνατόν. Εάν ο φορέας διαχείρισης είναι ΕΦ, για τον προσδιορισμό του ποσού της δημοσιονομικής διόρθωσης, συνεργάζεται με την αρμόδια ΔΑ και στη συνέχεια προβαίνει στις απαιτούμενες ενέργειες.

3. Σε περίπτωση που διαπιστώνεται παρατυπία σε οριστική έκθεση ελέγχου της Αρχής Ελέγχου και επιβάλλεται δημοσιονομική διόρθωση σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στην υπουργική απόφαση της περ. α) της παρ. 7 του άρθρου 63 του ν. 4914/2022, η ΔΑ καταχωρίζει τη δημοσιονομική διόρθωση στο ΟΠΣ εντός τριών (3) εργάσιμων ημερών από την παραλαβή της οριστικής έκθεσης ελέγχου της Αρχής Ελέγχου, μειώνοντας τα συγχρηματοδοτούμενα ποσά που είχαν καταχωρισθεί. Εφόσον απαιτείται ανάκτηση για τις δαπάνες που δηλώνονται μετά τον έλεγχο της Αρχής Ελέγχου και δεν περιλαμβάνονται στις ελεγχθείσες δαπάνες της οριστικής έκθεσης ελέγχου η ΔΑ/ΕΦ εισηγείται την έκδοση Απόφασης ανάκτησης.

4. Σε περίπτωση που σε οριστική έκθεση ελέγχου της Αρχής Ελέγχου επιβάλλεται διόρθωση που αφορά πληρωμές οι οποίες δεν έχουν ακόμη δηλωθεί στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή ή/και πραγματοποιηθεί, η διόρθωση αυτή εφαρμόζεται από την ΔΑ/ΕΦ κατά τη διοικητική επαλήθευση των σχετικών δαπανών στο πλαίσιο της διαδικασίας του ΣΔΕ.

5. Σε περίπτωση διαπίστωσης συστημικής παρατυπίας, τα ποσά που ακυρώνονται δεν μπορούν να επαναχρησιμοποιηθούν για πράξη που επηρεάστηκε από τη συστημική παρατυπία.

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ ΕΘΝΙΚΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ ΕΠΙΛΕΞΙΜΟΤΗΤΑΣ ΔΑΠΑΝΩΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ' ΓΕΝΙΚΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ ΕΠΙΛΕΞΙΜΟΤΗΤΑΣ

Άρθρο 25

Συμμόρφωση με το ενωσιακό και εθνικό δίκαιο - Οριζόντιες Αρχές

1. Οι πράξεις και οι δαπάνες που πραγματοποιούνται για την υλοποίησή τους και υποστηρίζονται από τα ΤΑ-

ΜΕΥ πρέπει να συμμορφώνονται με το εφαρμοστέο ενωσιακό δίκαιο και εθνικό δίκαιο («εφαρμοστέο δίκαιο») και ιδίως με τους κανόνες περί δημοσίων συμβάσεων, ίσης μεταχείρισης και μη διάκρισης και τους περιβαλλοντικούς κανόνες, υπό την επιφύλαξη ειδικότερου θεσμικού πλαισίου στην περίπτωση κατά την οποία Δικαιούχος είναι Διεθνής Οργανισμός.

2. Οι πράξεις πρέπει να επιλέγονται και να υλοποιούνται με τρόπο που διασφαλίζει τον σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων και τη συμμόρφωση με τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, την ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών και την ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου, την αποτροπή κάθε διάκρισης λόγω φύλου, φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής, θρησκείας ή πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού, τη διαφάνεια, την προσβασιμότητα για τα άτομα με αναπηρία και την τήρηση της αρχής της βιώσιμης ανάπτυξης.

3. Οι δαπάνες είναι επιλέξιμες εφόσον είναι νόμιμες και κανονικές και επιπλέον ικανοποιούν την αρχή της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης ήτοι, έχουν πραγματοποιηθεί σύμφωνα με τις αρχές της οικονομίας, της αποδοτικότητας και της αποτελεσματικότητας και της αποφυγής της διπλής χρηματοδότησης. Η αρχή της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης εφαρμόζεται και στις δαπάνες όλων των δικαιούχων ανεξάρτητα από τη νομική τους μορφή. Ειδικότερα:

α. Η αρχή της οικονομίας ορίζει ότι τα μέσα που χρησιμοποιούνται από τον δικαιούχο για την υλοποίηση των δραστηριοτήτων της πράξης καθίστανται εγκαίρως διαθέσιμα, στην ενδεδειγμένη ποσότητα και ποιότητα και στην καλύτερη τιμή.

β. Η αρχή της αποδοτικότητας αφορά στην καλύτερη σχέση μεταξύ χρησιμοποιηθέντων μέσων και επιτευχθέντων αποτελεσμάτων.

γ. Η αρχή της αποτελεσματικότητας αφορά στον βαθμό επίτευξης των επιδιωκόμενων στόχων μέσω των δραστηριοτήτων της πράξης που αναλήφθηκαν.

4. Μη συμμόρφωση της πράξης με το εφαρμοστέο δίκαιο, συμπεριλαμβανομένης της παρούσας απόφασης, συνεπάγεται δημοσιονομική διόρθωση ή/και ανάκτηση των καταβληθέντων ποσών. Οι δαπάνες που τεκμηριωμένα κρίνονται ως μη επιλέξιμες και διορθώνονται δεν μπορούν να αντικατασταθούν από άλλες επιλέξιμες δαπάνες του δικαιούχου στο πλαίσιο της πράξης.

5. Όταν οι πράξεις έχουν ξεκινήσει πριν από την υποβολή αίτησης για χρηματοδότηση στη ΔΑ/ΕΦ, τηρείται το εφαρμοστέο δίκαιο που ίσχυε κατά τον χρόνο διεξαγωγής των δραστηριοτήτων στο πλαίσιο της πράξης.

6. Οι κανόνες επιλεξιμότητας δαπανών έχουν υποχρεωτική εφαρμογή και τηρούνται από όλους τους φορείς που εμπλέκονται στη διαχείριση και στον έλεγχο των Προγραμμάτων ΤΑΜΕΥ, καθώς και στην υλοποίηση των πράξεων. Η ΔΑ δύναται να εξειδικεύει τους εθνικούς κανόνες επιλεξιμότητας στις προσκλήσεις που εκδίδονται με ευθύνη της για την υποβολή αιτήσεων χρηματοδότησης από τους δικαιούχους, ανάλογα με το είδος και τον τύπο των πράξεων που πρόκειται να χρηματοδοτηθούν, τον τρόπο υλοποίησης, τον διαθέσιμο προϋπολογισμό

της πρόσκλησης και τους στόχους των Προγραμμάτων ΤΑΜΕΥ που επιδιώκονται.

Άρθρο 26

Γενικοί κανόνες επιλεξιμότητας από τα ΤΑΜΕΥ

1. Όλες οι δαπάνες που έχουν πραγματοποιηθεί για την υλοποίηση πράξεων, οι οποίες επιλέγονται από τη ΔΑ ή υπό την ευθύνη της, στη βάση μεθοδολογίας και κριτηρίων επιλογής που εκ των προτέρων καθορίζονται από την Επιτροπή Παρακολούθησης και προσδιορίζονται στην πρόσκληση για την υποβολή αιτήσεων χρηματοδότησης, είναι επιλέξιμες για στήριξη από τα ΤΑΜΕΥ με την επιφύλαξη των όρων που διευκρινίζονται στις επόμενες παραγράφους του τρίτου μέρους της παρούσας απόφασης.

2. Επιλέξιμες για συγχρηματοδότηση από τα ΤΑΜΕΥ είναι οι πράξεις που αφορούν στους στόχους πολιτικής και τους ειδικούς στόχους των ΤΑΜΕΥ που καθορίζονται στους Κανονισμούς και υποστηρίζονται από το αντίστοιχο Πρόγραμμα.

3. Το σύνολο ή μέρος πράξης μπορεί να εκτελείται εκτός της ελληνικής επικράτειας, μεταξύ άλλων και εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, υπό τον όρο ότι η πράξη συμβάλλει στην επίτευξη των στόχων του αντίστοιχου Προγράμματος.

4. Οι πράξεις δεν επιλέγονται για στήριξη από τα ΤΑΜΕΥ, αν έχουν ολοκληρωθεί το φυσικό αντικείμενό τους ή αν έχουν υλοποιηθεί πλήρως πριν να υποβληθεί αίτηση χρηματοδότησης στο Πρόγραμμα, ανεξαρτήτως του αν έχουν εκτελεστεί όλες οι σχετικές πληρωμές, με την επιφύλαξη της περ. β) της παρ. 1 του άρθρου 20 του Κανονισμού (ΕΕ) 1060/2021 για πράξεις που ανταποκρίνονται σε έκτακτες περιστάσεις.

5. Στην περίπτωση που μία δράση ή τμήματα αυτής υποστηρίζονται από ένα ή περισσότερα Ταμεία της Ένωσης ή και από άλλα χρηματοδοτικά μέσα της Ένωσης, οι δαπάνες που δηλώνονται σε μια αίτηση πληρωμής για ένα από τα Ταμεία δεν μπορεί να λαμβάνει υποστηρίξη από άλλο Ταμείο ή χρηματοδοτικό μέσο της Ένωσης, ούτε να χρηματοδοτείται από το ίδιο Ταμείο στο πλαίσιο άλλου Προγράμματος ή από εθνικούς πόρους. Το ποσό των δαπανών που περιέχεται σε αίτηση πληρωμής ενός Ταμείου μπορεί να υπολογίζεται κατ' αναλογία για κάθε Ταμείο και για το ή τα σχετικά Προγράμματα, σύμφωνα με την απόφαση ένταξης στο Πρόγραμμα.

6. Η συνεισφορά από τον προϋπολογισμό της Ένωσης δεν υπερβαίνει το 75% της συνολικής επιλέξιμης δημόσιας δαπάνης μιας πράξης. Για ειδικές δράσεις ή στρατηγικές προτεραιότητες που ορίζονται στους Κανονισμούς των Ταμείων ή και σε έκτακτες δεόντως αιτιολογημένες περιπτώσεις, όταν, επί παραδείγματι, λόγω οικονομικής πίεσης προς τον εθνικό προϋπολογισμό, δεν θα υλοποιούνταν οι δράσεις με διαφορετικό τρόπο και δεν θα εκπληρώνονταν οι στόχοι των Προγραμμάτων, η συνεισφορά της Ένωσης μπορεί να αυξηθεί ως το ποσοστό που τυχόν προβλέπεται από αντίστοιχο Κανονισμό του κάθε Ταμείου.

7. Οι δαπάνες για την υλοποίηση μιας δράσης/πράξης δύνανται να καλύπτουν όλα τα στάδια εκτέλεσής της, από τον εκ των προτέρων προγραμματισμό έως την ολοκλήρωση της πράξης και τα σχετικά μέτρα δημοσι-

ότητας. Οι επιλέξιμες δαπάνες μιας πράξης δύνανται να περιοριστούν με απόφαση της ΔΑ/ΕΦ σε ένα ή περισσότερα του ενός σταδίου της υλοποίησής της.

8. Οι υποχρεώσεις δικαιούχων και οι όροι υλοποίησης της πράξης, όπως ορίζονται στην Απόφαση Ένταξης είναι ουσιώδεις και οποιαδήποτε μονομερής αλλαγή από το δικαιούχο χωρίς προηγούμενη σύμφωνη γνώμη από την ΔΑ/ΕΦ συνιστά βásiμη αιτία διακοπής της επιδότησης της δράσης. Οι πληρωμές που πραγματοποιούνται συνεπεία αυτής της αλλαγής δεν είναι επιλέξιμες μέχρι την αναγνώρισή τους από τη ΔΑ/ΕΦ. Μη συμμόρφωση του δικαιούχου συνιστά βásiμη αιτία ανάκλησης της Απόφασης Ένταξης και μετακύλισης σε αυτόν των δημοσιονομικών επιπτώσεων.

9. Η διάρκεια υλοποίησης μιας δράσης/πράξης αφορά στην απαραίτητη χρονική περίοδο για την ολοκλήρωση του φυσικού και οικονομικού αντικείμενου της δράσης/πράξης και μέχρι τη στιγμή που θα έχουν εκπληρωθεί οι ειδικότεροι στόχοι, όροι και υποχρεώσεις που τίθενται στην απόφαση ένταξης. Η διάρκεια υλοποίησης των πράξεων ορίζεται στην απόφαση ένταξης και μπορεί να τροποποιείται με αιτιολογημένη απόφαση του οργάνου που την εξέδωσε μετά από πρωτοβουλία του ή πριν τη λήξη της, μετά από αίτημα του δικαιούχου.

Άρθρο 27

Διατήρηση των πράξεων

1. Η συνεισφορά από τα ΤΑΜΕΥ, σε πράξη που περιλαμβάνει επενδύσεις σε υποδομές ή παραγωγικές επενδύσεις, επιστρέφεται, εάν, εντός 5 ετών από την τελική πληρωμή στον δικαιούχο ή εντός της προθεσμίας που ορίζεται στους κανόνες για τις κρατικές ενισχύσεις, κατά περίπτωση, η εν λόγω πράξη υπόκειται σε οποιοδήποτε από τα ακόλουθα:

(α) Παύση ή μεταφορά παραγωγικής δραστηριότητας εκτός της περιφέρειας επιπέδου NUTS 2 στην οποία έλαβε στήριξη,

(β) αλλαγή του ιδιοκτησιακού καθεστώτος ενός στοιχείου υποδομής η οποία παρέχει σε εταιρεία ή δημόσιο φορέα αδικαιολόγητο πλεονέκτημα,

(γ) ουσιαστική μεταβολή που επηρεάζει τη φύση, τους στόχους ή τους όρους υλοποίησης η οποία θα μπορούσε να οδηγήσει σε υπονόμηση των αρχικών στόχων της.

2. Το οριζόμενο στην παρ. 1 χρονικό περιθώριο μειώνεται στα 3 έτη, όταν πρόκειται για περιπτώσεις διατήρησης επενδύσεων ή θέσεων εργασίας που δημιουργήθηκαν από ΜΜΕ.

3. Η επιστροφή ποσών λόγω μη συμμόρφωσης προς το παρόν άρθρο πραγματοποιείται κατ' αναλογία προς την περίοδο μη συμμόρφωσης.

4. Οι παρ. 1 έως 3 δεν εφαρμόζονται σε συνεισφορές προγράμματος σε ή από χρηματοδοτικά μέσα ή σε οποιαδήποτε πράξη επιφέρει παύση παραγωγικής δραστηριότητας εξαιτίας μη δόλιας πτώχευσης.

Άρθρο 28

Περίοδος επιλεξιμότητας δαπανών

1. Μια δαπάνη είναι επιλέξιμη για συνεισφορά από τα ΤΑΜΕΥ, εάν έχει πραγματοποιηθεί από τον δικαιούχο

ή τον ιδιώτη εταίρο μιας πράξης ΣΔΙΤ και έχει πληρωθεί για την υλοποίηση πράξεων από την 1η Ιανουαρίου 2021 έως την 31η Δεκεμβρίου 2029. Όταν ο δικαιούχος αποζημιώνεται από το εκάστοτε Πρόγραμμα στη βάση μοναδιαίων δαπανών, κατ' αποκοπή ποσών και χρηματοδότησης που δεν συνδέεται με τις δαπάνες των συναφών πράξεων, οι δράσεις που συνιστούν τη βάση για την αποζημίωση πραγματοποιούνται από την 1η Ιανουαρίου 2021 και έως την 31η Δεκεμβρίου 2029.

2. Δαπάνη η οποία καθίσταται επιλέξιμη λόγω τροποποίησης των Προγραμμάτων ή λόγω έγκρισης νέου Προγράμματος είναι επιλέξιμη μόνο από την ημερομηνία υποβολής του σχετικού αιτήματος τροποποίησης στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή ή έγκρισης από αυτήν, ή σε περίπτωση απόφασης τροποποίησης στοιχείων των Προγραμμάτων που δεν καλύπτονται από την εγκριτική απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, από την ημερομηνία έναρξης της ισχύος της νέας εγκριτικής απόφασης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ή από την ημερομηνία που αναφέρεται ρητά στην εγκριτική απόφαση.

Άρθρο 29

Επιχορηγήσεις

1. Η υποστήριξη πράξεων από τα ΤΑΜΕΥ έχει τη μορφή των επιχορηγήσεων. Οι επιχορηγήσεις είναι χρηματοδοτικές συνεισφορές από το εκάστοτε Πρόγραμμα, οι οποίες χορηγούνται προκειμένου να χρηματοδοτηθεί η δράση προοριζόμενη να προωθήσει την υλοποίηση ενός στόχου του αντίστοιχου Προγράμματος και τηρούν τις αρχές της διαφάνειας, της ίσης μεταχείρισης, της μη αποκόμισης κέρδους, της μη αναδρομικότητας και της διασφάλισης της μη διπλής χρηματοδότησης.

2. Οι επιχορηγήσεις που δίνονται για την υλοποίηση πράξεων αποτελούν αντικείμενο δημοσίευσης, ώστε να εξασφαλίζεται η απαιτούμενη διαφάνεια. Η δημοσίευση λαμβάνει τη μορφή πρόσκλησης υποβολής προτάσεων, εκτός εάν πρόκειται για πράξεις, οι οποίες αποτελούν αποκλειστική αρμοδιότητα ενός δικαιούχου ή όταν ο δικαιούχος προσδιορίζεται στο πρόγραμμα ή στο ειδικό θεσμικό πλαίσιο που αφορά στην υλοποίηση της πράξης.

3. Οι αιτήσεις επιχορήγησης/χρηματοδότησης είναι επιλέξιμες εφόσον υποβάλλονται από:

α. νομικά πρόσωπα, ή

β. φυσικά πρόσωπα, εφόσον αυτό απαιτείται λόγω της φύσης ή των χαρακτηριστικών της δράσης ή του στόχου που επιδιώκει ο δικαιούχος.

4. Για τους σκοπούς της παρ. 3 (α), οι αιτήσεις επιχορήγησης/χρηματοδότησης είναι δυνατόν να είναι επιλέξιμες εάν υποβάλλονται από οντότητες που δεν διαθέτουν νομική προσωπικότητα δυνάμει της οικείας εθνικής νομοθεσίας, υπό τον όρο ότι οι εκπρόσωποί τους έχουν την ικανότητα να αναλάβουν νομικές δεσμεύσεις για λογαριασμό της οντότητας και να προσφέρουν εγγυήσεις ισοδύναμες με εκείνες που παρέχουν τα νομικά πρόσωπα.

5. Οι επιχορηγήσεις αποζημιώνουν μόνο το κόστος υλοποίησης της δράσης και δεν μπορούν να δημιουργούν κέρδος στο δικαιούχο.

Η αρχή της μη αποκόμισης κέρδους δεν ισχύει για:

α) Ενέργειες/πράξεις με στόχο την ενίσχυση της οικονομικής επιφάνειας δικαιούχου, ή ενέργειες/πράξεις που δημιουργούν εισόδημα προκειμένου να διασφαλιστεί η συνέχειά τους μετά την περίοδο κατά την οποία χορηγείται η χρηματοδότηση από το πρόγραμμα που προβλέπεται στην απόφαση ένταξης,

β) στήριξη για σπουδές, έρευνα, επαγγελματική κατάρτιση ή εκπαίδευση που καταβάλλεται σε φυσικά πρόσωπα ή άλλη άμεση στήριξη η οποία καταβάλλεται σε φυσικά πρόσωπα που τη χρειάζονται επιτακτικά, όπως οι άνεργοι και οι πρόσφυγες,

γ) χρηματοδότηση του δικαιούχου μη συνδεδεμένη με δαπάνες που υπολογίζεται στη βάση ενιαίου συντελεστή και/ή κατ' αποκοπή ποσού και/ή μοναδιαίου κόστους, εφόσον συμμορφώνονται προς τις αρχές που πρέπει να διέπουν τον εκ των προτέρων υπολογισμό τους.

6. Το φυσικό αντικείμενο μίας δράσης κατά κανόνα είναι δυνατόν να επιχορηγηθεί μόνο μία φορά. Ο δυνητικός δικαιούχος ενημερώνει αμέσως την ΔΑ/ΕΦ για τυχόν πολλαπλές αιτήσεις επιχορήγησης/χρηματοδότησης στο πλαίσιο του ίδιου ή άλλου προγράμματος ή και άλλης χρηματοδοτικής πηγής της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή επιχορήγησης από τον κρατικό προϋπολογισμό.

7. Η επιχορήγηση χρηματοδοτεί τις επιλέξιμες δαπάνες, οι οποίες πράγματι βαρύνουν το δικαιούχο για την υλοποίηση δράσης/πράξης. Οι δαπάνες είναι επιλέξιμες εφόσον ικανοποιούν όλα τα ακόλουθα κριτήρια:

α. Εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής και στους ειδικούς στόχους των Κανονισμών των ΤΑΜΕΥ,

β. αφορούν σε ειδικούς στόχους των Προγραμμάτων των εν λόγω Ταμείων και συνδέονται με τις ομάδες στόχου που προσδιορίζονται από τους ειδικούς στόχους,

γ. προβλέπονται στον εκτιμώμενο συνολικό προϋπολογισμό της δράσης,

δ. είναι αναγκαίες για την υλοποίηση των δραστηριοτήτων που συνδέονται άμεσα με τη δράση και τα έργα αυτής,

ε. πραγματοποιούνται κατά τη διάρκεια της δράσης, με εξαίρεση τις δαπάνες που αφορούν τελικές εκθέσεις και πιστοποιητικά ελέγχου, εφόσον απαιτούνται, από το δικαιούχο και/ή τους εταίρους της δράσης,

στ. είναι ταυτοποιήσιμες και επαληθεύσιμες, ιδίως με την καταχώρισή τους στα λογιστικά βιβλία του δικαιούχου και προσδιορίζονται σύμφωνα με τα ισχύοντα λογιστικά πρότυπα του τύπου εγκατάστασης του δικαιούχου και σύμφωνα με τις συνήθεις πρακτικές κοστολόγησης του δικαιούχου,

ζ. συμμορφώνεται προς τις απαιτήσεις της εφαρμοστέας φορολογικής και εργατικής νομοθεσίας,

η. είναι εύλογες, δικαιολογημένες και συμμορφώνονται προς την αρχή της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης, ιδίως όσον αφορά την οικονομία (αντιστοιχία αξίας και δαπάνης) και την αποδοτικότητα (σχέση κόστους αποτελεσματικότητας). Εύλογες χαρακτηρίζονται οι δαπάνες όταν υπάρχουν αντικειμενικά στοιχεία που αποδεικνύουν ότι δεν υπερβαίνουν τις τρέχουσες τιμές της αγοράς ή το σύνηθες κόστος του δικαιούχου για το φυσικό αντικείμενο στο οποίο αντιστοιχούν.

8. Οι προσκλήσεις για την υποβολή αιτήσεων χρηματοδότησης προσδιορίζουν τις κατηγορίες δαπανών που θεωρούνται επιλέξιμες για χρηματοδότηση.

9. Οι επιχορηγήσεις μπορούν να λάβουν μία από τις ακόλουθες μορφές:

α. Επιστροφή επιλέξιμων δαπανών που αποδεδειγμένα πραγματοποιήθηκαν από έναν δικαιούχο και καταβλήθηκαν για την υλοποίηση πράξεων, συνεισφορές σε είδος και κόστος απόσβεσης,

β. τυποποιημένες κλίμακες μοναδιαίου κόστους,

γ. κατ' αποκοπή ποσά,

δ. κατ' αποκοπή χρηματοδότηση που καθορίζεται με την εφαρμογή ενός σταθερού συντελεστή/ποσοστού σε μια ή περισσότερες προκαθορισμένες κατηγορίες δαπανών.

Αν οι συνολικές δαπάνες μιας πράξης δεν υπερβαίνουν τις διακόσιες χιλιάδες ευρώ (200.000 €), η συνεισφορά που παρέχεται στον δικαιούχο από το ΤΑΜΕ, το ΤΕΑ και το ΜΔΣΘ λαμβάνει τη μορφή μοναδιαίων δαπανών, κατ' αποκοπή ποσών ή ενιαίων συντελεστών, εξαιρουμένων των πράξεων για τις οποίες η στήριξη συνιστά κρατική ενίσχυση. Αν χρησιμοποιείται χρηματοδότηση με ενιαίο συντελεστή, μόνον οι κατηγορίες δαπανών στις οποίες εφαρμόζεται ο ενιαίος συντελεστής μπορούν να επιστρέφονται, σύμφωνα με την περ. (α) της παρ. 9 ανωτέρω.

10. Η επιλογή της παρ. 9 (α) συνιστά αποζημίωση του δικαιούχου στην αρχή του πραγματικού κόστους, ενώ οι εναλλακτικές επιλογές της παρ. 9 (β έως δ) συνιστούν αποζημίωση του δικαιούχου στη βάση επιλογών απλουστευμένου κόστους.

11. Οι εναλλακτικές επιλογές της παρ. 9 είναι δυνατόν να συνδυαστούν μόνο όταν καθεμία από αυτές καλύπτει διαφορετική κατηγορία δαπανών ή όταν χρησιμοποιούνται για διαφορετικά έργα που αποτελούν μέρος μιας δράσης ή για διαδοχικά στάδια μιας δράσης.

12. Όταν μια δράση ή ένα έργο που αποτελεί μέρος μιας δράσης υλοποιείται αποκλειστικά μέσω δημόσιας σύμβασης έργων, αγαθών ή υπηρεσιών εφαρμόζεται μόνο η επιλογή της παρ. 9 (α) ανωτέρω, δηλαδή η εφαρμογή του απλουστευμένου κόστους αποκλείεται σε περιπτώσεις όπου μια δράση ή ένα έργο που αποτελεί μέρος μιας δράσης υλοποιείται αποκλειστικά μέσω διαδικασιών ανάθεσης δημόσιων συμβάσεων.

13. Όταν η δημόσια σύμβαση στο πλαίσιο μιας δράσης ή έργου που αποτελεί μέρος δράσης περιορίζεται σε ορισμένες κατηγορίες δαπανών, μπορούν να εφαρμοστούν όλες οι εναλλακτικές επιλογές της παρ. 9 ανωτέρω.

Άρθρο 30

Μορφές Υλοποίησης Πράξεων

1. Οι πράξεις ή τα μέρη αυτής που υποστηρίζονται από τα ΤΑΜΕΥ μέσω επιχορηγήσεων υλοποιούνται από το δικαιούχο κατά κανόνα, με τους ακόλουθους τρόπους:

α. Από τον ίδιο το δικαιούχο με ίδια μέσα,

β. από τρίτο (ανάδοχο) μέσω ανάθεσης σύμβασης,

γ. από το δικαιούχο και άλλους φορείς υπό την ευθύνη του δικαιούχου με μία ή περισσότερες από τις ανωτέρω επιλογές ανά φορέα συμπεριλαμβανομένου του δικαιούχου,

δ. από άλλους φορείς που επιλέγονται από το δικαιούχο. Οι άλλοι φορείς μπορεί να υλοποιούν τα έργα τους με ίδια μέσα ή μέσω τρίτων, το οποίο περιγράφεται σε σύμβαση. Το αντικείμενο της σύμβασης χρησιμοποιείται και παραμένει στην ιδιοκτησία του φορέα που το υλοποίησε, ε. με συνδυασμό των ανωτέρω επιλογών.

2. Οι επιχορηγήσεις μπορούν να χρησιμοποιηθούν για τη χρηματοδότηση μέρους ή του συνολικού κόστους του δικαιούχου για την υλοποίηση της δράσης. Για πράξεις που υλοποιούνται με ίδια μέσα και δημιουργούν έμμεσες δαπάνες, το συνολικό κόστος του δικαιούχου δύναται να συνίσταται από τις άμεσες και έμμεσες δαπάνες δράσης, εφόσον η πρόσκληση προβλέπει την επιλεξιμότητα των έμμεσων δαπανών.

3. Υλοποίηση με ίδια μέσα νοείται η εκτέλεση μέρους ή του συνόλου της δράσης από το δικαιούχο με τη χρήση ίδιων πόρων. Μέρος ενεργειών της δράσης, που απαιτούνται για την υλοποίησή της, μπορεί να ανατίθεται σε τρίτους (ανάδοχοι), υπό την προϋπόθεση ότι ο δικαιούχος συνεχίζει να διατηρεί τον πλήρη έλεγχο τόσο της διοίκησης όσο και της υλοποίησης του μέρους της δράσης που υλοποιείται με ίδια μέσα.

4. Άμεσες δαπάνες είναι οι δαπάνες που πραγματοποιεί ο δικαιούχος οι οποίες συνδέονται άμεσα με την υλοποίηση του συγχρηματοδοτούμενου έργου και αυτή η σύνδεση μπορεί τεκμηριωμένα να αποδειχθεί. Εάν ο δικαιούχος είναι διεθνής οργανισμός που έχει αξιολογηθεί θετικά από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, οι άμεσες δαπάνες υπολογίζονται σύμφωνα με τις συμφωνίες, συμπεριλαμβανομένης της «ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ-ΠΛΑΙΣΙΟ» (FAFA) των Ηνωμένων Εθνών, που έχουν υπογραφεί μεταξύ της Επιτροπής και των διεθνών οργανισμών άμεσης διαχείρισης.

5. Έμμεσες δαπάνες είναι οι δαπάνες που δεν συνδέονται άμεσα με την υλοποίηση του έργου, αλλά μπορούν να προσδιοριστούν και τεκμηριωθούν από το λογιστικό σύστημα του δικαιούχου ως δαπάνες πραγματοποιούμενες σε ευθεία συσχέτιση με τις άμεσες δαπάνες οι οποίες αποδίδονται στο έργο. Οι έμμεσες δαπάνες ταυτίζονται με τα γενικά έξοδα (overheads) και αφορούν όλες τις δομικές ή/και υποστηρικτικές δαπάνες διοικητικής, τεχνικής ή λειτουργικής φύσης που πραγματοποιούνται προς χάριν της εκτέλεσης περισσότερων της μιας δραστηριοτήτων του δικαιούχου και κατά συνέπεια δεν μπορούν να αποδοθούν σε ένα μόνο έργο ή δραστηριότητα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε'

ΕΠΙΛΕΞΙΜΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ ΣΤΗ ΒΑΣΗ

ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΥ ΚΟΣΤΟΥΣ

Άρθρο 31

Επιλέξιμες δαπάνες στη βάση του πραγματικού κόστους

1. Ως πραγματικές νοούνται οι δαπάνες που έχουν πραγματοποιηθεί για την υλοποίηση πράξης και εξοφληθεί από τον δικαιούχο και τεκμηριώνονται από τιμολόγια (ή έγγραφα ισοδύναμης αποδεικτικής αξίας) και αποδεικτικά της καταβολής των σχετικών ποσών από τον δικαιούχο, καθώς και από τα λογιστικά αρχεία του. Ως

«έγγραφο ισοδύναμης αποδεικτικής αξίας» νοείται κάθε έγγραφο το οποίο υποβάλλει ο δικαιούχος και το οποίο αποδεικνύει ότι η λογιστική εγγραφή αποτελεί πιστή και ανόθευτη εικόνα των εργασιών που εκτελέστηκαν, σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 4308/2014 «Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα, συναφείς ρυθμίσεις και άλλες διατάξεις» (Α' 251) και των αποφάσεων της Φορολογικής Διοίκησης που εξειδικεύουν τις διατάξεις του, καθώς και τις αποδεκτές λογιστικές πρακτικές.

2. Οι πραγματικές δαπάνες πρέπει να είναι εύλογες, τεκμηριωμένες και σύμφωνες με την αρχή της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης. Εύλογες χαρακτηρίζονται οι δαπάνες όταν υπάρχουν αντικειμενικά στοιχεία που αποδεικνύουν ότι δεν υπερβαίνουν τις τρέχουσες τιμές της αγοράς ή το σύνθητες κόστος του δικαιούχου για το φυσικό αντικείμενο στο οποίο αντιστοιχούν.

3. Πραγματική δαπάνη η οποία αντιστοιχεί σε περισσότερες από μία πράξεις/δραστηριότητες επιμερίζεται στη βάση αντικειμενικής μεθόδου κατανομής η οποία διασφαλίζει τη μη διπλή χρηματοδότηση της ίδιας δαπάνης και την αποζημίωσή της μέχρι το 100% αυτής. Η προτεινόμενη μέθοδος κατανομής για τον επιμερισμό εγκρίνεται από τη ΔΑ/ΕΦ.

4. Οι συνεισφορές σε είδος από τον δικαιούχο ή τρίτο προς τον δικαιούχο μέρος, για την υλοποίηση της πράξης, υπό μορφή παροχής εργασιών, αγαθών, υπηρεσιών, γης και ακινήτων για τις οποίες δεν έχουν πραγματοποιηθεί πληρωμές που υποστηρίζονται από τιμολόγια ή έγγραφα ισοδύναμης αποδεικτικής αξίας, θεωρούνται πραγματικές δαπάνες του δικαιούχου, σύμφωνα με το άρθρο 40.

5. Οι δαπάνες απόσβεσης παγίων στοιχείων του δικαιούχου που χρησιμοποιούνται για την εκτέλεση της πράξης, για τις οποίες δεν έχουν πραγματοποιηθεί πληρωμές που να δικαιολογούνται από τιμολόγια, θεωρούνται πραγματικές σύμφωνα με το άρθρο 41.

6. Δαπάνες για τις οποίες έχει αναληφθεί δέσμευση πληρωμής τους από τον δικαιούχο και δεν έχουν πληρωθεί δεν θεωρούνται πραγματικές δαπάνες. Επιταγές ή άλλες παρόμοιες μορφές ανάληψης υποχρέωσης (π.χ. επιταγές/vouchers) θεωρούνται ως πραγματικές δαπάνες μετά την εξαργύρωσή τους και όχι κατά την παράδοσή τους στον αποδέκτη.

7. Δαπάνες δημοσίων συμβάσεων, οι οποίες συνάπτονται από τον δικαιούχο ή για λογαριασμό του, είναι πραγματικές ακόμα και αν οι διαδικασίες ανάθεσης των δημοσίων συμβάσεων εκτελούνται από τρίτο μέρος.

8. Οι δαπάνες που προσδιορίζονται και καταβάλλονται από τον δικαιούχο βασιζόμενες σε τιμές μονάδας που καθορίζονται μέσω διαδικασιών ανάθεσης δημοσίων συμβάσεων αποτελούν πραγματικές δαπάνες του δικαιούχου.

9. Στις περιπτώσεις πράξεων μη κρατικών ενισχύσεων, οι πληρωμές των πραγματικών δαπανών πρέπει να αποδεικνύονται μέσω της κίνησης του διακριτού τραπεζικού λογαριασμού που τηρείται για κάθε πράξη στην Τράπεζα της Ελλάδας ή εφόσον προβλέπεται σε εμπορική τράπεζα.

10. Στην περίπτωση εταιρικών σχημάτων υλοποίησης μιας πράξης, η μεταφορά χρημάτων από τον κύριο δικαιούχο σε συμμετέχοντα στο σχήμα υλοποίησης ή συνδικαιούχο δεν θεωρείται πραγματική δαπάνη.

11. Στις περιπτώσεις δράσεων που για την υλοποίηση της συμμετέχουν επί μέρους φορείς υπό τη συνολική ευθύνη του δικαιούχου, είναι επιλέξιμες οι δαπάνες που καταβάλλονται από τους συμμετέχοντες φορείς και πληρώνονται από το ορισθέντα δικαιούχο με την προϋπόθεση ότι τηρούνται οι ακόλουθοι όροι:

α. Υπάρχουν έγγραφα τεκμήρια της συμφωνίας με τους άλλους φορείς σχετικά με τη συνεισφορά τους στην εκτέλεση της δράσης,

β. ο δικαιούχος διατηρεί τη συνολική ευθύνη για την οικονομική διαχείριση της δράσης,

γ. οι δαπάνες που καταβάλλονται από τους εταίρους συνοδεύονται από εξοφλημένα τιμολόγια, ή, όταν αυτό δεν είναι εφικτό, από λογιστικά έγγραφα ισοδύναμης αποδεικτικής αξίας,

δ. οι δαπάνες που καταβάλλονται από τους εταίρους για τη πράξη/το έργο αναφέρονται επίσημα στο δικαιούχο. Ο ορισθείς δικαιούχος έχει την ευθύνη να επαληθεύσει το υπαρκτό και την επιλεξιμότητα των αναφερόμενων δαπανών καθώς και την ολοκλήρωση των συγχρηματοδοτούμενων προϊόντων και υπηρεσιών, πριν τις δηλώσει στη ΔΑ/ΕΦ,

ε. η διαδρομή ελέγχου καλύπτει έως και το επίπεδο των συμμετεχόντων φορέων,

στ. ο δικαιούχος και οι συμμετέχοντες φορείς είναι από κοινού υπεύθυνοι για την ορθή εκτέλεση της δράσης, καθώς και για πιθανές κυρώσεις που επιφέρει ή μη εκπλήρωση των υποχρεώσεων που περιλαμβάνονται στην Απόφαση Ένταξης, και μέχρι του ποσού συμμετοχής του καθενός στον προϋπολογισμό της δράσης,

ζ. στους επιμέρους φορείς δύναται να περιλαμβάνονται και φορείς οι οποίοι συνδέονται με τον ορισθέντα δικαιούχο με δεσμό νομικό ή κεφαλαιακό, ο οποίος δεν περιορίζεται στη δράση για την οποία ζητείται χρηματοδότηση, ούτε δημιουργείται με μοναδικό σκοπό την υλοποίησή της.

12. Η ανωτέρω παρ. 10 δεν ισχύει για τις περιπτώσεις που επιμέρους φορείς, σχηματίζουν από κοινού ενιαίο φορέα, με ανεξάρτητη νομική μορφή, ο οποίος ορίζεται ως ο μοναδικός δικαιούχος, συμπεριλαμβανομένης της περίπτωσης κατά την οποία ο νέος φορέας δημιουργείται ειδικά για το σκοπό της υλοποίησης της δράσης.

13. Όταν υφίστανται περισσότεροι συμμετέχοντες φορείς στην υλοποίηση της δράσης, ο δικαιούχος παραμένει υπεύθυνος για τη δράση, και ειδικότερα για την εξασφάλιση του υπαρκτού και της επιλεξιμότητας των δαπανών που δηλώνει, καθώς και για την ολοκλήρωση των υπηρεσιών ή των προϊόντων που συνδέονται με τις εν λόγω δαπάνες. Οι δαπάνες που δηλώνονται από τον δικαιούχο πρέπει να συνοδεύονται από εξοφλημένα τιμολόγια, τα οποία έχει εκδώσει το αντισυμβαλλόμενο μέρος στον δικαιούχο, ή όταν αυτό δεν είναι εφικτό, από λογιστικά έγγραφα ισοδύναμης αξίας.

14. Στις περιπτώσεις δράσεων για τις οποίες την ευθύνη υλοποίησης της δράσης αναλαμβάνει άλλος φορέας

ως δικαιούχος αντί του κύριου της πράξης/του έργου, στη βάση προγραμματικής σύμβασης, είναι επιλέξιμες οι δαπάνες που καταβάλλονται για τη δράση, από τον κύριο του έργου ή από το δικαιούχο, ανάλογα με τα προσδιοριζόμενα στην προγραμματική σύμβαση, υπό τους ακόλουθους όρους:

α. Η σύναψη προγραμματικών συμβάσεων περιλαμβάνει με κάθε λεπτομέρεια και ακρίβεια όλα τα στοιχεία που απαιτεί το οικείο θεσμικό πλαίσιο.

β. Η υλοποίηση δράσεων μέσω προγραμματικών συμβάσεων, ακολουθεί τις γενικές και ειδικές, ανάλογα με τη φύση αυτών, διατάξεις που διέπουν το σύνολο των συγχρηματοδοτούμενων δράσεων. Ειδικότερα όλοι οι αντισυμβαλλόμενοι, ανεξαρτήτως νομικής μορφής, τηρούν την εθνική και ενωσιακή νομοθεσία και ειδικότερα, τους κανόνες για τον ανταγωνισμό, την ανάθεση δημοσίων συμβάσεων, προμηθειών και υπηρεσιών, την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων βάσει του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ένωσης και τη δημοσιότητα.

γ. Με την υποβολή της αίτησης χρηματοδότησης στο εκάστοτε Πρόγραμμα, ο δικαιούχος υποχρεούται να δηλώσει την εκτέλεση της συγκεκριμένης δράσης μέσω προγραμματικής σύμβασης.

δ. Η ΔΑ/ΕΦ, κατά τη διαδικασία αξιολόγησης της δράσης, υποχρεούται να αξιολογεί τον αναλαμβάνοντα την εκτέλεση μέσω της προγραμματικής σύμβασης φορέα, ως δικαιούχο, ή/και τον κύριο του έργου για την περίπτωση που η προγραμματική σύμβαση προβλέπει την εκτέλεση μέρους των απαιτούμενων ενεργειών για την υλοποίηση της δράσης από αυτόν.

ε. Ανάλογα με τα προβλεπόμενα στην προγραμματική σύμβαση, ο δικαιούχος ή ο κύριος της δράσης διατηρεί τη συνολική ευθύνη της δράσης, επαληθεύει την πραγματοποίηση και την επιλεξιμότητα των αναφερομένων δαπανών, καθώς και την ολοκλήρωση των συγχρηματοδοτούμενων προϊόντων και υπηρεσιών, πριν από τη δήλωση στην ΔΑ/ΕΦ. Σε κάθε περίπτωση ενημερώνεται ο κύριος του έργου για την εκτέλεση της δράσης, σύμφωνα με τους όρους της προγραμματικής σύμβασης και τις πραγματοποιηθείσες δαπάνες σε βάρος της συγκεκριμένης δράσης.

στ. Η προγραμματική σύμβαση προβλέπει ρητά σε ποιον εκδίδονται τα τιμολόγια ή άλλα παραστατικά έγγραφα της δράσης και ποιος καταβάλλει τη δαπάνη για την εξόφλησή τους. Οι πραγματοποιηθείσες δαπάνες από το δικαιούχο ή/και από τον κύριο του έργου, όταν έτσι προβλέπεται από την προγραμματική σύμβαση, πρέπει να αποδεικνύονται και να συνοδεύονται από εξοφλημένα τιμολόγια, ή όταν αυτό δεν είναι εφικτό, από λογιστικά έγγραφα ισοδύναμης αποδεικτικής αξίας.

ζ. Η διαδρομή ελέγχου καλύπτει και το επίπεδο του κυρίου του έργου, όταν αυτός καταβάλλει τις δαπάνες (τελικός λήπτης πιστώσεων).

η. Οι συμβαλλόμενοι στην προγραμματική σύμβαση οφείλουν να τηρούν ο καθένας πλήρη φάκελο με όλα τα στοιχεία της δράσης συμπεριλαμβανομένων των οικονομικών και λοιπών συναλλαγών που διενήργησαν και οι οποίες αφορούν στη δράση.

θ. Ο δικαιούχος και ο κύριος του έργου είναι από κοινού υπεύθυνοι για πιθανές κυρώσεις που επιφέρει η μη εκπλήρωση των υποχρεώσεων που περιλαμβάνονται στη συμφωνία επιδότησης, σύμφωνα με τις αρμοδιότητες που αναλαμβάνει ο καθένας μέσω προγραμματικής συμφωνίας.

15. Οι πληρωμές πρέπει να αποδεικνύονται μέσω της κίνησης του διακριτού τραπεζικού λογαριασμού που τηρείται για κάθε δράση, στην Τράπεζα της Ελλάδας ή εφόσον προβλέπεται σε εμπορική τράπεζα ή σε περιπτώσεις Δικαιούχων που είναι διεθνείς οργανισμοί από την αποτύπωση σε ξεχωριστή λογιστική μερίδα, αν αυτό υπαγορεύεται από και είναι σύμφωνοι με τη νομική φύση του Δικαιούχου διεθνούς οργανισμού, ο οποίος έχει αξιολογηθεί θετικά από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Άρθρο 32

Επιλέξιμες δαπάνες στη βάση επιλογών απλοποιημένου κόστους

1. Για τις μορφές επιχορηγήσεων που αφορούν σε μοναδιαίες δαπάνες, κατ' αποκοπή ποσά και χρηματοδότηση με κατ' αποκοπή συντελεστή, οι δαπάνες που είναι επιλέξιμες για συνεισφορά από τα ΤΑΜΕΥ ισούνται με τα ποσά που υπολογίζονται σύμφωνα με την παρ. 2.

2. Τα ανωτέρω ποσά καθορίζονται με έναν από τους ακόλουθους τρόπους:

α. Δίκαιη, αντικειμενική και επαληθεύσιμη μέθοδο υπολογισμού που βασίζεται στα εξής στοιχεία: - σε στατιστικά δεδομένα, άλλες αντικειμενικές πληροφορίες ή γνωμοδότηση εμπειρογνώμονα, - στα επαληθευμένα ιστορικά δεδομένα κάθε δικαιούχου, - στην εφαρμογή των συνήθων πρακτικών λογιστικής κοστολόγησης του κάθε δικαιούχου,

β. σχέδιο προϋπολογισμού που καταρτίζεται κατά περίπτωση και συμφωνείται εκ των προτέρων από τον φορέα που επιλέγει την πράξη, εάν το συνολικό κόστος της πράξης δεν υπερβαίνει τα διακόσιες χιλιάδες ευρώ (200.000 €),

γ. σύμφωνα με τους κανόνες εφαρμογής των αντίστοιχων μοναδιαίων δαπανών, κατ' αποκοπή ποσών και ενιαίων συντελεστών που εφαρμόζονται σε πολιτικές της Ένωσης για παρόμοιο τύπο πράξης,

δ. σύμφωνα με τους κανόνες εφαρμογής των αντίστοιχων μοναδιαίων δαπανών, κατ' αποκοπή ποσών και ενιαίων συντελεστών που εφαρμόζονται στο πλαίσιο συστημάτων για επιχορηγήσεις που χρηματοδοτούνται εξολοκλήρου από εθνικούς πόρους για παρόμοιο τύπο πράξης,

ε. ενιαίους συντελεστές και ειδικές μεθοδολογίες που καθορίζονται από τον Κανονισμό ή τους ειδικούς για κάθε Ταμείο Κανονισμούς.

Άρθρο 33

Γενικές αρχές εφαρμογής επιλογών απλοποιημένου κόστους

1. Οι επιλογές απλοποιημένων δαπανών που προσδιορίζονται με τις μεθόδους της παρ. 2, στοιχεία (α), (γ) και (δ) του άρθρου 32, καθώς και οι όροι και προϋποθέσεις εφαρμογής τους για τον υπολογισμό της επιχορήγησης,

προβλέπονται στους εθνικούς κανόνες επιλεξιμότητας, εκτός εάν αυτές προσδιορίζονται στην απόφαση της ΕΕ για την έγκριση ή τροποποίηση των Προγραμμάτων ή σε εκτελεστική απόφαση της ΕΕ, σύμφωνα με την παρ. 4 του άρθρου 94 του Κανονισμού (ΕΕ) 2021/1060.

2. Η πρόσκληση για την υποβολή προτάσεων χρηματοδότησης προσδιορίζει κατά κανόνα τις επιλογές απλοποιημένων δαπανών που εφαρμόζονται ή τη μέθοδο που δύναται να χρησιμοποιηθεί για τον υπολογισμό τους, καθώς και τους όρους που πρέπει να πληρούνται για την καταβολή της αντιστοιχούσας επιχορήγησης.

3. Οι επιλογές απλοποιημένων δαπανών που θα εφαρμοστούν στην πράξη καθώς και οι όροι για την καταβολή της υπολογιζόμενης με αυτές επιχορήγησης περιλαμβάνονται υποχρεωτικά στην απόφαση ένταξης της πράξης και δεν μπορούν να τροποποιηθούν κατά τη διάρκεια υλοποίησής της, ούτε κατά την ολοκλήρωσή της, εκτός εάν η τροποποίηση αφορά σε προσδιορισμένο εκ των προτέρων κανόνα αναπροσαρμογής των εφαρμοζόμενων επιλογών.

Άρθρο 34

Χρηματοδότηση με ενιαίο συντελεστή για έμμεσες δαπάνες σε επιχορηγήσεις

1. Οι έμμεσες δαπάνες είναι επιλέξιμες μόνο σε πράξεις επιχορηγήσεων ή μέρη αυτών όταν ο τρόπος υλοποίησης τις δικαιολογεί ως αναγκαίες και η επιλεξιμότητά τους προσδιορίζεται στην πρόσκληση για την υποβολή προτάσεων.

2. Οι έμμεσες δαπάνες είναι επιλέξιμες όταν υπολογίζονται με ενιαίο συντελεστή, προκαθορισμένο στην πρόσκληση για την υποβολή προτάσεων χρηματοδότησης. Ο συντελεστής είναι ενιαίος για όλους τους δυνητικούς δικαιούχους της πρόσκλησης. Εφαρμογή διαφορετικών συντελεστών μπορεί να εφαρμόζεται σε διαφορετικές κατηγορίες δυνητικών δικαιούχων της ίδιας πρόσκλησης μόνο μετά από κατάλληλη τεκμηρίωση του φορέα διαχείρισης.

3. Ο ενιαίος συντελεστής για την κάλυψη των έμμεσων δαπανών μιας πράξης, μπορεί να βασίζεται σε ένα από τα ακόλουθα στοιχεία:

α) Έως το 7% των επιλέξιμων άμεσων δαπανών, χωρίς να υπάρχει απαίτηση να γίνει υπολογισμός για τον προσδιορισμό του εφαρμοστέου συντελεστή,

β) έως το 15% των επιλέξιμων άμεσων δαπανών προσωπικού, χωρίς να υπάρχει απαίτηση να γίνει υπολογισμός για τον προσδιορισμό του εφαρμοστέου συντελεστή,

γ) έως το 25% των επιλέξιμων άμεσων δαπανών, υπό την προϋπόθεση ότι ο συντελεστής υπολογίζεται σύμφωνα με το άρθρο 53 παρ. 1 στοιχείο α) του Γενικού Κανονισμού.

4. Η πρόσκληση μπορεί να καθορίζει μικρότερο ενιαίο συντελεστή από αυτούς των στοιχείων α) και β) της παρ. 3, κατά την κρίση της ΔΑ/ΕΦ σχετικά με το εύλογο ποσοστό των έμμεσων δαπανών στο πλαίσιο συγκεκριμένης πρόσκλησης, υπό την προϋπόθεση ότι ο συντελεστής είναι ενιαίος για όλους τους δικαιούχους της συγκεκριμένης πρόσκλησης. Δεν υπάρχει απαίτηση να

γίνει υπολογισμός για τον προσδιορισμό του εφαρμοστέου συντελεστή.

5. Σε πράξεις ή μέρη αυτών που αφορούν στη χρηματοδότηση της λειτουργίας του δικαιούχου (επιχορηγήσεις λειτουργίας) και όχι την υλοποίηση πράξης από αυτόν, οι κατ' αποκοπή έμμεσες δαπάνες δεν είναι επιλέξιμες.

6. Σε πράξεις ή μέρη αυτών που υλοποιούνται από δικαιούχους οι οποίοι επιχορηγούνται για τη λειτουργία τους από οποιαδήποτε πηγή, οι κατ' αποκοπή έμμεσες δαπάνες είναι επιλέξιμες υπό την προϋπόθεση ότι διασφαλίζεται η μη διπλή χρηματοδότηση τους από διαφορετικές πηγές χρηματοδότησης.

Άρθρο 35

Άμεσες δαπάνες προσωπικού για επιχορηγήσεις

1. Οι άμεσες δαπάνες προσωπικού μιας πράξης δύναται να υπολογίζονται με βάση ενιαίο συντελεστή έως το 20 % των άμεσων δαπανών εκτός από τις άμεσες δαπάνες προσωπικού της εν λόγω πράξης, χωρίς να απαιτείται από το οικείο κράτος μέλος να εκτελεί υπολογισμούς για τον προσδιορισμό του εφαρμοστέου συντελεστή, υπό την προϋπόθεση ότι οι άμεσες δαπάνες της πράξης δεν περιλαμβάνουν δημόσιες συμβάσεις έργων ή συμβάσεις προμηθειών ή υπηρεσιών οι οποίες υπερβαίνουν σε αξία τα κατώτατα ποσά που ορίζονται στο άρθρο 4 της οδηγίας 2014/24/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου ή στο άρθρο 15 της οδηγίας 2014/25/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου.

Όταν εφαρμόζεται ενιαίος συντελεστής σύμφωνα με το πρώτο εδάφιο, ο εν λόγω ενιαίος συντελεστής εφαρμόζεται μόνο στις άμεσες δαπάνες της πράξης που δεν αποτελούν αντικείμενο δημόσιων συμβάσεων.

2. Για τους σκοπούς του προσδιορισμού των άμεσων δαπανών προσωπικού, η ωριαία αμοιβή μπορεί να υπολογίζεται με έναν από τους ακόλουθους τρόπους:

α) Διαιρώντας τις πλέον πρόσφατες τεκμηριωμένες ετήσιες ακαθάριστες δαπάνες απασχόλησης με 1.720 ώρες για τα άτομα που εργάζονται με καθεστώς πλήρους απασχόλησης ή κατ' αντίστοιχη αναλογία των 1.720 ωρών για τα άτομα που εργάζονται με καθεστώς μερικής απασχόλησης,

β) διαιρώντας τις πλέον πρόσφατες τεκμηριωμένες μηνιαίες ακαθάριστες δαπάνες απασχόλησης με τον μέσο μηνιαίο χρόνο εργασίας του συγκεκριμένου προσώπου, σύμφωνα με τους ισχύοντες εθνικούς κανόνες στους οποίους παραπέμπει η σύμβαση απασχόλησης ή εργασίας ή η απόφαση διορισμού (αμφότερες αναφέρονται ως το έγγραφο απασχόλησης).

3. Κατά την εφαρμογή της ωριαίας αμοιβής που υπολογίζεται σύμφωνα με την παρ. 2, ο συνολικός αριθμός ωρών που δηλώνει κάθε άτομο για ένα δεδομένο έτος ή για έναν δεδομένο μήνα δεν υπερβαίνει τον αριθμό των ωρών που χρησιμοποιήθηκαν για τον υπολογισμό της εν λόγω ωριαίας αμοιβής.

4. Εάν δεν είναι διαθέσιμες ετήσιες ακαθάριστες δαπάνες απασχόλησης, αυτές μπορούν να αντληθούν από τις διαθέσιμες τεκμηριωμένες ακαθάριστες δαπάνες απα-

σχόλησης ή από το έγγραφο απασχόλησης, κατόπιν δέουσας προσαρμογής για περίοδο 12 μηνών.

5. Οι δαπάνες προσωπικού που σχετίζονται με άτομα τα οποία εργάζονται με καθεστώς μερικής απασχόλησης για την πράξη μπορούν να υπολογίζονται ως σταθερό ποσοστό των ακαθάριστων δαπανών απασχόλησης, σύμφωνα με καθορισμένο ποσοστό του χρόνου που εργάστηκαν για την πράξη ανά μήνα, χωρίς να απαιτείται η δημιουργία χωριστού συστήματος καταχώρισης των ωρών εργασίας. Ο εργοδότης παρέχει έγγραφο στους υπαλλήλους στο οποίο καθορίζεται το εν λόγω σταθερό ποσοστό.

Άρθρο 36

Χρηματοδότηση με ενιαίο συντελεστή για επιλέξιμες δαπάνες, εκτός από τις άμεσες δαπάνες προσωπικού για επιχορηγήσεις

1. Για την κάλυψη των υπόλοιπων επιλέξιμων δαπανών μιας πράξης δύναται να χρησιμοποιηθεί ενιαίος συντελεστής έως 40 % των επιλέξιμων άμεσων δαπανών προσωπικού. Η ΔΑ/ΕΦ δεν υποχρεούται να εκτελεί υπολογισμό για τον προσδιορισμό του εφαρμοστέου συντελεστή.

2. Οι μισθοί και οι αποζημιώσεις που καταβάλλονται στους συμμετέχοντες θεωρούνται πρόσθετες επιλέξιμες δαπάνες που δεν περιλαμβάνονται στον ενιαίο συντελεστή.

Άρθρο 37

Τεκμηρίωση επιλέξιμων δαπανών, διαδρομή ελέγχου και διαθεσιμότητα εγγράφων

1. Οι επιλέξιμες δαπάνες που περιλαμβάνονται σε αίτηση πληρωμής για τα ΤΑΜΕΥ τεκμηριώνονται από εξοφλημένα τιμολόγια ή λογιστικά έγγραφα ισοδύναμης αποδεικτικής αξίας, και απόδειξη της καταβολής των σχετικών ποσών από τον δικαιούχο, καθώς και λογιστικά αρχεία του δικαιούχου σε σχέση με τις δαπάνες που δηλώνονται στην Επιτροπή. Ως προς τις δαπάνες που υπολογίζονται βάσει επιλογών απλοποιημένου κόστους, στοιχεία για τις τυποποιημένες κλίμακες μοναδιαίου κόστους, τα κατ' αποκοπή ποσά, και την κατ' αποκοπή χρηματοδότηση που καθορίζεται με την εφαρμογή ενός σταθερού συντελεστή/ποσοστού σε μια ή περισσότερες προκαθορισμένες κατηγορίες δαπανών, τα ποσά που περιλαμβάνονται σε μια αίτηση πληρωμής είναι τα κόστη που υπολογίζονται σύμφωνα με την εφαρμοζόμενη βάση.

2. Η μέθοδος υπολογισμού και τα ποσοτικά δεδομένα που χρησιμοποιούνται για τον προσδιορισμό δαπανών βάσει επιλογών απλοποιημένου κόστους τεκμηριώνονται κατάλληλα. Το αρχείο τεκμηρίωσης αποτελεί τμήμα της διαδρομής ελέγχου και υπόκειται στο πεδίο ελέγχου των αρμόδιων εθνικών και ευρωπαϊκών ελεγκτικών οργάνων.

3. Τα εξοφλημένα τιμολόγια ή λογιστικά έγγραφα ισοδύναμης αξίας του δικαιούχου πρέπει:

- α. Να έχουν σαφή ημερομηνία,
- β. να είναι ταξινομημένα και αριθμημένα με μοναδικό αύξοντα αριθμό,
- γ. να εμφανίζουν διακριτά τον αναλογούντα ΦΠΑ,

δ. εφόσον πρόκειται για τιμολόγια ή αποδείξεις παροχής υπηρεσιών, να αναφέρονται με σαφήνεια στο προϊόν ή υπηρεσία που παράχθηκε και πληρώθηκε, ως συνάρτηση του τμήματος φυσικού αντικείμενου της δράσης,

ε. να είναι σφραγισμένα με ειδική σφραγίδα που θα αναφέρει την επωνυμία του δικαιούχου και τον τίτλο της υλοποιούμενης δράσης και υπογεγραμμένα από τον επικεφαλής της δράσης.

4. Για την τεκμηρίωση της δαπάνης αγοράς εξοπλισμού απαιτούνται εξοφλημένα τιμολόγια των αγορών, βεβαίωση του δικαιούχου ότι ο εξοπλισμός χρησιμοποιείται αποκλειστικά για τη πράξη/το έργο, βεβαίωση ότι το κόστος αγοράς του εξοπλισμού δεν έχει συγχρηματοδοτηθεί ή συγχρηματοδοτείται από άλλο Ευρωπαϊκό Ταμείο και καταχώριση του εξοπλισμού στο Μητρώο Παγίων του δικαιούχου ή του εταίρου.

5. Τα εξοφλημένα τιμολόγια ή λογιστικά έγγραφα ισοδύναμης αποδεικτικής αξίας που αφορούν σε δαπάνες οι οποίες αποζημιώνονται με τις επιλογές απλοποιημένου κόστους που αφορούν σε τυποποιημένες κλίμακες μοναδιαίου κόστους, σε κατ' αποκοπή ποσά, και κατ' αποκοπή χρηματοδότηση που καθορίζεται με την εφαρμογή ενός σταθερού συντελεστή/ποσοστού σε μια ή περισσότερες προκαθορισμένες κατηγορίες δαπανών, και τηρούνται στο λογιστικό σύστημα του δικαιούχου, δεν αποτελούν αντικείμενο ελέγχου από τα αρμόδια εθνικά και ευρωπαϊκά ελεγκτικά όργανα για την επαλήθευση/έλεγχο της επιλεξιμότητας των σχετικών δαπανών. Τα ως άνω αναφερόμενα έγγραφα είναι δυνατό να αποτελέσουν αντικείμενο ελέγχου στο πλαίσιο οριζόντιων θεματικών ελέγχων, π.χ. κανόνων δημοσίων συμβάσεων. Οι δικαιούχοι δεν υποχρεώνονται στην επίδειξη όλων των εγγράφων που σχετίζονται με την υλοποίηση των πράξεων, που πραγματοποιήθηκαν κάνοντας χρήση των επιλογών απλοποιημένου κόστους, στο βαθμό που δεν έχει παρέλθει η υποχρέωση τήρησης των σχετικών εγγράφων με βάση το εθνικό πλαίσιο.

6. Η ΔΑ/ΕΦ διασφαλίζει ότι όλα τα δικαιολογητικά έγγραφα σχετικά με τις δαπάνες που υποστηρίζονται από τα ΤΑΜΕΥ για δράσεις, τηρούνται στο κατάλληλο επίπεδο για πενταετή περίοδο από τις 31 Δεκεμβρίου του έτους κατά το οποίο πραγματοποιείται η τελευταία πληρωμή από τη ΔΑ/ΕΦ προς τον δικαιούχο.

7. Η χρονική περίοδος που αναφέρεται στην παρ. 6 διακόπτεται είτε στην περίπτωση ενδίκων διαδικασιών είτε κατόπιν δεόντως αιτιολογημένης αίτησης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

8. Η ΔΑ/ΕΦ κοινοποιεί στους δικαιούχους την ημερομηνία έναρξης της περιόδου που αναφέρεται στην παρ. 6.

9. Τα έγγραφα διατηρούνται υπό τη μορφή είτε πρωτοτύπων είτε επικυρωμένων αντιγράφων των πρωτοτύπων ή σε κοινώς αποδεκτούς φορείς δεδομένων, περιλαμβανομένων των ηλεκτρονικών εκδόσεων των πρωτότυπων εγγράφων ή εγγράφων που υπάρχουν μόνο σε ηλεκτρονική μορφή.

10. Τα έγγραφα διατηρούνται σε μορφή που επιτρέπει ταυτοποίηση των υποκειμένων των δεδομένων για διάστημα που δεν υπερβαίνει το αναγκαίο για τους σκοπούς

για τους οποίους συγκεντρώθηκαν τα δεδομένα ή για τους οποίους υποβάλλονται σε περαιτέρω επεξεργασία.

11. Η διαδικασία πιστοποίησης της αντιστοιχίας των εγγράφων που διατηρούνται σε κοινά αποδεκτούς φορείς δεδομένων με τα πρωτότυπα έγγραφα ικανοποιούν τις εθνικές νομικές απαιτήσεις και είναι αξιόπιστες για τους σκοπούς του δημοσιονομικού ελέγχου.

12. Όταν τα έγγραφα υπάρχουν μόνο σε ηλεκτρονική μορφή, τα πληροφοριακά συστήματα που χρησιμοποιούνται πληρούν τα αποδεκτά πρότυπα ασφαλείας που διασφαλίζουν ότι τα διατηρούμενα έγγραφα είναι σύμφωνα με τις εθνικές νομικές απαιτήσεις και είναι αξιόπιστα για τους σκοπούς του δημοσιονομικού ελέγχου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΤ' ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΕΠΙΛΕΞΙΜΩΝ ΔΑΠΑΝΩΝ

Άρθρο 38 Δαπάνες Προσωπικού

1. Ως άμεσες δαπάνες προσωπικού ορίζονται οι δαπάνες του δικαιούχου για αμοιβές των φυσικών προσώπων που συνδέονται με τον δικαιούχο με σύμβαση εξαρτημένης εργασίας ή απόφασης διορισμού και συμμετέχουν στην προετοιμασία, τη διοίκηση/διαχείριση και την υλοποίηση της πράξης.

2. Στις περιπτώσεις πράξεων που δεν υλοποιούνται αποκλειστικά μέσω δημόσιας σύμβασης, οι άμεσες δαπάνες για αμοιβές προσωπικού του δικαιούχου, που πιστοποιούνται βάσει κατάλληλων δικαιολογητικών εγγράφων τα οποία καθιστούν εφικτή την εξακρίβωση του χρόνου απασχόλησης του προσωπικού στην πράξη για την εκτέλεση των ενεργειών που περιλαμβάνει και του κόστους του δικαιούχου για τον χρόνο αυτό, αντιστοιχούν σε παραδοτέα της πράξης και προβλέπονται στην απόφαση ένταξης, αποτελούν επιλέξιμες δαπάνες εάν πληρούν τους ακόλουθους όρους:

α. Το τακτικό προσωπικό του δικαιούχου που απασχολείται στην πράξη συνδέεται με τον δικαιούχο με σχέση εξαρτημένης εργασίας (σύμβαση εργασίας πλήρους ή μερικής απασχόλησης αορίστου χρόνου, σύμβαση εργασίας ορισμένου χρόνου). Το προσωπικό που συμμετέχει στην πράξη, οι ενέργειες που αναλαμβάνει και τα παραδοτέα στα οποία συμμετέχει και ο χρόνος απασχόλησής του στην πράξη σε σχέση με τις ενέργειες και τα παραδοτέα αυτής καθορίζονται με απόφαση του αρμόδιου οργάνου του δικαιούχου.

β. Στις περιπτώσεις φορέων του δημοσίου τομέα, το τακτικό προσωπικό του δικαιούχου που μισθοδοτείται από τον τακτικό προϋπολογισμό απασχολείται στην πράξη για την εκτέλεση δραστηριοτήτων τις οποίες ο δικαιούχος φορέας δεν θα εκτελούσε εάν δεν είχε αναληφθεί η υλοποίηση της πράξης. Το προσωπικό που συμμετέχει στην πράξη, οι ενέργειες που αναλαμβάνει και τα παραδοτέα στα οποία συμμετέχει και ο χρόνος απασχόλησής του σε αυτή σε σχέση με τις ενέργειες και τα παραδοτέα της πράξης, καθορίζονται με απόφαση του αρμόδιου οργάνου του δικαιούχου.

γ. Τυχόν έκτακτο προσωπικό που απαιτείται για την υλοποίηση της πράξης απασχολείται από τον δικαιούχο

στη βάση σύμβασης εργασίας ορισμένου χρόνου (πλήρους ή μερικής απασχόλησης). Στη σύμβαση προσδιορίζεται το αντικείμενο, ο χρόνος και η αμοιβή της απασχόλησης σε σχέση με τις ενέργειες και τα παραδοτέα της πράξης.

δ. Διασφαλίζεται τεκμηριωμένα η μη διπλή χρηματοδότηση των δαπανών από κάθε άλλη πηγή χρηματοδότησης.

ε. Στο προσωπικό του δικαιούχου που προσδιορίζεται σύμφωνα με τα στοιχεία α) έως και γ), δύναται να περιλαμβάνονται και τα μέλη συνεταιρισμών εργαζομένων σύμφωνα με τα οριζόμενα στον ν. 4430/2016, υπό την προϋπόθεση ότι το σύστημα αμοιβών και οι όροι εργασίας των μελών του συνεταιρισμού που καθορίζεται από το καταστατικό τους ή από ειδικές ρυθμίσεις εγκεκριμένες από τη Γενική Συνέλευση, σύμφωνα με την παρ. 6.α του άρθρου 26 του ίδιου νόμου, προσομοιάζει με αυτά της εξαρτημένης εργασίας και έχουν προσδιοριστεί ανεξάρτητα από την πράξη.

3. Φυσικά πρόσωπα που συμβάλλονται με τον δικαιούχο με σύμβαση μίσθωσης έργου εντάσσονται στις άμεσες δαπάνες προσωπικού του δικαιούχου για το χρονικό διάστημα της υλοποίησης της σύμβασης, υπό τις παρακάτω προϋποθέσεις:

α. Στη σύμβαση προσδιορίζεται το συγκεκριμένο έργο που θα εκτελεστεί προσδιοριζόμενο σε σχέση με την πράξη, ο χρόνος εκτέλεσης και παράδοσης του, το συνολικό ποσό της αμοιβής του αντισυμβαλλόμενου φυσικού προσώπου, ο τόπος εκτέλεσης του έργου, καθώς και ότι το έργο συνδέεται αποκλειστικά με τις ανάγκες της πράξης για την οποία συνάπτεται.

β. Το φυσικό πρόσωπο εργάζεται υπό τις οδηγίες του δικαιούχου στις εγκαταστάσεις του δικαιούχου ή/και στον τόπο εκτέλεσης του έργου, αν είναι διαφορετικός. Η διάρκεια της σύμβασης δύναται να συμπίπτει ή να είναι μικρότερη από τη διάρκεια της πράξης και πάντως εντός του χρονοδιαγράμματος της πράξης.

γ. Το αποτέλεσμα της εργασίας ανήκει στον δικαιούχο.

δ. Η αμοιβή του φυσικού προσώπου, καθορίζεται με βάση τις χρονικές απαιτήσεις για την ολοκλήρωση του παρεχόμενου έργου και δεν είναι σημαντικά διαφορετική από αυτή που έχει ο δικαιούχος για το προσωπικό του το οποίο εκτελεί παρόμοια καθήκοντα ή αν δεν έχει τέτοιο προσωπικό, από αυτή που απαντάται στην αγορά για παρόμοια απασχόληση, προσόντα και εμπειρία. Η αμοιβή του φυσικού προσώπου πρέπει να συνδέεται άρρηκτα με τα στάδια υλοποίησης του έργου του. Ρήτρα καταβολής της αμοιβής τμηματικά κατά μήνα ή άλλο χρονικό όριο χωρίς συνάρτηση με την πρόοδο ή/και τα παραδοτέα του έργου του είναι μη επιλέξιμη.

ε. Το αντικείμενο της σύμβασης δεν καλύπτει πάγιες και διαρκείς ανάγκες του δικαιούχου. Απασχόληση του φυσικού προσώπου σε αντικείμενο άσχετο με εκείνο που περιγράφεται στη σύμβαση καθιστά τις δαπάνες της σύμβασης μη επιλέξιμες στο σύνολό τους.

4. Φυσικά πρόσωπα (ερευνητές, προπτυχιακοί ή μεταπτυχιακοί φοιτητές, υποψήφιοι διδάκτορες) που συμμετέχουν στην υλοποίηση της πράξης στη βάση σύμβασης ή απόφασης του αρμόδιου οργάνου, η οποία

προβλέπει τη χορήγηση υποτροφίας ως αντάλλαγμα για την απασχόληση του φυσικού προσώπου στην πράξη, εντάσσονται στις δαπάνες προσωπικού του δικαιούχου, εφόσον η χορήγηση της υποτροφίας γίνεται σύμφωνα με το ισχύον θεσμικό πλαίσιο του δικαιούχου και η σύμβαση, ή η σχετική απόφαση, προσδιορίζει επαρκώς το αντικείμενο της συμμετοχής του φυσικού προσώπου στο έργο, τον χρόνο απασχόλησης και ιδίως τις ώρες απασχόλησης, εάν προβλέπεται ωριαία αποζημίωση, το ποσό της υποτροφίας και τον τρόπο καταβολής του, καθώς και τον τόπο εκτέλεσης του έργου του. Σπουδαστές που λαμβάνουν υποτροφία, από οποιοδήποτε πηγή, με σκοπό την οικονομική ενίσχυσή τους για τη συνέχιση/ολοκλήρωση των σπουδών τους ή τη βράβευσή τους λόγω εξαιρετικών επιδόσεων δεν εντάσσονται στο προσωπικό του δικαιούχου.

5. Φυσικά πρόσωπα που συμμετέχουν στην υλοποίηση της πράξης ως υπεργολάβοι (π.χ. συμβάσεις παροχής υπηρεσιών) δεν θεωρούνται προσωπικό του δικαιούχου. Το προσωπικό του δικαιούχου δεν επιτρέπεται να απασχολείται στην πράξη στη βάση σύμβασης παροχής υπηρεσιών (υπεργολάβος) ή σύμβασης μίσθωσης έργου.

6. Οι δαπάνες για αμοιβές προσωπικού του δικαιούχου, το οποίο απασχολείται για την προετοιμασία ή και διαχείριση/διοίκηση πράξεων οι οποίες υλοποιούνται αποκλειστικά μέσω δημοσίων συμβάσεων, δεν είναι επιλέξιμες, εκτός από τις περιπτώσεις πράξεων με μεγάλο πλήθος τέτοιων έργων ή πράξεων με σύνθετο τεχνικό αντικείμενο, το οποίο ξεπερνά τις συνήθεις δραστηριότητες του δικαιούχου.

7. α) Η επιλογή τυχόν έκτακτου προσωπικού για τις ανάγκες της πράξης με οποιαδήποτε σχέση (σύμβαση εργασίας ορισμένου χρόνου, σύμβαση μίσθωσης έργου, χορήγηση υποτροφίας), πραγματοποιείται τηρώντας την ισχύουσα νομοθεσία και τις γενικές αρχές της ΣΛΕΕ και ειδικά την αρχή της ίσης μεταχείρισης, της μη διάκρισης, της ισότητας των φύλων και της διαφάνειας. Ειδικά για τις περιπτώσεις συμβάσεων μίσθωσης έργου δημοσιεύεται πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος για τουλάχιστον δέκα (10) ημέρες στην ιστοσελίδα του δικαιούχου ή/και του εκάστοτε Προγράμματος με αναφορά στα επαγγελματικά προσόντα που υπαγορεύονται από τη φύση και το σκοπό του προς υλοποίηση έργου.

β) Σε πράξεις έρευνας και καινοτομίας, το ακαδημαϊκό/ερευνητικό προσωπικό των ανωτάτων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων και των ερευνητικών κέντρων, το οποίο δεν αποτελεί προσωπικό του δικαιούχου και η συμμετοχή του στην πράξη αξιολογείται στο πλαίσιο της διαδικασίας επιλογής για τη χρηματοδότηση της πράξης από το πρόγραμμα, συμμετέχει σε αυτή χωρίς άλλη διαδικασία επιλογής.

8. Οι άμεσες δαπάνες τακτικού ή/και έκτακτου προσωπικού είναι επιλέξιμες εάν είναι σύμφωνες με τη συνήθη πρακτική αμοιβών του δικαιούχου για τα σχετικά κάθε φορά καθήκοντα ή με το εφαρμοστέο εθνικό δίκαιο, συλλογικές συμβάσεις εργασίας ή επίσημα στατιστικά στοιχεία που αφορούν στην επαγγελματική ιδιότητα για ανάλογη θέση και εμπειρία και μέχρι του ποσού που τυχόν προσδιορίζεται στην πρόσκληση υποβολής προτάσεων

του φορέα διαχείρισης. Για τις περιπτώσεις συμβάσεων μίσθωσης έργου στις δαπάνες συνυπολογίζεται και ο ΦΠΑ της σύμβασης έργου, εφόσον προβλέπεται και βαρύνει πραγματικά και οριστικά τον δικαιούχο, σύμφωνα με το άρθρο 48 της παρούσας.

9. Για τον προσδιορισμό των άμεσων δαπανών προσωπικού, η ωριαία αμοιβή μπορεί να υπολογίζεται με έναν από τους ακόλουθους τρόπους:

α. Διαιρώντας το πλέον πρόσφατο τεκμηριωμένο ετήσιο μικτό κόστος απασχόλησης με 1.720 ώρες για τα άτομα που εργάζονται με καθεστώς πλήρους απασχόλησης ή κατ'αντίστοιχη αναλογία των 1.720 ωρών για τα άτομα που εργάζονται με καθεστώς μερικής απασχόλησης,

β. διαιρώντας το πλέον πρόσφατο τεκμηριωμένο μηνιαίο μικτό κόστος απασχόλησης με τον μέσο μηνιαίο χρόνο εργασίας του συγκεκριμένου προσώπου, σύμφωνα με τους ισχύοντες εθνικούς κανόνες στους οποίους παραπέμπει η σύμβαση απασχόλησης ή εργασίας ή η απόφαση διορισμού (αμφότερες αναφέρονται ως το έγγραφο απασχόλησης). Εάν δεν είναι διαθέσιμο το ετήσιο μικτό κόστος απασχόλησης, αυτό μπορεί να υπολογιστεί από το διαθέσιμο τεκμηριωμένο μικτό κόστος απασχόλησης ή από το έγγραφο απασχόλησης (σύμβαση), κατόπιν δέουσας προσαρμογής για περίοδο 12 μηνών. Το μικτό ωριαίο κόστος απασχόλησης που υπολογίζεται σύμφωνα με τα προηγούμενα εδάφια αποτελεί επιλογή απλοποιημένου κόστους.

10. Στο ετήσιο μικτό κόστος απασχόλησης συμπεριλαμβάνεται και το ανάλογο ποσό από τυχόν επιδόματα/επιμίσθια που προβλέπονται από το θεσμικό πλαίσιο του δικαιούχου ή τη σύμβαση εργασίας, τα οποία χορηγούνται σε τακτική βάση και δεν συνδέονται με την απόδοση του απασχολούμενου. Έκτακτες αποδοχές που δεν προβλέπονται στο θεσμικό πλαίσιο του δικαιούχου ή στη σύμβαση εργασίας ή/και καταβάλλονται κατά περίπτωση (ad hoc) δεν είναι επιλέξιμες και δεν λαμβάνονται υπόψη για τον προσδιορισμό του ετήσιου μικτού κόστους απασχόλησης.

11. Οι δαπάνες για υπερεργασία, υπερωριακή ή άλλη τυχόν πρόσθετη απασχόληση που περιλαμβάνεται στο τελευταίο τεκμηριωμένο ετήσιο μικτό κόστος απασχόλησης σύμφωνα με το λογιστικό σύστημα του δικαιούχου, εξαιρούνται από τον υπολογισμό του μικτού ωριαίου κόστους απασχόλησης.

12. Οι ασφαλιστικές εισφορές είναι επιλέξιμη δαπάνη εφόσον αυτές βαρύνουν πραγματικά τον δικαιούχο για την απασχόληση του προσωπικού στην πράξη.

13. Οι δαπάνες προσωπικού που σχετίζονται με άτομα τα οποία εργάζονται με καθεστώς μερικής απασχόλησης για την πράξη μπορούν να υπολογίζονται ως σταθερό ποσοστό του μικτού κόστους απασχόλησης, σύμφωνα με καθορισμένο ποσοστό του χρόνου που εργάστηκαν για την πράξη ανά μήνα, χωρίς να απαιτείται η δημιουργία χωριστού συστήματος καταχώρισης των ωρών εργασίας, σύμφωνα με την παρ. 19(β) περ. (i). Ο εργοδότης παρέχει έγγραφο στους υπαλλήλους στο οποίο καθορίζεται το εν λόγω σταθερό ποσοστό, σύμφωνα με την παρ. 19(α).

14. Ο μέγιστος χρόνος απασχόλησης προσωπικού που μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την υλοποίηση της πρά-

ξης δεν μπορεί να ξεπερνά το άθροισμα του συνήθους συμβατικού χρόνου πλήρους απασχόλησης των 8 ωρών ημερησίως και του μέγιστου υπερωριακού χρόνου που προβλέπεται από την κάθε φορά κείμενη νομοθεσία. Η ανάθεση υπερωριακής απασχόλησης γίνεται σύμφωνα με τις κάθε φορά ισχύουσες διατάξεις. Για το προσωπικό που το κόστος απασχόλησής του στην πράξη υπολογίζεται με βάση το μικτό ωριαίο κόστος απασχόλησης της παρ. 9, ο συνολικός αριθμός ωρών που μπορεί να δηλωθεί για κάθε απασχολούμενο για ένα δεδομένο έτος ή για έναν δεδομένο μήνα, δεν μπορεί να υπερβαίνει τον αριθμό των ωρών που χρησιμοποιήθηκε για τον υπολογισμό του μικτού ωριαίου κόστους απασχόλησης.

15. Οι δαπάνες για απασχόληση του προσωπικού πέραν του συμβατικού του χρόνου είναι επιλέξιμες και καταβάλλονται είτε α) ως αποζημίωση υπερωριακής απασχόλησης με βάση το εφαρμοζόμενο θεσμικό πλαίσιο του δικαιούχου ως πραγματικές δαπάνες, είτε β) ως πρόσθετη αμοιβή, με βάση το μικτό ωριαίο κόστος απασχόλησης της παρ. 9.

16. Αποζημιώσεις που προβλέπονται στο θεσμικό πλαίσιο του δικαιούχου για την εκτέλεση συγκεκριμένων ενεργειών- καθηκόντων στο πλαίσιο της απασχόλησής τους στον φορέα είναι επιλέξιμες δαπάνες εφόσον είναι απαραίτητες για την υλοποίηση της πράξης και καταβάλλονται στη βάση του πραγματικού κόστους.

17. Δαπάνες για αμοιβές φυσικών προσώπων, ανεξάρτητα από τη σχέση τους με τον δικαιούχο, τα οποία είτε συμμετέχουν σε επιτροπές, ομάδες εργασίας κ.λπ. για την υλοποίηση πράξεων, είτε υλοποιούν αυτόνομα προκαθορισμένο έργο με κατ' αποκοπή αμοιβή στο πλαίσιο πράξης, οι οποίες προβλέπονται από τις εκάστοτε ισχύουσες διατάξεις ή συνιστώνται και συγκροτούνται με διοικητικές ή κανονιστικές πράξεις και λειτουργούν εκτός του κανονικού ωραρίου εργασίας είναι επιλέξιμες.

18. Οι αποζημιώσεις προσωπικού για απασχόληση πέραν του συμβατικού χρόνου υπόκεινται στα κάθε φορά ισχύοντα ανώτατα όρια αμοιβών.

19. Για την τεκμηρίωση των άμεσων δαπανών προσωπικού που βαρύνουν την πράξη απαιτούνται:

α. Απόφαση της διοίκησης (ή του αρμόδιου οργάνου) του δικαιούχου με την οποία καθορίζεται το προσωπικό που θα απασχοληθεί στην πράξη (τακτικό και έκτακτο), τα καθήκοντά τους σε σχέση με το φυσικό αντικείμενο της πράξης και ο χρόνος απασχόλησής τους σε αυτή. Στην περίπτωση που η απασχόληση του προσωπικού στην πράξη αποτελεί σταθερό ποσοστό της μηνιαίας απασχόλησής του, η απόφαση προσδιορίζει το σταθερό ποσοστό. Επιπλέον:

β. Για το τακτικό προσωπικό του δικαιούχου:

i. Μηνιαία συνολικά απολογιστικά φύλλα χρονοχρέωσης (global timesheets), στα οποία θα αποτυπώνονται σε επίπεδο φυσικού προσώπου οι πραγματικές ώρες απασχόλησής του ανά ημέρα και για κάθε πράξη ή άλλη δραστηριότητα στον δικαιούχο, υπογεγραμμένα από τον απασχολούμενο και τον υπεύθυνο της διοίκησης του δικαιούχου. Για τις περιπτώσεις που το φυσικό πρόσωπο απασχολείται στην πράξη για το σύνολο ή για σταθερό ποσοστό του συμβατικού του χρόνου δεν απαιτείται η

συμπλήρωση φύλλων χρονοχρέωσης αλλά βεβαίωση του υπευθύνου της διοίκησης του δικαιούχου, η οποία συνυπογράφεται από τον απασχολούμενο, σχετικά με το ποσοστό απασχόλησης του φυσικού προσώπου στην πράξη, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στη σχετική απόφαση της παρ. 19(α).

ii. Μισθοδοτικές καταστάσεις του δικαιούχου όπου εμφανίζονται, οι μικτές ετήσιες αποδοχές, οι αντίστοιχες εισφορές κοινωνικής ασφάλισης και τα τυχόν επιδόματα που προβλέπονται από το θεσμικό πλαίσιο του δικαιούχου για το έτος αναφοράς στο οποίο βασίζεται ο υπολογισμός του μικτού ωριαίου κόστους απασχόλησης. Στις μισθοδοτικές καταστάσεις θα πρέπει να εμφανίζονται διακριτά οι αποζημιώσεις για την υπερωριακή και την πρόσθετη απασχόληση του προσωπικού, τυχόν επιδόματα που δεν χορηγούνται σε τακτική βάση και άλλες τυχόν αποδοχές που καταβάλλονται κατά περίπτωση (ad hoc). Στην περίπτωση που ο υπολογισμός του μικτού ωριαίου κόστους απασχόλησης βασίζεται σε προσαρμογή των διαθέσιμων στοιχείων βάσει της παρ. 9, τρίτο εδάφιο, διαθέσιμες μισθοδοτικές καταστάσεις ή τη σχετική σύμβαση, στη βάση των οποίων υπολογίζεται το μικτό ωριαίο κόστος απασχόλησης.

γ. Για το έκτακτο προσωπικό που συμμετέχει στην πράξη με σύμβαση εργασίας ορισμένου χρόνου:

i. Σύμβαση εργασίας ορισμένου χρόνου, σύμφωνα με το θεσμικό πλαίσιο που διέπει τον δικαιούχο.

ii. Στην περίπτωση που το φυσικό πρόσωπο απασχολείται σε περισσότερες από μία συγχρηματοδοτούμενες πράξεις και η απασχόληση του δεν αποτελεί σταθερό ποσοστό του συμβατικού του χρόνου, μηνιαία συνολικά απολογιστικά φύλλα χρονοχρέωσης (global timesheets), στα οποία θα αποτυπώνονται σε επίπεδο φυσικού προσώπου οι πραγματικές ώρες απασχόλησής του ανά ημέρα στην κάθε πράξη. Τα απολογιστικά φύλλα χρονοχρέωσης είναι υπογεγραμμένα από τον απασχολούμενο και τον υπεύθυνο της διοίκησης του δικαιούχου.

iii. Στην περίπτωση που το φυσικό πρόσωπο απασχολείται στην πράξη για το σύνολο ή για σταθερό ποσοστό του συμβατικού του χρόνου, βεβαίωση του υπευθύνου της διοίκησης του δικαιούχου, σχετικά με το ποσοστό απασχόλησης του φυσικού προσώπου στην πράξη, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στη σχετική απόφαση της παρ. 19 (α). Η βεβαίωση συνυπογράφεται από το φυσικό πρόσωπο.

δ. Για όσους συμβάλλονται στην πράξη με σύμβαση μίσθωσης έργου:

i. Σύμβαση μίσθωσης έργου, σε συνέχεια ανοικτής διαδικασίας σύμφωνα με την παρ. 7α, εκτός των περιπτώσεων που τα φυσικά πρόσωπα έχουν αξιολογηθεί κατά τη διαδικασία επιλογής της πράξης για χρηματοδότηση σύμφωνα με τα οριζόμενα στην παρ. 7β.

ii. Άδεια του αρμόδιου κατά περίπτωση οργάνου, για τις περιπτώσεις προσωπικού του δημόσιου και ευρύτερου δημόσιου τομέα, όπου απαιτείται.

iii. Βεβαίωση παραλαβής του έργου στην αντίστοιχη περίοδο.

ε. Για όσους συμβάλλονται στην πράξη με σύμβαση/ απόφαση χορήγησης υποτροφίας:

i. Σύμβαση ή απόφαση χορήγησης υποτροφίας, σε συνέχεια ανοικτής διαδικασίας σύμφωνα με το ισχύον θεσμικό πλαίσιο του δικαιούχου και την παρ. 4.

ii. Μηνιαία συνολικά απολογιστικά φύλλα χρονοχρέωσης (global timesheets), στα οποία θα αποτυπώνονται οι πραγματικές ώρες απασχόλησης του υποτρόφου στην πράξη, ανά ημέρα, υπογεγραμμένα από τον υπότροφο και τον υπεύθυνο της διοίκησης του δικαιούχου, όταν η σύμβαση ή η απόφαση για τη χορήγηση της υποτροφίας προσδιορίζει ωριαία αποζημίωση για τη συμμετοχή στην πράξη.

Άρθρο 39

Δαπάνες Μετακινήσεων

1. Οι δαπάνες μετακίνησης του προσωπικού του δικαιούχου, των εταιρών ή άλλων προσώπων που συμμετέχουν στην υλοποίηση του έργου περιλαμβάνουν τα εξής:

α. Τα έξοδα κίνησης και ειδικότερα το αντίτιμο των εισιτηρίων των μέσων μαζικής μεταφοράς (ή συγκοινωνιακών μέσων), η δαπάνη χιλιομετρικής αποζημίωσης λόγω χρήσης ιδιόκτητου ή μισθωμένου μεταφορικού μέσου στις περιπτώσεις που επιτρέπεται η χρήση του, η δαπάνη διοδίων, ο ναύλος οχήματος σε μετακινήσεις με θαλάσσιο μέσο μεταφοράς, η μίσθωση οχήματος ή η δαπάνη λόγω χρήσης επιβατικού αυτοκινήτου δημόσιας χρήσης (ταξί) στις περιπτώσεις που επιτρέπεται η χρήση τους,

β. τα έξοδα διανυκτέρευσης για το αναγνωριζόμενο ποσό για κάθε τύπο ξενοδοχειακής μονάδας ή ενοικιαζόμενου καταλύματος, και

γ. την ημερήσια αποζημίωση, η οποία καταβάλλεται στον μετακινούμενο για την κάλυψη των εξόδων, τα οποία προκαλούνται λόγω της μετακίνησης και παραμονής του εκτός έδρας για εκτέλεση υπηρεσίας, όπως κόστος γευμάτων, τοπικών μετακινήσεων (συμπεριλαμβανομένων και της χρήσης ταξί), τοπικές τηλεφωνικές κλήσεις και διάφορα άλλα μικροέξοδα.

2. Οι δαπάνες της ανωτέρω παραγράφου αποτελούν επιλέξιμες δαπάνες, εφόσον οι μετακινήσεις είναι απαραίτητες για την υλοποίηση του έργου, προβλέπονται στη απόφαση ένταξης και πραγματοποιούνται σύμφωνα με το σχετικό θεσμικό πλαίσιο που εφαρμόζει ο δικαιούχος.

3. Το ύψος των δαπανών μετακίνησης ανέρχεται έως τα ανώτατα όρια που ορίζονται στην προβλεπόμενη υποπαρ. Δ9 της παρ. 9 του άρθρου 2 του ν. 4336/2015 «Δαπάνες μετακινούμενων εντός και εκτός επικράτειας» (Α' 94), εκτός εάν ορίζονται χαμηλότερα όρια από το θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας των δικαιούχων.

4. Οι δαπάνες του δικαιούχου για τη μετακίνηση φυσικών προσώπων που συμμετέχουν στην υλοποίηση της δράσης βάσει σύμβασης μίσθωσης έργου είναι επιλέξιμες, εφόσον οι μετακινήσεις δικαιολογούνται, προσδιορίζονται στη σχετική σύμβαση και αποζημιώνονται από το δικαιούχο σύμφωνα με τα εφαρμοζόμενα για το προσωπικό του δικαιούχου που συμμετέχει στη δράση.

5. Δαπάνες μετακίνησης προσωπικού του δικαιούχου ή άλλων φυσικών προσώπων, το κόστος απασχόλησης των οποίων δεν προσδιορίζεται και δεν συμπεριλαμβά-

νεται στον προϋπολογισμό της δράσης με οποιοδήποτε τρόπο, δεν είναι επιλέξιμες.

6. Δαπάνες μετακίνησης του προσωπικού του δικαιούχου που παρέχει υποστηρικτικές υπηρεσίες είναι επιλέξιμες, εφόσον τεκμηριώνεται αιτιολογημένη έκτακτη περίπτωση. Εθελοντές και μόνιμο προσωπικό Ν.Π.Δ.Δ., των οποίων η συμμετοχή στη δράση τεκμηριώνεται επαρκώς ως συνεισφορά του δικαιούχου, μπορούν να συμμετέχουν σε απαιτούμενες από τη δράση μετακινήσεις και οι εν λόγω δαπάνες είναι επιλέξιμες.

7. Οι δαπάνες μετακίνησης ειδικών εμπειρογνομόνων που συμμετέχουν σε ενέργειες για την υλοποίηση της πράξης, είναι επιλέξιμες εφόσον προβλέπονται στην απόφαση ένταξης και αποζημιώνονται στη βάση του πραγματικού κόστους.

8. Οι δαπάνες μετακίνησης είναι επιλέξιμες με βάση τις πραγματικές δαπάνες, εφόσον αυτές τεκμηριώνονται από ανάλογα δικαιολογητικά (π.χ. κάρτα επιβίβασης, αποδείξεις διοδίων, εισιτήρια πλοίου, κ.λπ.), ή με κατ' αποκοπή ημερήσια αποζημίωση.

Άρθρο 40

Συνεισφορές σε είδος

Οι εισφορές σε είδος υπό μορφή παροχής εργασιών, αγαθών, υπηρεσιών, γης, ακινήτων και εξοπλισμού για τις οποίες δεν έχει πραγματοποιηθεί πληρωμή που να τεκμηριώνεται με τιμολόγια ή έγγραφα ισοδύναμης αποδεικτικής ισχύος, μπορεί να συνιστούν επιλέξιμη δαπάνη, υπό την προϋπόθεση ότι το επιτρέπουν οι κανόνες επιλεξιμότητας και πληρούνται όλα τα ακόλουθα κριτήρια:

α. Η δημόσια δαπάνη που καταβάλλεται για την δράση η οποία περιλαμβάνει εισφορές σε είδος δεν υπερβαίνει τη συνολική επιλέξιμη δαπάνη της δράσης, εξαιρουμένων των εισφορών σε είδος, κατά την περάτωση της δράσης.

β. Η αξία που αποδίδεται στις εισφορές σε είδος δεν υπερβαίνει τις δαπάνες που είναι γενικά αποδεκτές στην εν λόγω αγορά.

γ. Η αξία και η χορήγηση της εισφοράς μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο ανεξάρτητης εκτίμησης και επαλήθευσης.

δ. Στην περίπτωση παροχής γης ή ακινήτων, μπορεί να πραγματοποιηθεί πληρωμή σε μετρητά για τους σκοπούς σύμβασης χρηματοδοτικής μίσθωσης ετήσιου ονομαστικού ύψους που δεν υπερβαίνει το ένα (1) ευρώ.

Η αξία της γης ή των ακινήτων πιστοποιείται από ανεξάρτητο ειδικευμένο εμπειρογνώμονα ή δεόντως εξουσιοδοτημένο επίσημο φορέα και δεν υπερβαίνει το όριο του 10% των συνολικών επιλέξιμων δαπανών για την οικεία δράση.

ε. Στην περίπτωση εισφορών σε είδος υπό μορφή άμισθης εργασίας, η αξία της εν λόγω εργασίας αποτιμάται με βάση τον επαληθευμένο χρόνο εργασίας και το μικτό ωριαίο κόστος απασχόλησης για ισοδύναμη εργασία.

Άρθρο 41

Αποσβέσεις

1. Οι δαπάνες απόσβεσης παγίων στοιχείων, για τις οποίες δεν έχουν πραγματοποιηθεί πληρωμές που να

δικαιολογούνται από τιμολόγια, μπορούν να θεωρηθούν επιλέξιμες αν πληρούνται οι ακόλουθοι όροι:

α. Το επιτρέπουν οι κανόνες επιλεξιμότητας των Προγραμμάτων,

β. τα πάγια στοιχεία είναι τεκμηριωμένα απαραίτητα για την εκτέλεση της πράξης,

γ. το ποσό της δαπάνης υπολογίζεται με τους κατάλληλους λογιστικούς κανόνες και συνήθειες λογιστικές πρακτικές του δικαιούχου, αποτυπώνεται στο λογιστικό σύστημα που τηρεί ο δικαιούχος και δικαιολογείται με παραστατικά που έχουν ισοδύναμη αποδεικτική αξία με τιμολόγια για επιλέξιμες δαπάνες, όταν οι δαπάνες αυτές επιστρέφονται στη βάση του πραγματικού κόστους σύμφωνα με τη μορφή που αναφέρεται στο στοιχείο (α) της παρ. 1 του άρθρου 53 του Κανονισμού (ΕΕ) 2021/1060. Ένας λογιστικός κανόνας δεν είναι κατάλληλος όταν προσαρμόζεται σε συγκεκριμένη πράξη ή σε συγκεκριμένη πηγή χρηματοδότησης,

δ. οι δαπάνες αφορούν αποκλειστικά την περίοδο στήριξης της πράξης και ειδικότερα την χρονική περίοδο που τα πάγια χρησιμοποιούνται για τους σκοπούς της πράξης,

ε. δεν έχουν χρησιμοποιηθεί δημόσιες επιχορηγήσεις για την αγορά των αποσβεσμένων περιουσιακών στοιχείων.

Άρθρο 42

Δαπάνες Παγίων Στοιχείων

Οι δαπάνες απόκτησης ή κατασκευής παγίων στοιχείων (αγορά γηπέδων, κατασκευή έργων υποδομής, κατασκευή/ανακαίνιση κτιρίων, αγορά επίπλωσης, εξοπλισμού, μεταφορικών μέσων οχημάτων,) που είναι απαραίτητες για ικανοποίηση του στόχου της δράσης και διαθέτουν τις τεχνικές ιδιότητες που απαιτούνται, είναι επιλέξιμες για συγχρηματοδότηση από τα ΤΑΜΕΥ, υπό τους ακόλουθους όρους και προϋποθέσεις:

1. Εδαφικές Εκτάσεις: Οι δαπάνες για την απόκτηση των απαραίτητων για τη δράση εδαφικών εκτάσεων είναι επιλέξιμες εφόσον πληρούνται σωρευτικά οι ακόλουθοι όροι:

α. Η αξία της εδαφικής έκτασης πιστοποιείται από ανεξάρτητο πιστοποιημένο ή δεόντως εξουσιοδοτημένο επίσημο φορέα που βεβαιώνει ότι η τιμή αγοράς δεν υπερβαίνει την εμπορική αξία της εδαφικής έκτασης και την αντικειμενική αξία για τις περιπτώσεις που εφαρμόζεται το σύστημα του αντικειμενικού προσδιορισμού,

β. η έκταση δεν ανήκει στο δημόσιο ή σε νομικό πρόσωπο του ευρύτερου δημόσιου τομέα,

γ. η επιλέξιμη δαπάνη, για συνεισφορά από τα Ταμεία, για αγορά οικοδομημένης γης δεν υπερβαίνει το 10% των συνολικών επιλέξιμων δαπανών για την οικεία δράση.

2. Ακίνητα: Το κόστος για την κατασκευή κτιρίων ή την αγορά υπαρχουσών κτιριακών εγκαταστάσεων και των εκτάσεων στις οποίες βρίσκονται τα εν λόγω κτίρια δύναται να είναι επιλέξιμο μόνο στην περίπτωση που τα εν λόγω κτίρια είναι αναγκαία για την ικανοποίηση του στόχου της δράσης, είναι προσαρμοσμένα στις ειδικές λειτουργικές ανάγκες της, δηλαδή διαθέτουν τις τεχνικές

ιδιότητες που απαιτούνται για την εκτέλεση της δράσης και είναι συμβατά με τις ισχύουσες προδιαγραφές και τα ισχύοντα πρότυπα, και για την αγορά κτιρίων πληρούνται σωρευτικά και οι ακόλουθοι όροι:

α. Η αξία των ακινήτων πιστοποιείται από ανεξάρτητο πιστοποιημένο ή δεόντως εξουσιοδοτημένο επίσημο φορέα που βεβαιώνει ότι η τιμή αγοράς δεν υπερβαίνει την εμπορική αξία της εδαφικής έκτασης και την αντικειμενική αξία για τις περιπτώσεις που εφαρμόζεται το σύστημα του αντικειμενικού προσδιορισμού,

β. το ακίνητο δεν έχει αποτελέσει τα προηγούμενα δέκα (10) έτη προηγουμένως ή πριν από την υλοποίηση της πράξης/του έργου αντικείμενο εθνικής ή ενωσιακής επιχορήγησης,

γ. το ακίνητο οφείλει να χρησιμοποιείται αποκλειστικά για το σκοπό της δράσης για ελάχιστη περίοδο πέντε (5) έτη μετά την ολοκλήρωση της δράσης, εκτός εάν η αρχή διαχείρισης εγκρίνει ρητώς κάτι διαφορετικό,

δ. η χρήση του ακινήτου είναι σύμφωνη με τους στόχους των ΤΑΜΕΥ,

ε. το ακίνητο δεν χρησιμοποιείται για κατοικία,

στ. η αγορά ακινήτου από φορέα, ο οποίος δεν εμπίπτει στο δημόσιο ή στον ευρύτερο δημόσιο τομέα, σύμφωνα με τις οικείες διατάξεις δεν αποτελεί επιλέξιμη δαπάνη,

ζ. το ακίνητο δεν ανήκει στο δημόσιο ή σε νομικό πρόσωπο του ευρύτερου δημόσιου τομέα,

η. οι δαπάνες της αγοράς ή κατασκευής κτιρίου ανταποκρίνονται στις αρχές της βέλτιστης σχέσης ποιότητας/τιμής και της σχέσης κόστους/αποτελεσματικότητας και είναι αναλογικές με τον στόχο της δράσης,

θ. οι δαπάνες για την ανακαίνιση ή και εκσυγχρονισμού ακινήτου είναι επιλέξιμες, εφόσον πληρούνται σωρευτικά οι όροι (γ) και (η).

3. Λοιπές Δαπάνες: Οι δαπάνες για τη χορήγηση δουλίας διόδου στον τόπο του έργου, κατά τη διάρκεια της υλοποίησής του, οι αποζημιώσεις απώλειας της συγκομιδής και η αποκατάσταση των ζημιών είναι επιλέξιμες, εφόσον κρίνονται απαραίτητες για τη δράση.

4. Για εξοπλισμό που ανήκει στον δικαιούχο:

α. Η δαπάνη για την αναβάθμιση ή την επέκταση της ωφέλιμης ζωής του εξοπλισμού είναι επιλέξιμη εφόσον αυξάνει την αξία του υφιστάμενου παγίου σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στην εθνική νομοθεσία και η δαπάνη απόσβεσής του δεν αποτελεί επιλέξιμη δαπάνη στο πλαίσιο της πράξης,

β. η δαπάνη έκτακτης συντήρησης/επισκευής του υφιστάμενου εξοπλισμού που χρησιμοποιείται για την εκτέλεση της πράξης δεν είναι επιλέξιμη, εκτός εάν αυτή αυξάνει την αξία του υφιστάμενου παγίου και δηλώνεται στην πράξη ως απόσβεση,

γ. η δαπάνη προληπτικής/τακτικής συντήρησης του εξοπλισμού και η δαπάνη αγοράς αναλωσίμων για την ορθή λειτουργία του είναι επιλέξιμες για το χρονικό διάστημα που ο εξοπλισμός χρησιμοποιείται για τους σκοπούς της πράξης.

5. Οι δαπάνες προμήθειας ανταλλακτικών (ως πάγιο εξοπλισμό) είναι επιλέξιμες εφόσον αυτά είναι παρελκόμενα των κύριων εξαρτημάτων του εξοπλισμού που

προμηθεύεται, αποτελούν δηλαδή αναπόσπαστο τμήμα τους για την ομαλή λειτουργία τους σύμφωνα με τους όρους προμήθειας του εξοπλισμού που προσφέρει ο προμηθευτής και δεν υπερβαίνουν το 10% της δαπάνης απόκτησης τού υπό προμήθεια εξοπλισμού.

6. Σε περίπτωση σύνθετου πράγματος που αποτελείται από συστατικά μέρη και παραρτήματα, τμήματα των οποίων είναι μεταχειρισμένα και άλλα καινούργια, τότε οι δαπάνες για την αγορά του σύνθετου πράγματος είναι επιλέξιμες εφόσον πληρούνται όλες οι ακόλουθες προϋποθέσεις: i) τμήμα του σύνθετου πράγματος δεν έχει χρηματοδοτηθεί από εθνική ή ενωσιακή πηγή χρηματοδότησης τα τελευταία δέκα (10) έτη, ii) η αξία του πράγματος δεν πρέπει να υπερβαίνει κατά τη χρονική στιγμή της προμήθειάς του την αγοραία αξία του, ούτε την αξία αντίστοιχου από λειτουργικής απόψεως καινούργιου πράγματος. Οι ως άνω (i) και (ii) προϋποθέσεις τεκμηριώνονται με υπεύθυνη δήλωση του προμηθευτή με την οποία βεβαιώνεται ότι τα μεταχειρισμένα τμήματα δεν αποκτήθηκαν κατά τα προηγούμενα δέκα (10) έτη με τη συνδρομή ενωσιακής ή εθνικής χρηματοδότησης και με κατάλληλη/ες εμπειρογνωμοσύνη/ες ή άλλη κατάλληλη εκτίμηση, αντίστοιχα.

7. Οι δαπάνες για αγορά μεταχειρισμένου εξοπλισμού της παρ. 6 δεν είναι επιλέξιμες στις περιπτώσεις πράξεων κρατικών ενισχύσεων που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του Κανονισμού 651/2014 και των Κανονισμών για τις ενισχύσεις ήσσονος σημασίας.

8. Κατά παρέκκλιση των παρ. 6 και 7, αν ο μεταχειρισμένος εξοπλισμός της παρ. 7, ή/και το σύνθετο πράγμα της παρ. 6, προσφέρεται από οικονομικό φορέα στο πλαίσιο ανοικτής διαγωνιστικής διαδικασίας, όπου κριτήριο επιλογής είναι μεταξύ άλλων και η οικονομική προσφορά, τότε δεν εξετάζονται οι προϋποθέσεις της παρ. 6 περ. (ii) και της παρ. 7 αντίστοιχα.

9. Η δαπάνη προμήθειας οχημάτων είναι επιλέξιμη όταν τεκμηριώνεται η αναγκαιότητα απόκτησης ή χρήσης του οχήματος για τη λειτουργία της επένδυσης ή την υλοποίηση της πράξης και προσδιορίζεται συγκεκριμένα στην απόφαση ένταξης.

Άρθρο 43

Άυλα πάγια στοιχεία

Η αγορά και η χρήση άυλων παγίων στοιχείων, όπως π.χ. διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας, λογισμικού κ.λπ., είναι επιλέξιμη δαπάνη εφόσον η αγορά ή η χρήση των στοιχείων αυτών αποτελεί αντικείμενο της πράξης και προσδιορίζονται στην απόφαση ένταξης.

Άρθρο 44

Ενοίκια

Δαπάνες ενοικίων για τη χρήση παγίων στοιχείων που είναι αναγκαία για την υλοποίηση της πράξης αποτελούν επιλέξιμες δαπάνες υπό την προϋπόθεση ότι το συνολικό κόστος για τη χρήση των παγίων καθ' όλη τη διάρκεια της πράξης δικαιολογεί τη μη απόκτηση του δικαιώματος χρήσης τους με άλλο τρόπο και με την επιφύλαξη των λοιπών κανόνων επιλεξιμότητας.

Άρθρο 45

Χρηματοδοτική μίσθωση

Οι δαπάνες που πραγματοποιούνται στο πλαίσιο χρηματοδοτικής μίσθωσης είναι επιλέξιμες εφόσον αιτιολογούνται για την υλοποίηση του έργου και με την προϋπόθεση ότι τηρούνται οι ακόλουθοι όροι:

α. Ο μισθωτής είναι ο άμεσος δικαιούχος της ενωσιακής συγχρηματοδότησης.

β. Τα μισθώματα που καταβάλλει ο μισθωτής στον εκμισθωτή, συνοδευόμενα από εξοφλημένο τιμολόγιο ή λογιστικό έγγραφο ισοδύναμης αποδεικτικής ισχύος, αποτελούν τη δαπάνη που είναι επιλέξιμη για συγχρηματοδότηση.

γ. Σε περίπτωση σύμβασης χρηματοδοτικής μίσθωσης που περιλαμβάνει ρήτρα αγοράς ή προβλέπει ελάχιστη περίοδο χρηματοδοτικής μίσθωσης ίση με τη διάρκεια της ωφέλιμης ζωής του πάγιου στοιχείου που αποτελεί το αντικείμενο της σύμβασης χρηματοδοτικής μίσθωσης, το ανώτατο ποσό που είναι επιλέξιμο για την ενωσιακή συγχρηματοδότηση δεν πρέπει να υπερβαίνει την καθαρή αγοραία αξία του εκμισθούμενου πάγιου στοιχείου. Οι άλλες δαπάνες που σχετίζονται με τη σύμβαση χρηματοδοτικής μίσθωσης (φόροι, περιθώριο κέρδους του εκμισθωτή, κόστος αναχρηματοδότησης, γενικά έξοδα, έξοδα ασφαλίσεων κ.λπ.) δεν είναι επιλέξιμες.

δ. Η ενωσιακή στήριξη για τις συμβάσεις χρηματοδοτικής μίσθωσης που αναφέρονται στο σημείο (γ) ανωτέρω καταβάλλεται στον μισθωτή σε μία ή περισσότερες δόσεις ανάλογα με τα μισθώματα που έχουν πραγματικά καταβληθεί. Εάν η σύμβαση χρηματοδοτικής μίσθωσης λήγει μετά την τελική ημερομηνία έως την οποία λαμβάνονται υπόψη οι πληρωμές στο πλαίσιο των Προγραμμάτων, θεωρούνται επιλέξιμες μόνον οι δαπάνες για τα ληξιπρόθεσμα μισθώματα που καταβλήθηκαν από τον μισθωτή έως την τελική ημερομηνία των πληρωμών στο πλαίσιο των Προγραμμάτων.

ε. Σε περίπτωση συμβάσεων χρηματοδοτικής μίσθωσης που δεν περιλαμβάνουν ρήτρα εξαγοράς και των οποίων η διάρκεια είναι μικρότερη από τη διάρκεια της ωφέλιμης ζωής του πάγιου στοιχείου που αποτελεί το αντικείμενο της σύμβασης χρηματοδοτικής μίσθωσης, τα μισθώματα είναι επιλέξιμα για ενωσιακή συγχρηματοδότηση κατ' αναλογία προς την περίοδο της επιλέξιμης πράξης.

στ. Ωστόσο, ο μισθωτής πρέπει να μπορεί να αποδεικνύει ότι η χρηματοδοτική μίσθωση είναι η πλέον αποτελεσματική από πλευράς κόστους μέθοδος για την απόκτηση της χρήσης του εξοπλισμού. Εάν η χρησιμοποίηση εναλλακτικής μεθόδου (π.χ. μίσθωση εξοπλισμού) συνεπαγόταν χαμηλότερο κόστος, το επιπλέον κόστος αφαιρείται από την επιλέξιμη δαπάνη.

Άρθρο 46

Λοιπές Δαπάνες του δικαιούχου

Ι. Δαπάνες εμπειρογνομόνων:

1. Οι αμοιβές εξειδικευμένων εμπειρογνομόνων, οι υπηρεσίες των οποίων είναι αναγκαίες για την υλοποίηση της δράσης του έργου είναι επιλέξιμες δαπάνες. Εξειδικευμένοι εμπειρογνώμονες δύναται να είναι νομικοί

σύμβουλοι, συμβολαιογράφοι, τεχνικοί και χρηματοοικονομικοί εμπειρογνώμονες, συμπεριλαμβανομένων των πιστοποιημένων εκτιμητών αγοράς γης, υποδομών και παγίων στοιχείων που παρέχουν υπηρεσίες υψηλής εξειδίκευσης και προστιθέμενης αξίας.

2. Για την επιλογή των εμπειρογνώμων ο δικαιούχος του έργου δύναται να αναζητήσει ανταγωνιστικές προσφορές από δυνητικούς εμπειρογνώμονες και να αναθέσει τη σύμβαση στην προσφορά που παρέχει την καλύτερη σχέση ποιότητας και τιμής. Κατά τη διαδικασία επιλογής θα πρέπει να τηρούνται οι αρχές της διαφάνειας, της ίσης μεταχείρισης, οι κανόνες δημοσίων συμβάσεων και να αποφεύγονται οι συγκρούσεις συμφερόντων.

3. Στη σύμβαση παροχής υπηρεσιών που υπογράφεται μεταξύ του δικαιούχου ή εταίρου της δράσης και του εμπειρογνώμονα, αναφέρονται με σαφήνεια η παρασχεθείσα υπηρεσία και τα παραδοτέα αυτής, η διάρκεια της παροχής της υπηρεσίας, οι οικονομικοί όροι.

II. Αναλώσιμα, προμήθειες και γενικές υπηρεσίες:

Οι δαπάνες για αναλώσιμα είδη, προμήθειες και γενικές υπηρεσίες είναι επιλέξιμες εφόσον είναι αναγνωρίσιμες και άμεσα αναγκαίες για την εκτέλεση της δράσης.

III. Δαπάνες που απορρέουν άμεσα από τους όρους της ενωσιακής συγχρηματοδότησης:

1. Οι δαπάνες που είναι αναγκαίες για την κάλυψη των απαιτήσεων που συνδέονται με την κοινοτική συγχρηματοδότηση, π.χ. διαφήμιση, προβολή, αξιολόγηση του έργου, εξωτερικός λογιστικός έλεγχος, μεταφράσεις, κ.λπ., είναι επιλέξιμες δαπάνες.

2. Οι δαπάνες παρακολούθησης και ελέγχου είναι επίσης επιλέξιμες δαπάνες εφόσον σχετίζονται με απαιτήσεις που η ΔΑ/ΕΦ θέτει στο δικαιούχο, οι οποίες είναι επιπρόσθετες των καθηκόντων του και προβλέπονται στον προϋπολογισμό που εγκρίνεται με τη απόφαση ένταξης.

Άρθρο 47

Επιλεξιμότητα Δαπανών βάσει των χαρακτηριστικών των συμμετεχόντων/ωφελουμένων

1. Τα χαρακτηριστικά και οι ιδιότητες των συμμετεχόντων/ωφελουμένων σε πράξεις επιχορηγούμενες από τα ΤΑΜΕΥ θα πρέπει τεκμηριωμένα να εμπίπτουν στα χαρακτηριστικά και στις ιδιότητες των ομάδων στόχου που ορίζονται στην πρόσκληση για την υποβολή αιτήσεων χρηματοδότησης. Η επιλεξιμότητα των συμμετεχόντων/ωφελουμένων αξιολογείται τη χρονική στιγμή εισόδου στη δράση. Στην περίπτωση που προβλέπονται διαδοχικές ενέργειες για τον ίδιο συμμετέχοντα/επωφελούμενο, θα πρέπει να διασφαλίζεται η συνέχιση της επιλεξιμότητάς τους.

2. Ο δικαιούχος διατηρεί τις πληροφορίες και τα στοιχεία που αποδεικνύουν ότι οι συμμετέχοντες/ωφελούμενοι εμπίπτουν στις ομάδες στόχου που επιχορηγούνται από τα ΤΑΜΕΥ. Η φύλαξη και επεξεργασία των εν λόγω πληροφοριών και στοιχείων διέπεται από την εθνική νομοθεσία για την προστασία των προσωπικών δεδομένων. Τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα υποβάλ-

ονται σε επεξεργασία σύμφωνα με τον Κανονισμό (ΕΕ) 2016/679 ή τον Κανονισμό (ΕΕ) 2018/1725 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, ανάλογα με την περίπτωση.

3. Δαπάνες που αφορούν στην παροχή υλικής βοήθειας ή/και παροχής σε χρήμα προς τους συμμετέχοντες σε επιχορηγούμενη δράση είναι επιλέξιμες, εφόσον η εν λόγω βοήθεια παρέχεται προκειμένου να υποστηρίξει πλήρως ή μερικώς τον συμμετέχοντα στο πλαίσιο της προσωρινής εγκατάστασης και διαβίωσής του στη χώρα υποδοχής, ή επιστροφής στη χώρα καταγωγής του ή επανασύνδεσης με την οικογένειά του, ή/και ένταξής του σε τρίτη χώρα.

4. Δαπάνες υποστήριξης των συμμετεχόντων, σχετικά με τις διοικητικές ή/και δικαστικές διατυπώσεις, τη νομική συνδρομή και εκπροσώπησή τους σε δικαστήριο, την υγειονομική τους εξέταση και ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, την ιατρική συνοδεία, την παροχή ψυχολογικής και κοινωνικής φροντίδας, την πρόσβαση στην αγορά εργασίας στη χώρα υποδοχής, την ένταξή τους στη χώρα καταγωγής τους ή σε τρίτη χώρα, την επανένωση οικογενειών, την κατάρτιση-επιμόρφωση, συμπεριλαμβανομένης της γλωσσικής κατάρτισης είναι επιλέξιμες δαπάνες, εφόσον ορίζονται στην απόφαση ένταξης.

5. Οι επιλέξιμες ομάδες στόχοι, οι πράξεις και οι όροι υποστήριξής τους προσδιορίζονται από ΔΑ/ΕΦ στην πρόσκληση για την υποβολή αιτήματος χρηματοδότησης και αποτυπώνονται με σαφήνεια και πληρότητα στη απόφαση ένταξης.

6. Οι εν λόγω δαπάνες δύνανται να πραγματοποιούνται εντός του εδάφους της χώρας υποδοχής ή καταγωγής ή μετεγκατάστασής τους ή σε τρίτη χώρα, ανάλογα με την ομάδα-στόχο που εντάσσονται οι συμμετέχοντες ωφελούμενοι της δράσης.

7. Στις περιπτώσεις συμμετεχόντων που ανήκουν στην ομάδα στόχου του τομέα επιστροφών, η διάρκεια των μέτρων στήριξης που παρέχονται μετά την επιστροφή σε τρίτη χώρα, όπως παροχή βοήθειας για κατάρτιση και απασχόληση, μέτρα υποστήριξης για τη διαδικασία επανένταξης και παροχή βοήθειας και συμβουλών μετά την επιστροφή, δεν μπορεί να υπερβαίνει τους έξι (6) μήνες μετά την ημερομηνία της επιστροφής του υπηκόου τρίτης χώρας.

8. Οι δαπάνες μετακίνησης και ασφάλισης των συμμετεχόντων σε δράσεις των ΤΑΜΕΥ είναι επιλέξιμες, εφόσον είναι ουσιώδεις για την υλοποίηση της δράσης και προβλέπονται στη απόφαση ένταξης.

9. Οι παραπάνω ειδικές δαπάνες, σχετικές με τις ομάδες στόχου είναι επιλέξιμες με την μορφή των ακόλουθων:

α. Δαπάνες που πραγματοποίησε ο δικαιούχος για τα πρόσωπα της ομάδας-στόχου,

β. δαπάνες που πραγματοποίησαν οι ωφελούμενοι και οι οποίες στη συνέχεια επιστρέφονται από το δικαιούχο ή

γ. μη επιστρεφόμενα κατ' αποκοπή ποσά (π.χ. στην περίπτωση της περιορισμένης στήριξης εκκίνησης για οικονομικές δραστηριότητες και της παροχής χρηματικών κινήτρων στους επαναπατριζόμενους), και

δ. εφόσον ο δικαιούχος διαθέτει τα αποδεικτικά στοιχεία για την χορηγηθείσα ενίσχυση (τιμολόγια αγορών, αποδείξεις πληρωμής, καταλόγους συμμετεχόντων, κ.λπ.) και τα διατηρεί για την περίοδο που ορίζεται στη απόφαση ένταξης.

10. Επιδόματα, επιμίσθια που καταβάλλονται στα συμμετέχοντα σε δράση φυσικά πρόσωπα και πιστοποιούνται από τον δικαιούχο αποτελούν επιλέξιμες δαπάνες κατά το μέρος που αντιστοιχούν σε πραγματικά παραδοτέα για την δράση που επιχορηγείται από τα ΤΑΜΕΥ.

Άρθρο 48

Φόρος Προστιθέμενης Αξίας

1. Ο Φόρος Προστιθέμενης Αξίας (ΦΠΑ) δεν είναι επιλέξιμη δαπάνη για συνεισφορά από τα ΤΑΜΕΥ εκτός από τις ακόλουθες περιπτώσεις:

α) Σε πράξεις με συνολικό κόστος μικρότερο από πέντε εκατομμύρια ευρώ (5.000.000 €) (συμπεριλαμβανομένου του ΦΠΑ), ανεξάρτητα αν ο ΦΠΑ είναι ανακτήσιμος ή όχι από τον δικαιούχο, με εξαίρεση πράξεις κρατικών ενισχύσεων και ενισχύσεις ήσσονος σημασίας,

β) σε πράξεις με συνολικό κόστος τουλάχιστον πέντε εκατομμύρια ευρώ (5.000.000 €) (συμπεριλαμβανομένου του ΦΠΑ), εφ' όσον ο δικαιούχος δεν έχει δικαίωμα έκπτωσης του ΦΠΑ σύμφωνα με τις διατάξεις του κώδικα ΦΠΑ όπως εκάστοτε ισχύει. Ειδικότερα:

i) Ο ΦΠΑ είναι επιλέξιμη δαπάνη εφ' όσον βαρύνει δαπάνες που χρησιμοποιούνται για την άσκηση εξαιρούμενων ή απαλλασσόμενων του ΦΠΑ δραστηριοτήτων του δικαιούχου. Στις περιπτώσεις που ο ΦΠΑ βαρύνει δαπάνες οι οποίες χρησιμοποιούνται τόσο για την άσκηση δραστηριοτήτων για τις οποίες δεν παρέχεται δικαίωμα έκπτωσης όσο και για την άσκηση δραστηριοτήτων για τις οποίες παρέχεται το σχετικό δικαίωμα, ο ΦΠΑ είναι επιλέξιμη δαπάνη κατά το ποσοστό που δεν μπορεί να ανακτηθεί.

ii) Ο ΦΠΑ δεν είναι επιλέξιμη δαπάνη όταν μπορεί να ανακτηθεί με οποιονδήποτε τρόπο, ακόμη και εάν δεν ανακτάται από τον δικαιούχο, καθώς και ο ΦΠΑ που βαρύνει δαπάνες που χρησιμοποιούνται για την άσκηση δραστηριοτήτων που υπάγονται στα ειδικά καθεστώτα κατά αποκοπή καταβολής του φόρου.

Άρθρο 49

Κρατήσεις υπέρ τρίτων

Κρατήσεις που πραγματοποιούνται από τους δικαιούχους για λογαριασμό τρίτων είναι επιλέξιμη δαπάνη εφόσον καταβάλλεται στους τρίτους σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις. Δεν είναι επιλέξιμες οι κρατήσεις υπέρ του ίδιου του δικαιούχου ή για λογαριασμό του ή παρακρατήσεις που επιστρέφουν στο δικαιούχο με οποιοδήποτε τρόπο.

Άρθρο 50

Προκαταβολές

1. Στην περίπτωση δημοσίων συμβάσεων, οι συμβατικές προκαταβολές που αφορούν στην εκτέλεση έργων, προμηθειών ή υπηρεσιών, είναι επιλέξιμες εφόσον προβλέπονται στις σχετικές προκηρύξεις και συμβάσεις ή

είναι σύμφωνες με την ισχύουσα νομοθεσία και καταβάλλονται σύμφωνα με τους όρους που προβλέπονται κάθε φορά. Σε κάθε περίπτωση και μέχρι την ολοκλήρωση της πράξης, οι προκαταβολές θα πρέπει να καλυφθούν από τις δαπάνες που καταβάλλονται από τους δικαιούχους και να αφορούν εργασίες οι οποίες πιστοποιούνται από τους δικαιούχους και δικαιολογούνται με εξοφλημένα τιμολόγια ή λογιστικά έγγραφα ισοδύναμης αποδεικτικής αξίας.

2. Στην περίπτωση κρατικών ενισχύσεων, οι προκαταβολές που έχουν καταβληθεί στον δικαιούχο από τον φορέα που χορηγεί την ενίσχυση είναι επιλέξιμες υπό τους ακόλουθους σωρευτικούς όρους:

α. Οι προκαταβολές υπόκεινται στην υποχρέωση εγγύησης τράπεζας ή άλλου χρηματοπιστωτικού ιδρύματος εγκατεστημένου στην ελληνική επικράτεια ή καλύπτονται από μηχανισμό που παρέχεται ως εγγύηση από δημόσια οντότητα ή από το κράτος μέλος,

β. οι προκαταβολές δεν υπερβαίνουν το 40% του συνολικού ποσού της ενίσχυσης που χορηγείται σε δικαιούχο για μια δεδομένη πράξη,

γ. οι προκαταβολές καλύπτονται από τις δαπάνες που καταβάλλονται από τους δικαιούχους για την υλοποίηση της πράξης και δικαιολογούνται με εξοφλημένα τιμολόγια ή λογιστικά έγγραφα ισοδύναμης αποδεικτικής αξίας το αργότερο εντός τριών ετών από το έτος πληρωμής της προκαταβολής, ή την 31η Δεκεμβρίου 2029, όποια ημερομηνία είναι προγενέστερη. Σε αντίθετη περίπτωση, δεν είναι επιλέξιμη η προκαταβολή κατά το μέρος που δεν έχει καλυφθεί από πραγματικές πληρωμές του δικαιούχου.

Άρθρο 51

Χρηματοοικονομικά και τραπεζικά έξοδα

1. Οι χρεωστικοί τόκοι, εκτός επιχορηγήσεων που δίνονται υπό τη μορφή επιδότησης επιτοκίου ή επιδότησης προμηθειών εγγύησης, δεν είναι επιλέξιμη δαπάνη.

2. Τα έξοδα συναλλάγματος και οι χρεωστικές συναλλαγματικές διαφορές, καθώς και τα λοιπά καθαρά χρηματοοικονομικά έξοδα του δικαιούχου δεν είναι επιλέξιμα, με την επιφύλαξη της παρ. 3.

3. Τα τραπεζικά έξοδα για το άνοιγμα και την τήρηση λογαριασμών για την πραγματοποίηση πληρωμών για την πράξη είναι επιλέξιμες δαπάνες, εφόσον απαιτείται από τους όρους χρηματοδότησης της πράξης το άνοιγμα χωριστού λογαριασμού. Οι προμήθειες χρηματοπιστωτικών συναλλαγών που διενεργούνται στο πλαίσιο πράξης με μεγάλο αριθμό συναλλαγών, είναι επιλέξιμες και δύναται να συμψηφίζονται με τυχόν πιστωτικούς τόκους που προκύπτουν από τη διαχείριση του τραπεζικού λογαριασμού της πράξης.

4. Οι αμοιβές νομικών συμβούλων, συμβολαιογράφων, τεχνικών ή χρηματοοικονομικών εμπειρογνομόνων, ορκωτών λογιστών είναι επιλέξιμες εφόσον συνδέονται άμεσα και κατ' αποκλειστικότητα με την εκτέλεση της πράξης, είναι αναγκαίες για την προετοιμασία, την εκτέλεσή της ή/και την αποπληρωμή της και προβλέπονται στην απόφαση ένταξης.

5. Τα έξοδα παρακολούθησης και ελέγχου είναι επιλέξιμες δαπάνες εφ' όσον σχετίζονται με απαιτήσεις που η

ΔΑ/ΕΦ θέτει στον δικαιούχο, οι οποίες είναι επιπρόσθετες των καθηκόντων του και προβλέπονται στον προϋπολογισμό που εγκρίνεται με την απόφαση ένταξης.

6. Τα έξοδα εγγυήσεων που παρέχονται από τράπεζες ή άλλους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς, είναι επιλέξιμες δαπάνες εφόσον οι εγγυήσεις προβλέπονται από την ισχύουσα νομοθεσία ως απαραίτητη προϋπόθεση για την υλοποίηση της πράξης.

7. Οι δαπάνες για πρόστιμα, χρηματικές ποινές και έξοδα για την επίλυση διαφορών δεν είναι επιλέξιμες.

Άρθρο 52

Έμμεσες Δαπάνες

1. Οι έμμεσες δαπάνες (γενικά έξοδα/overheads) είναι επιλέξιμες δαπάνες εάν είναι στοιχείο του πραγματικού κόστους για την εκτέλεση της δράσης που συγχρηματοδοτείται από τα ΤΑΜΕΥ.

2. Τέτοιες δαπάνες μπορεί να είναι, ενδεικτικά και όχι περιοριστικά: το διαχειριστικό κόστος, όπως δαπάνες μισθοδοσίας διοικητικού και υποστηρικτικού προσωπικού (λογιστών, γραμματέων, κ.λπ.), δαπάνες καθημερινής χρήσης του διοικητικού εξοπλισμού, όπως δαπάνες για γραφική ύλη, φωτοτυπίες, ηλεκτρονικό ταχυδρομείο και τηλεομοιοτυπία, επεξεργασία δεδομένων, λειτουργικά έξοδα, όπως λογαριασμοί ΔΕΚΟ (ηλεκτρικό, νερό, τηλέφωνο, θέρμανση), κόστος καθαριότητας και κάθε άλλη δαπάνη για τη λειτουργία της έδρας του δικαιούχου που απαιτείται για την επιτυχή ολοκλήρωση της δράσης (π.χ. έξοδα φιλοξενίας, κ.λπ.).

3. Οι δαπάνες του προσωπικού του δικαιούχου που παρέχουν στο έργο υποστηρικτές υπηρεσίες (όπως ο Προϊστάμενος, ο λογιστής, ο υπεύθυνος προμηθειών, ο υπεύθυνος ανθρωπίνων πόρων, ο υπεύθυνος πληροφορικής υποστήριξης, βοηθοί διοίκησης, υπάλληλοι υποδοχής, κ.λπ.) συνυπολογίζονται στις έμμεσες δαπάνες.

4. Οι δαπάνες για την αγορά, κατασκευή, ανακαίνιση ή μίσθωση χώρων γραφείου για τις συνήθεις δραστηριότητες του δικαιούχου επίσης δεν είναι άμεσα επιλέξιμες και μπορούν να θεωρηθούν έμμεσες δαπάνες.

5. Στην πρόσκληση υποβολής προτάσεων ορίζεται το μέγιστο ύψος των έμμεσων δαπανών, καθώς και η μεθοδολογία προσδιορισμού απολογιστικά των έμμεσων δαπανών που βαρύνουν τη δράση.

6. Οι έμμεσες δαπάνες, στις περιπτώσεις πράξεων που εκτελούνται με ίδια μέσα, δύναται να υπολογίζονται ως κατ' αποκοπή ποσό βάσει των επιλογών απλοποιημένου κόστους του άρθρου 32 της παρούσας.

7. Οι έμμεσες δαπάνες σε πράξεις που εκτελούνται από οργανισμούς/φορείς που το κόστος λειτουργίας τους επιχορηγείται από τον προϋπολογισμό της Ένωσης δεν είναι επιλέξιμες και δεν μπορούν να συμπεριληφθούν στον προϋπολογισμό της πράξης/του έργου.

8. Εάν ο δικαιούχος είναι διεθνής οργανισμός που έχει αξιολογηθεί θετικά από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εφαρμόζονται κατά παρέκκλιση τα ακόλουθα:

α) Οι έμμεσες δαπάνες, υπολογίζονται ως κατ' αποκοπή ποσό σύμφωνα με τις συμφωνίες, συμπεριλαμβανομένης της «ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ-ΠΛΑΙΣΙΟ» (FAFA) των Ηνωμένων Εθνών, που

έχουν υπογραφεί μεταξύ της Επιτροπής και των διεθνών οργανισμών έμμεσης διαχείρισης, με την επιφύλαξη των επιλογών απλοποιημένου κόστους του άρθρου 33 της παρούσας,

β) οι κατηγορίες των έμμεσων δαπανών μπορεί να διαφέρουν από τις αναφερόμενες στην παρ. 2 έως 4 και
γ) οι κατηγορίες των έμμεσων δαπανών είναι σύμφωνες με τα συνήθη γενικά έξοδα των αντίστοιχων διεθνών οργανισμών, υπό την προϋπόθεση ότι τα έξοδα αυτά καθορίζονται σύμφωνα με το καταστατικό τους.

Άρθρο 53

Μη επιλέξιμες δαπάνες

1. Οι ακόλουθες δαπάνες δεν είναι επιλέξιμες για συνεισφορά από τα ΤΑΜΕΥ:

α. Τόκοι χρέους, εκτός επιχορηγήσεων που δίνονται υπό τη μορφή επιδότησης επιτοκίου ή επιδότησης προμηθειών εγγύησης,

β. αγορά μη οικοδομημένης γης,

γ. αγορά γης για ποσό που υπερβαίνει το δέκα τοις εκατό (10%) των συνολικών επιλέξιμων δαπανών για την οικεία πράξη. Για εγκαταλελειμμένες και πρώην βιομηχανικές εγκαταστάσεις που περιλαμβάνουν κτίρια, το όριο αυτό αυξάνεται στο δεκαπέντε τοις εκατό (15%) για τα χρηματοδοτικά μέσα. Τα εν λόγω ποσοστά εφαρμόζονται στη συνεισφορά προγράμματος που καταβάλλεται στον τελικό δικαιούχο ή, σε περίπτωση εγγυήσεων, στο ποσό του υποκείμενου δανείου,

δ. φόρος προστιθέμενης αξίας (ΦΠΑ), εκτός από:

i. Πράξεις των οποίων το συνολικό κόστος είναι λιγότερο από πέντε εκατομμύρια (5.000.000) ευρώ (συμπεριλαμβανομένου του ΦΠΑ), με εξαίρεση πράξεις κρατικών ενισχύσεων και ενισχύσεις ήσσονος σημασίας,

ii. πράξεις των οποίων το συνολικό κόστος είναι τουλάχιστον πέντε εκατομμύρια (5.000.000) ευρώ (συμπεριλαμβανομένου του ΦΠΑ) όταν ο ΦΠΑ δεν είναι ανακτήσιμος βάσει της εθνικής νομοθεσίας για τον ΦΠΑ,

iii. επενδύσεις που πραγματοποιούνται από τελικούς αποδέκτες στο πλαίσιο χρηματοδοτικών μέσων, όταν οι επενδύσεις αυτές στηρίζονται από χρηματοδοτικά μέσα σε συνδυασμό με στήριξη προγράμματος υπό μορφή επιχορήγησης όπως αναφέρεται στην παρ. 5 του άρθρου 58 του Κανονισμού (ΕΕ) 2021/1060, ο ΦΠΑ δεν είναι επιλέξιμος για το μέρος του επενδυτικού κόστους που αντιστοιχεί στη στήριξη των Προγραμμάτων υπό μορφή επιχορήγησης, εκτός εάν ο ΦΠΑ για το επενδυτικό κόστος δεν είναι ανακτήσιμος βάσει της εθνικής νομοθεσίας για τον ΦΠΑ ή εάν το μέρος του επενδυτικού κόστους που αντιστοιχεί στη στήριξη των Προγραμμάτων υπό μορφή επιχορήγησης είναι μικρότερο από πέντε εκατομμύρια (5.000.000) ευρώ (συμπεριλαμβανομένου του ΦΠΑ),

ε. άλλες δαπάνες που οι ειδικοί Κανονισμοί για κάθε Ταμείο προσδιορίζουν ως μη επιλέξιμες για συνεισφορά από κάθε Ταμείο,

στ. οι χρεωστικοί τόκοι, τα έξοδα συναλλάγματος και οι χρεωστικές συναλλαγματικές διαφορές, καθώς και τα λοιπά καθαρά χρηματοοικονομικά έξοδα του δικαιούχου δεν είναι επιλέξιμα. Οι προμήθειες χρηματοπιστωτικών συναλλαγών που διενεργούνται στο πλαίσιο της πράξης,

είναι επιλέξιμες και δύνανται να συμψηφίζονται με τυχόν πιστωτικούς τόκους που προκύπτουν από τη διαχείριση του τραπεζικού λογαριασμού της πράξης,

ζ. οι δαπάνες για πρόστιμα, χρηματικές ποινές και έξοδα για την επίλυση διαφορών δεν είναι επιλέξιμες,

η. οι δαπάνες προσωπικού νομικών προσώπων δημοσίου ή ευρύτερου δημοσίου τομέα που συμβάλλουν στην εκτέλεση της πράξης/του έργου με δραστηριότητες που αποτελούν μέρος των κανονικών τους καθηκόντων,

θ. άλλες δαπάνες που οι ειδικοί Κανονισμοί για κάθε Ταμείο προσδιορίζουν ως μη επιλέξιμες για συνεισφορά από κάθε Ταμείο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ζ'

ΛΟΙΠΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ ΕΠΙΛΕΞΙΜΟΤΗΤΑΣ

Άρθρο 54

Δαπάνες δημοσίων συμβάσεων έργων, προμηθειών και υπηρεσιών

1. Οι δαπάνες συγχρηματοδοτούμενων συμβάσεων έργων, προμηθειών και υπηρεσιών είναι επιλέξιμες εφόσον ο δικαιούχος προβεί στη σύναψή τους σύμφωνα με τα οριζόμενα στο θεσμικό του πλαίσιο, σύμφωνα με τους κανόνες και αρχές όπως εξειδικεύονται στο Εγχειρίδιο Διαδικασιών ΣΔΕ και σύμφωνα με τις αρχές της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης, ίσης μεταχείρισης και διαφάνειας.

2. Ειδικότερα, και ως προς το θεσμικό πλαίσιο, στην περίπτωση συμβάσεων που δεν έχουν τον χαρακτήρα της δημόσιας σύμβασης, οι κανόνες και οι διαδικασίες συμβασιοποίησης και εκτέλεσης των συμβάσεων αυτών όπως αποτυπώνονται στον κανονισμό σύναψης συμβάσεων του φορέα ή σε άλλο δεσμευτικό για τον φορέα κείμενο σύναψης και εκτέλεσης των συγχρηματοδοτούμενων συμβάσεων, πρέπει να λαμβάνει υπόψη και τα παρακάτω:

α. Σαφή πρόβλεψη περί της ιδιωτικής φύσης των συμβάσεων που συνάπτονται βάσει του εν λόγω πλαισίου και ορισμό των αρμόδιων Δικαστηρίων για τις διαφορές που τυχόν προκύψουν κατά τη σύναψη ή κατά την εκτέλεση των συμβάσεων.

β. Επαρκείς κανόνες δημοσιότητας τόσο για τις συμβάσεις άνω των ενωσιακών ορίων όσο και για τις υπόλοιπες συμβάσεις. Ειδικότερα, στην περίπτωση συμβάσεων άνω των ενωσιακών ορίων, όπως ισχύουν κάθε φορά, η δημοσίευση της περίληψης της πρόσκλησης (εφόσον υπάρχει, ήτοι στην περίπτωση επιλογής αντίστοιχης διαδικασίας) στο Συμπλήρωμα της Επίσημης Εφημερίδας της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι υποχρεωτική με ειδική μνεία περί του ιδιωτικού χαρακτήρα της σύμβασης.

γ. Πλήρη αποτύπωση των προβλεπόμενων διαδικασιών σύναψης συμβάσεων.

δ. Πλήρη περιγραφή των κανόνων επιλογής (λεπτομερή κριτήρια συμμετοχής και αξιολόγησης, εφαρμοζόμενα σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας) και όρο περί διεξαγωγής της διαδικασίας σε ανταγωνιστική βάση, σύμφωνα με κανόνες ίσης μεταχείρισης και διαφάνειας (στην περίπτωση επιλογής διαδικασίας ανοικτού ανταγωνιστικού τύπου).

ε. Λόγους αποκλεισμού και κανόνες σχετικούς με τους δικαιούμενους συμμετοχής οι οποίοι πρέπει να είναι σύμ-

φωνοί με τις προβλέψεις της ενωσιακής νομοθεσίας για τις δημόσιες συμβάσεις.

στ. Κανόνες πρόσβασης στα έγγραφα.

ζ. Αρμόδια όργανα αξιολόγησης, έγκρισης των αποτελεσμάτων και εξέτασης τυχόν αντιρρήσεων.

η. Καθορισμό του τρόπου επικοινωνίας.

θ. Κανόνες σχετικούς με τη σύγκρουση συμφερόντων.

ι. Κανόνες υλοποίησης και τροποποίησης της σύμβασης οι οποίοι πρέπει να είναι σύμφωνοι με τις προβλέψεις της ενωσιακής νομοθεσίας για τις δημόσιες συμβάσεις.

3. Σε περίπτωση δικαστικών εκκρεμοτήτων ως προς συγκεκριμένη σύμβαση, ο δικαιούχος υποβάλλει προς τη ΔΑ/ΕΦ έκθεση ενημέρωσης καθώς και τεκμηρίωση περί τήρησης κατά τη διαδικασία σύναψης των αρχών ίσης μεταχείρισης, διαφάνειας και καλής πίστης και η ΔΑ/ΕΦ αποφαινεται σχετικώς πριν την έγκριση δαπανών.

4. Η παρ. 2 καταλαμβάνει συμβάσεις των οποίων η εκκίνηση με την έννοια των άρθρων 61 και 290 του ν. 4412/2016 αναλογικά εφαρμοζόμενων λαμβάνει χώρα μετά την δημοσίευση της παρούσας.

5. Η παρ. 1 ισχύει για όλες τις συμβάσεις ανεξάρτητα από τη χρονική στιγμή εκκίνησης της διαδικασίας.

6. Η παρ. 3 ισχύει για συμβάσεις που προσκομίζονται πρώτη φορά στη ΔΑ μετά τη δημοσίευση της παρούσας.

7. Η προμήθεια οποιωνδήποτε αγαθών, έργων ή υπηρεσιών από τους Διεθνείς Οργανισμούς, στο πλαίσιο δράσης που συγχρηματοδοτείται από τα ΤΑΜΕΥ, πραγματοποιείται σύμφωνα με τους ισχύοντες κανόνες και διαδικασίες που θεσπίζονται από έκαστο Διεθνή Οργανισμό σύμφωνα με τον Κανονισμό Προμηθειών του, εφόσον έχει αξιολογηθεί θετικά από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στον σχετικό πυλώνα (pillar assessment). Στην περίπτωση αυτή δεν απαιτείται έλεγχος νομιμότητας δημοσίων συμβάσεων σύμφωνα με το άρθρο 10 της παρούσας.

Άρθρο 55

Επίδομα κατάρτισης

Το επίδομα που παρέχεται σε συμμετέχοντες σε δράσεις κατάρτισης για το χρονικό διάστημα που αυτή δι-αρκεί είναι επιλέξιμο εφόσον αυτό αποτελεί κίνητρο για την παρακολούθηση ή/και ολοκλήρωση της δράσης από τους συμμετέχοντες, με βάση τα χαρακτηριστικά της ομάδας συμμετεχόντων.

Άρθρο 56

Τεχνική Βοήθεια

1. Τα ΤΑΜΕΥ μπορούν να στηρίζουν πράξεις οι οποίες δύνανται να αφορούν προηγούμενες και επόμενες περιόδους προγραμματισμού και είναι απαραίτητες για την αποτελεσματική διαχείριση και χρήση των εν λόγω Ταμείων, μεταξύ άλλων για την ανάπτυξη των ικανοτήτων των εταίρων (περιφερειακές, τοπικές, αστικές και άλλες δημόσιες αρχές, οικονομικούς και κοινωνικούς εταίρους, σχετικούς φορείς που εκπροσωπούν την κοινωνία των πολιτών, όπως περιβαλλοντικούς εταίρους, μη κυβερνητικές οργανώσεις, και φορείς που είναι υπεύθυνοι για την προώθηση της κοινωνικής ένταξης, των θεμελιωδών δικαιωμάτων, των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρίες, της ισότητας των φύλων και της καταπολέμησης των

διακρίσεων, ερευνητικοί οργανισμοί και πανεπιστήμια, ανάλογα με την περίπτωση), καθώς και για την παροχή χρηματοδότησης για τη διεξαγωγή λειτουργιών όπως, μεταξύ άλλων, προετοιμασία, κατάρτιση, διαχείριση, παρακολούθηση, αξιολόγηση, προβολή και επικοινωνία.

2. Οι ενέργειες τεχνικής βοήθειας συνίστανται, ιδίως, στην προμήθεια αγαθών και τη λήψη υπηρεσιών, την κάλυψη λειτουργικών δαπανών και δαπανών αμοιβών προσωπικού, καθώς και κάθε άλλη απαραίτητη δαπάνη που αποσκοπεί στην υλοποίηση των Προγραμμάτων.

3. Μέσω αυτών των πόρων, δύναται να χρηματοδοτούνται, επίσης, ενέργειες προετοιμασίας, κατάρτισης, διαχείρισης, ελέγχου, παρακολούθησης, αξιολόγησης, προβολής και επικοινωνίας.

4. Η συνεισφορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τις δράσεις τεχνικής βοήθειας που χρηματοδοτούνται από τα ΤΑΜΕΥ, επιστρέφεται ως κατ' αποκοπή ποσό με εφαρμογή συγκεκριμένων ποσοστών επί των επιλέξιμων δαπανών που περιλαμβάνονται σε κάθε αίτηση πληρωμής, σύμφωνα με το στοιχείο ε) του άρθρου 51 του Κανονισμού (ΕΕ) 2021/1060.

5. Για τις ενέργειες Τεχνικής Βοήθειας που χρηματοδοτούνται από τα ΤΑΜΕΥ εφαρμόζονται οι παρ. 4 και 5 του άρθρου 44 του ν. 4825/2021 (Α' 157).

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ
ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΩΝ -
ΤΕΛΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 57
Καταγγελίες

1. Η ΔΑ/ΕΦ σύμφωνα με το άρθρο 50 του ν. 4914/2022 θεσπίζουν μηχανισμό υποδοχής και εξέτασης καταγγελιών. Συγκεκριμένα ορίζουν υπεύθυνο απάτης ο οποίος:

α. Έχει την ευθύνη για το συντονισμό των ενεργειών πρόληψης και αντιμετώπισης της απάτης, όπως την εφαρμογή της αξιολόγησης κινδύνων απάτης, την παρακολούθηση εφαρμογής των σχετικών μέτρων, την εκπαίδευση του προσωπικού της ΔΑ και των ΕΦ, και

β. εκπροσωπεί την Ομάδα Αξιολόγησης Κινδύνων Απάτης στο Εσωτερικό Δίκτυο Συνεργασίας για τη Στρατηγική κατά της Απάτης μεταξύ των Υπηρεσιών που εμπλέκονται στη διαχείριση των Διαρθρωτικών Δράσεων, το οποίο συντονίζεται από την ΕΥΘΥΠΣ.

2. Οι καταγγελίες καλύπτουν κάθε διαφορά μεταξύ δυνητικών και επιλεγμένων δικαιούχων όσον αφορά την προτεινόμενη ή επιλεγείσα πράξη καθώς και τυχόν διαφορές με τρίτους σχετικά με την υλοποίηση των Προγραμμάτων ή των σχετικών πράξεων, ανεξάρτητα από τον νομικό χαρακτηρισμό των μέσων έννομης προστασίας που καθορίζονται βάσει του εθνικού δικαίου.

3. Ο μηχανισμός καταγγελιών αφορά επίσης και στην τήρηση των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Διαχείριση περιπτώσεων μη συμμόρφωσης ή/και καταγγελιών σχετικά με τον Χάρτη, σε πράξεις που συγχρηματοδοτούνται από τα Προγράμματα.

4. Εθνικό σημείο υποδοχής και εξέτασης καταγγελιών είναι η Εθνική Αρχή Διαφάνειας (ΕΑΔ)/AFCOS και η ΔΑ/ΕΦ. Η ΕΑΔ έχει τη δυνατότητα πέραν της διερεύνησης από την ίδια, να ενεργοποιήσει τον χειρισμό των εισερ-

χόμενων καταγγελιών με διαβίβασή τους σε φορείς όπως η ΔΑ/ΕΦ ή οι ελεγκτικές αρχές.

5. Η ΕΑΔ/AFCOS, ως Εθνικό σημείο υποδοχής όλων των καταγγελιών που αφορούν σε συγχρηματοδοτούμενα έργα, έχει την ευθύνη για την αποτύπωση της πορείας διερεύνησης των καταγγελιών σε ενιαίο αρχείο (Πίνακας Καταγγελιών).

6. Το ενιαίο αρχείο (Πίνακας Καταγγελιών) αναρτάται επικαιροποιημένο από την ΕΑΔ με τα στοιχεία που της έχουν κοινοποιηθεί από τους φορείς διερεύνησης, στην οικεία ιστοσελίδα της ΕΑΔ στην οποία είναι εγγεγραμμένοι διαπιστευμένοι χρήστες από την ΕΔΕΛ & ΕΥΘΥΠΣ με τις απαραίτητες ρήτρες διασφάλισης στοιχείων που περιέχουν ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα.

7. Ο προϊστάμενος της ΕΥΣΥΔ-ΜΕΥ αποστέλλει την Αναφορά διερεύνησης της καταγγελίας και το υλικό τεκμηρίωσης (Έκθεση Επιτόπιας Επαλήθευσης ή Έγγραφο Διοικητικού Ελέγχου, κ.λπ.) στην ΕΑΔ/AFCOS, με κοινοποίηση στον ΕΦ (εφόσον έχει αναλάβει τη διαχείριση της Πράξης), στην ΕΥΘΥΠΣ, στην ΑΠ και την ΕΔΕΛ. Η ΔΑ εφαρμόζει τις ενέργειες χειρισμού της παρατυπίας (σύμφωνα με την οριστική Έκθεση Επιτόπιας Επαλήθευσης ή το οριστικό Έγγραφο Διοικητικού Ελέγχου) και κατ' αντιστοιχία με όλα τα βήματα που προβλέπονται στο Εγχειρίδιο Διαδικασιών.

Άρθρο 58

Τελικές και καταργούμενες διατάξεις

1. Όπου στην παρούσα απόφαση, στο Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου ή σε άλλη εφαρμοστική διάταξη δεν αναφέρεται ρητά το αρμόδιο όργανο τελικής υπογραφής, η αρμοδιότητα τελικής υπογραφής ασκείται από τον προϊστάμενο της ΔΑ/ΕΦ.

2. Στον προϊστάμενο της ΔΑ/ΕΦ μεταβιβάζεται η αρμοδιότητα τελικής υπογραφής καταστάσεων πληρωμής όλων των δαπανών που χρηματοδοτούνται από την Τεχνική Βοήθεια των Ταμείων ανεξαρτήτου ποσού.

3. Η υπ' αρ. 2711/2020 κοινή υπουργική απόφαση των Υπουργών Ανάπτυξης και Επενδύσεων και Μετανάστευσης και Ασύλου «Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου των Προγραμμάτων των Ταμείων Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης (ΤΑΜΕ/ΑΜΙΕ) και Εσωτερικής Ασφάλειας (ΤΕΑ/ΙΣΕ) για την προγραμματική περίοδο 2014-2020 και άλλες διατάξεις» (Β' 5772), παραμένει σε ισχύ όσον αφορά την προγραμματική περίοδο 2014-2020.

4. Η ισχύς της παρούσας απόφασης αρχίζει από τη δημοσίευσή της στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, εκτός αν ορίζεται διαφορετικά στα επιμέρους άρθρα της.

5. Με τη δημοσίευση της παρούσας καταργείται η υπ' αρ. 269397/18.05.2023 (Β' 3400) κοινή υπουργική απόφαση.

Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Αγ. Ι. Ρέντης, 23 Ιουλίου 2024

Οι Υπουργοί

Αναπληρωτής Υπουργός
Εθνικής Οικονομίας
και Οικονομικών

**ΝΙΚΟΛΑΟΣ
ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΗΣ**

Μετανάστευσης
και Ασύλου

**ΝΙΚΟΛΑΟΣ
ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ**

ΕΘΝΙΚΟ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ

Το Εθνικό Τυπογραφείο αποτελεί δημόσια υπηρεσία υπαγόμενη στην Προεδρία της Κυβέρνησης και έχει την ευθύνη τόσο για τη σύνταξη, διαχείριση, εκτύπωση και κυκλοφορία των Φύλλων της Εφημερίδας της Κυβερνήσεως (ΦΕΚ), όσο και για την κάλυψη των εκτυπωτικών - εκδοτικών αναγκών του δημοσίου και του ευρύτερου δημόσιου τομέα (ν. 3469/2006/Α' 131 και π.δ. 29/2018/Α' 58).

1. ΦΥΛΛΟ ΤΗΣ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ (ΦΕΚ)

- Τα **ΦΕΚ σε ηλεκτρονική μορφή** διατίθενται δωρεάν στο **www.et.gr**, την επίσημη ιστοσελίδα του Εθνικού Τυπογραφείου. Όσα ΦΕΚ δεν έχουν ψηφιοποιηθεί και καταχωριστεί στην ανωτέρω ιστοσελίδα, ψηφιοποιούνται και αποστέλλονται επίσης δωρεάν με την υποβολή αίτησης, για την οποία αρκεί η συμπλήρωση των αναγκαίων στοιχείων σε ειδική φόρμα στον ιστότοπο **www.et.gr**.
- Τα **ΦΕΚ σε έντυπη μορφή** διατίθενται σε μεμονωμένα φύλλα είτε απευθείας από το Τμήμα Πωλήσεων και Συνδρομητών, είτε ταχυδρομικά με την αποστολή αιτήματος παραγγελίας μέσω των ΚΕΠ, είτε με ετήσια συνδρομή μέσω του Τμήματος Πωλήσεων και Συνδρομητών. Το κόστος ενός ασπρόμαυρου ΦΕΚ από 1 έως 16 σελίδες είναι 1,00 €, αλλά για κάθε επιπλέον οκτασέλιδο (ή μέρος αυτού) προσαυξάνεται κατά 0,20 €. Το κόστος ενός έγχρωμου ΦΕΚ από 1 έως 16 σελίδες είναι 1,50 €, αλλά για κάθε επιπλέον οκτασέλιδο (ή μέρος αυτού) προσαυξάνεται κατά 0,30 €. Το τεύχος Α.Σ.Ε.Π. διατίθεται δωρεάν.

• Τρόποι αποστολής κειμένων προς δημοσίευση:

- Α. Τα κείμενα προς δημοσίευση στο ΦΕΚ, από τις υπηρεσίες και τους φορείς του δημοσίου, αποστέλλονται ηλεκτρονικά στη διεύθυνση **webmaster.et@et.gr** με χρήση προηγμένης ψηφιακής υπογραφής και χρονοσήμανσης.
- Β. Κατ' εξαίρεση, όσοι πολίτες δεν διαθέτουν προηγμένη ψηφιακή υπογραφή μπορούν είτε να αποστέλλουν ταχυδρομικά, είτε να καταθέτουν με εκπρόσωπό τους κείμενα προς δημοσίευση εκτυπωμένα σε χαρτί στο Τμήμα Παραλαβής και Καταχώρισης Δημοσιευμάτων.

- Πληροφορίες, σχετικά με την αποστολή/κατάθεση εγγράφων προς δημοσίευση, την ημερήσια κυκλοφορία των Φ.Ε.Κ., με την πώληση των τευχών και με τους ισχύοντες τιμοκαταλόγους για όλες τις υπηρεσίες μας, περιλαμβάνονται στον ιστότοπο (**www.et.gr**). Επίσης μέσω του ιστότοπου δίδονται πληροφορίες σχετικά με την πορεία δημοσίευσης των εγγράφων, με βάση τον Κωδικό Αριθμό Δημοσιεύματος (ΚΑΔ). Πρόκειται για τον αριθμό που εκδίδει το Εθνικό Τυπογραφείο για όλα τα κείμενα που πληρούν τις προϋποθέσεις δημοσίευσης.

2. ΕΚΤΥΠΩΤΙΚΕΣ - ΕΚΔΟΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ

Το Εθνικό Τυπογραφείο ανταποκρινόμενο σε αιτήματα υπηρεσιών και φορέων του δημοσίου αναλαμβάνει να σχεδιάσει και να εκτυπώσει έντυπα, φυλλάδια, βιβλία, αφίσες, μπλοκ, μηχανογραφικά έντυπα, φακέλους για κάθε χρήση, κ.ά.

Επίσης σχεδιάζει ψηφιακές εκδόσεις, λογότυπα και παράγει οπτικοακουστικό υλικό.

Ταχυδρομική Διεύθυνση: Καποδιστρίου 34, τ.κ. 10432, Αθήνα

ΤΗΛΕΦΩΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ: 210 5279000 - fax: 210 5279054

ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΗ ΚΟΙΝΟΥ

Πωλήσεις - Συνδρομές: (Ισόγειο, τηλ. 210 5279178 - 180)

Πληροφορίες: (Ισόγειο, Γρ. 3 και τηλεφ. κέντρο 210 5279000)

Παραλαβή Δημ. Ύλης: (Ισόγειο, τηλ. 210 5279167, 210 5279139)

Ωράριο για το κοινό: Δευτέρα ως Παρασκευή: 8:00 - 13:30

Ιστότοπος: **www.et.gr**

Πληροφορίες σχετικά με την λειτουργία του ιστότοπου: **helpdesk.et@et.gr**

Αποστολή ψηφιακά υπογεγραμμένων εγγράφων προς δημοσίευση στο ΦΕΚ: **webmaster.et@et.gr**

Πληροφορίες για γενικό πρωτόκολλο και αλληλογραφία: **grammateia@et.gr**

Πείτε μας τη γνώμη σας,

για να βελτιώσουμε τις υπηρεσίες μας, συμπληρώνοντας την ειδική φόρμα στον ιστότοπό μας.

